

JAARLIJKS FINANCIËEL VERSLAG **2016**
FLUXYS BELGIUM

Gereguleerde informatie – 7 april 2017

88e boekjaar

Verslagen aan de gewone algemene vergadering van 9 mei 2017

Woord vooraf	7
Fluxys Belgium in een notendop	11

MARKANTE FEITEN

Gascentrales vangen onbeschikbaarheid andere productie-eenheden op	23
Fluxys Belgium houdt tariefverlaging van 7% aan	24
Belgische gashandelsplaats ZTP breekt records: +50%	26
Opslag Loenhout volledig geboekt voor seizoen 2016-17	29
Tweede steiger op LNG-terminal Zeebrugge in gebruik	31
Aardgas als brandstof voor vervoer doet stevige sprong vooruit	35
Vijfde opslagtank en bijkomende procesinstallaties in aanbouw op LNG-terminal in Zeebrugge	39

01 – ACTIVITEITEN *

1.1. Vervoer	22
1.1.1. Verschuiving naar kortetermijn-capaciteitsmarkt	22
1.1.2. Blijvende focus op competitieve tarieven	24
1.1.3. Vervoerde volumes stijgen maar geboekte capaciteit daalt	25
1.1.4. Belgisch net sleutelrol voor flexibiliteitsbehoefte op de Britse markt	25
1.1.5. Belgische gashandelsplaatsen blijven succesvol	26
1.1.6. Voorbereiding op de volledige overschakeling naar hoogcalorisch aardgas	27
1.2. Opslag	29
1.3. LNG-terminalling	30
1.3.1. Gunstige gebruiksgraad op LNG-terminal in Zeebrugge	30
1.3.2. Succes kleinschalig LNG zet door	30
1.4. Aardgas als brandstof voor vervoer	32
1.4.1. Op diverse fronten actief in de ontwikkeling van het nieuwe marktsegment	32
1.4.2. LNG voor de scheepvaart en het vrachtvervoer	33
1.4.3. CNG voor wagens	35

INHOUDSTAFEL

1.5.	Actieve stem in het Belgische energiedebat en het Europese overleg over de ontwikkeling van de aardgasmarkt	36
1.5.1.	Rol van aardgas in de Energievisie voor België	36
1.5.2.	Europees netwerk van vervoersnetbeheerders ENTSOG	37
1.6.	Investerings	39
1.6.1.	2016: € 139,2 miljoen investeringen in infrastructuur	39
1.6.2.	Indicatief investeringsprogramma 2017-2026: € 671 miljoen	41
1.7.	Onderzoek en ontwikkeling	42
1.7.1.	Doelstellingen en aanpak	42
1.7.2.	Nieuwe gastoeepassingen	42
1.7.3.	Ontwerp en exploitatie van leidingen en installaties	44
1.7.4.	Opslag Loenhout: dynamische modellen van de ondergrond	44
1.7.5.	LNG	45

02 – DUURZAAM ONDERNEMEN 46

2.1	Mensen: onze kracht in verandering	49
2.1.1	Organisatie beweegt mee met de groeistrategie	49
2.1.2	Volop inzetten op talent	50
2.1.3	Klaarheid brengen en engagement creëren	53
2.1.4	Transparante en constructieve sociale dialoog	53
2.2	Veiligheid zit in onze genen	54
2.2.1	Veiligheid op de werkplek: blijven mikken op steeds minder arbeidsongevallen	54
2.2.2	Veilige infrastructuur bouwen en beheren	55
2.2.3	Alle betrokken partijen in de omgeving van onze infrastructuur blijven informeren en sensibiliseren	56
2.3	In een constante dialoog met onze burens op zoek naar draagvlak	57
2.4	Milieu: systematische vermindering van de ecologische impact van onze werkzaamheden	58
2.4.1	Minder uitstoot voor een betere luchtkwaliteit	58
2.4.2	Constante aandacht voor energie-efficiëntie	60
2.4.3	Vermindering van geluidshinder: doeltreffende inspanningen	60
2.4.4	Behoud van de ecosystemen	61

03 – FINANCIËLE SITUATIE

62

3.1.	Krachtlijnen 2016 *	68
3.1.1.	Financiële kerncijfers	68
3.1.2.	Indicatoren	70
3.1.3.	Fluxys Belgium NV – resultaten 2015 (volgens Belgische normen): voorstel van resultaatverwerking	70
3.1.4.	Perspectieven 2017	70
3.1.5.	Activiteiten en statutaire resultaten van de dochterondernemingen	70
3.2.	Koers van het aandeel	72
3.3.	Geconsolideerde financiële staten volgens IFRS	75
I.	Algemene inlichtingen over de vennootschap	75
II.	Geconsolideerde financiële staten van de groep Fluxys Belgium volgens IFRS	76
III.	Toelichtingen	83
IV.	Verslag van de commissaris aan de algemene vergadering over de geconsolideerde financiële staten afgesloten op 31 december 2016	170
3.4.	Statutaire jaarrekening van Fluxys Belgium NV volgens de Belgische normen	173
I.	Balans	175
II.	Resultatenrekening	176
III.	Resultaatverwerking	177
IV.	Overzicht van het kapitaal per einde boekjaar	178
V.	Belastingen op het resultaat	179
VI.	Sociale balans	180

04 – CORPORATE GOVERNANCE VERKLARING *

184

4.1.	Evolutie van de samenstelling van de raad van bestuur in 2016	189
4.2.	Regels voor de benoeming en vervanging van de leden van de raad van bestuur en voor de wijziging van de statuten	190
4.3.	Raad van bestuur	191
4.3.1.	Samenstelling van de raad van bestuur	191
4.3.2.	Activiteitenverslag	198
4.3.3.	Toekenning van een lening van Fluxys Finance aan Fluxys LNG: toepassing van artikel 524 van het Wetboek van Vennootschappen	201

INHOUDSTAFEL

4.4.	Comités samengesteld door de raad van bestuur	203
4.4.1.	Strategisch comité	203
4.4.2.	Auditcomité	207
4.4.3.	Benoemings- en vergoedingscomité	211
4.4.4.	Corporate governance comité	214
4.5.	Evaluatie van de raad van bestuur	216
4.6.	Directie van de vennootschap in 2016	217
4.7.	Remuneratieverslag	219
4.7.1.	Raad van bestuur: procedures, principes en emolumenten	219
4.7.2.	Directiecomité: procedures, principes en bezoldiging	223
4.7.3.	Remuneratiebeleid voor de komende twee boekjaren	226
4.8.	Stemrechten en bijzondere zeggenschapsrechten	227
4.9.	Wettelijke of statutaire beperkingen bij overdracht van effecten	228
4.10.	Transacties en andere contractuele banden	229
4.11.	Inkoop of uitgifte van aandelen	230
4.12.	Commissaris	231
4.13.	Dochterondernemingen	231
4.14.	Openbaarmaking van belangrijke deelnemingen	231
4.15.	Risicobeheer	232
4.15.1.	Interne controle- en risicobeheersystemen	232
4.15.2.	Marktrisico	235
4.15.3.	Tegenpartijrisico	236
4.15.4.	Risico's op aantasting van de integriteit van of incidenten op het netwerk	237
4.15.5.	Beschikbaarheid, betrouwbaarheid en beveiliging van ICT	239
4.15.6.	Verzekeringen en bankgaranties	239
	Verklarende woordenlijst	242

Overeenkomstig het Wetboek van Vennootschappen heeft de raad van bestuur de eer u het jaarverslag voor het boekjaar 2016 van uw vennootschap en haar consolidatiekring voor te stellen en u de jaarrekening afgesloten op 31 december 2016 ter goedkeuring voor te leggen.

Belangrijke gebeurtenis na het einde van het boekjaar: een daling van 7,5% de vervoerstarieven voor aardgas in het zicht, zie p. 169

Verklaring over het boekjaar afgesloten op 31 december 2016

Hierbij verklaren wij dat, voor zover ons bekend:

- de financiële staten van Fluxys Belgium, opgesteld conform de geldende boekhoudnormen, een getrouw beeld geven van het patrimonium, de financiële situatie en de resultaten van de onderneming en de ondernemingen die in de consolidatie zijn opgenomen;
- het jaarverslag een getrouwe uiteenzetting bevat over de evolutie van de zaken, de resultaten en de situatie van de onderneming en de ondernemingen die in de consolidatie zijn opgenomen, evenals een beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden waaraan ze worden blootgesteld.

Brussel, 29 maart 2017

Paul Tummers
Lid van het directiecomité
Chief Financial Officer

Pascal De Buck
Voorzitter van het directiecomité
Chief Executive Officer

Woord vooraf

Voor Fluxys Belgium is 2016 een jaar om trots op te zijn. De onderneming kreeg van de Europese gasindustrie de prijs van 'Vervoersnetbeheerder van het jaar' voor haar rol in de ontwikkeling van de Europese markt en het kleinschalig gebruik van vloeibaar aardgas. Dat is een mooie erkenning van de vooruitziende koers van de onderneming en vooral ook van de knowhow, inzet, creativiteit en wendbaarheid van de mannen en vrouwen bij Fluxys, die de motor zijn van wat de onderneming heeft bereikt. Hun teamgeest en engagement doen de toekomst met vertrouwen tegemoet zien.

Sterke operationele en commerciële resultaten

Eerst en vooral heeft Fluxys Belgium in 2016 sterke operationele resultaten neergezet. Onze klanten konden continu rekenen op 100% beschikbaarheid van onze diensten en in een context van wijzigende flexibiliteitsbehoeften op de Noordwest-Europese markt heeft onze infrastructuur opnieuw zijn sleutelrol bewezen: zowel in de zomer als in de winter stroomden recordvolumes tussen België en het Verenigd Koninkrijk. Bovendien tekende de gashandelsplaats ZTP verschillende keren records op en klokten de verhandelde volumes voor 2016 af met een 50% stijging vergeleken met het jaar voordien.

Dankzij competitieve tarieven en een proactieve verkoopsaanpak was 2016 ook commercieel een goed jaar. Onder meer door de ondernemingsbrede efficiëntie-inspanningen kon Fluxys Belgium in zijn vervoersactiviteit de tariefdaling van 7% aanhouden die in 2015 was ingevoerd. Ondanks de verdere verschuiving naar een kortetermijnmarkt konden ook de hoeveelheden capaciteit worden verkocht zoals voorzien in het tariefvoorstel voor de huidige regulatoire periode 2016-2019. In de opslagactiviteit brachten de wijzigende flexibiliteitsbehoeften op de Noordwest-Europese markt mee dat Fluxys Belgium alle nog beschikbare kortetermijn capaciteit kon verkopen en de LNG-terminal in Zeebrugge kende door het succes van de activiteiten rond kleinschalig LNG opnieuw een gunstige gebruiksgraad in vergelijking met andere terminals in Noordwest-Europa.

Verder gedaalde OLO-rentevoeten opnieuw neerwaarts effect op winst

De sterke commerciële en operationele resultaten van de onderneming vertalen zich andermaal niet in een overeenkomstig winstprofiel doordat de verder gedaalde OLO-rentevoeten opnieuw een neerwaarts effect hebben gehad op het gereguleerde rendement. Niettemin stellen we aan de aandeelhouders een zelfde dividend voor als het vorige boekjaar en putten daarvoor uit het eigen vermogen van de onderneming. Die oplossing heeft geen duurzaam karakter en de billijke vergoeding van het geïnvesteerde kapitaal is dan ook een aandachtspunt voor de toekomst.

Investeringen in belangrijke mate gericht op groei LNG-activiteiten

Circa 75% van de investeringen in 2016 waren gericht op de groei van de LNG-activiteiten van de onderneming. Met de afwerking van de tweede steiger op de LNG-terminal in Zeebrugge heeft Fluxys een nieuwe stap gezet in de ontwikkeling van de markt voor kleinschalig LNG. België beschikt nu over een onmisbare schakel om LNG als brandstof voor schepen te doen doorbreken en die troef wordt nog versterkt door de komst het LNG-bunkerschip waarin moederbedrijf Fluxys partner is en Zeebrugge als thuishaven heeft. Nog in het segment van het kleinschalig LNG heeft de onderneming beslist om een tweede installatie te bouwen voor het laden van LNG-tankwagens.

Het tweede LNG-project is de bouw van de 5-tank en bijbehorende procesinstallaties op de LNG-terminal om overslagdiensten te kunnen aanbieden in het kader van het langetermijncontract dat in 2015 met Yamal Trade is afgesloten. De uitbreiding maakt van de terminal een van de grootste in Europa met een doorzetcapaciteit van bijna 15 miljoen ton LNG per jaar.

Wat de vervoersinfrastructuur betreft, is het Belgische net met de ingebruikneming in 2015 van de verbinding Duinkerke-Zeebrugge volledig bidirectioneel geworden en kan het ten volle zijn draaischijfrol op de Noordwest-Europese markt spelen. Sindsdien spitsen de vervoersinvesteringen zich toe op het verder vermazen en versterken van het net ten behoeve van de distributienetbeheerders – die jaarlijks 55 à 60 000 nieuwe aansluitingen blijven optekenen – het aansluiten van nieuwe industriële klanten, het op peil houden van de goede en veilige staat van het netwerk en de aanpassingen die nodig zijn om de stapsgewijze vermindering van de invoer van laagcalorisch gas uit Nederland op te vangen.

Wegvallen laagcalorisch aardgas: oplossingen voor de buurlanden

In de context van de dalende productie van laagcalorisch aardgas promoot Fluxys Belgium overigens actief de bijzondere troeven van het Belgische net om een oplossing te bieden voor de omliggende landen die laagcalorisch aardgas als bron zien wegvallen. Zo kan Duitsland via de verbindingen met ons land zonder zelf te hoeven investeren in LNG-terminallinginfrastructuur zijn aardgasportfolio verruimen met de LNG-bronnen die beschikbaar zijn op de LNG-terminal in Zeebrugge en de LNG-terminal in Duinkerke. Bovendien zijn ook de andere bronnen die het Belgische net ontsluit beschikbaar voor Duitsland. Dat geldt overigens ook voor Frankrijk, dat vandaag via ons net zijn laagcalorisch aardgas invoert.

Aardgas blijft sleutelwaarde in de energiemix van morgen

De onderneming blijft ervan overtuigd dat aardgas en aardgasinfrastructuur centrale factoren blijven in de koolstofarme economie van morgen. Aardgas heeft immers het beste emissieprofiel onder de fossiele brandstoffen dat niet alleen de koolstofuitstoot verlaagt maar ook onmiddellijk de impact op de luchtkwaliteit vermindert en een oplossing biedt voor de fijn-stofproblematiek. Bovendien presteert aardgastecnologie sterk op het vlak van energie-efficiëntie. Dankzij die combinatie heeft aardgas bijzondere troeven, zowel in de elektriciteitsproductie, in het opbloeiende segment van aardgas als brandstof voor vervoer en in de verwarmingsmarkt, waar performante gastecnologie kan inspelen op de vraag naar oplossingen met een hoge energie-efficiëntie.

Bovendien is aardgasinfrastructuur het uitgelezen middel om kostenefficiënt grote hoeveelheden energie te vervoeren en op te slaan, en die kostenefficiëntie vergroot nog naarmate de gebruiksgraad ervan toeneemt. Dat maakt dat aardgasinfrastructuur een belangrijke pijler is in het betaalbaar houden van de totale kost van het energiesysteem.

Een en ander neemt niet weg dat de energie- en klimaatdiscussies in de eerste plaats aandacht besteden aan elektriciteit. Fluxys Belgium heeft daarom in 2016 bij de voorbereiding van de langetermijnvisie voor het energiebeleid in België op diverse fora en bij diverse stakeholders de rol van aardgas en aardgasinfrastructuur in de toekomst op de agenda gezet. Verwacht wordt dat die langetermijnvisie voor België in 2017 vaste vorm krijgt en de onderneming zal in die optiek bijzondere inspanningen leveren om de

fundamentele bijdrage van aardgas en aardgasinfrastructuur onder de aandacht te houden.

Aandacht voor de verdere ontwikkeling van de Europese regulering

Nog een aandachtspunt zijn de nieuwe ontwikkelingen in de Europese regulering. Zo publiceerde de Europese Commissie eind 2016 het zogenoemde Winterpakket, een omvangrijk pakket nieuwe reguleringsvoorstellen met het oog op de voltooiing van de interne energiemarkt. Een belangrijk gedeelte van de voorstellen spitst zich toe op de elektriciteitsmarkt en algemeen wordt verwacht dat die de basis zullen vormen van de voorstellen voor de aardgasmarkt.

Die aanpak is in het verleden al diverse keren toegepast en daarbij is gebleken dat vaak te weinig rekening wordt gehouden met de specificiteiten van de aardgasmarkt en hetgeen de Europese aardgasvervoersnetbeheerders in de praktijk al realiseren. Fluxys Belgium volgt dan ook de afwikkeling van het Winterpakket van nabij. Het is daarbij niet alleen belangrijk om onnodige bijkomende regulering te vermijden maar ook om ervoor te zorgen dat in de optiek van een goede marktwerking voldoende flexibiliteit niet uit het oog wordt verloren. De ervaring met de huidige regulering leert immers dat de beperking van de commerciële bewegingsvrijheid het voor vervoersnetbeheerders steeds complexer maakt om innovatieve en gediversifieerde diensten uit te werken en in de snel evoluerende markt tijdig een antwoord te bieden aan nieuwe behoeften.

Pascal De Buck
Voorzitter van het directiecomité en CEO

Daniël Termont
Voorzitter van de raad van bestuur

Fluxys Belgium in een notendop

3 kernactiviteiten

Vervoers- en hubdiensten – Fluxys Belgium verkoopt in zijn pijpleidingeninfrastructuur capaciteit aan zijn klanten om aardgas tot bij de distributienetbeheerders, elektriciteitscentrales en grote industriële afnemers in België te vervoeren of om het aardgas tot aan een grenspunt te brengen voor verder vervoer naar andere eindverbruikersmarkten in Europa. Daarnaast biedt Fluxys Belgium een pakket hubdiensten aan die het klanten mogelijk maken om gas te kopen en te verkopen op de Belgische gashandelsplaatsen.

Opslag – Fluxys Belgium biedt opslagproducten aan zodat klanten volgens behoefte flexibel buffercapaciteit kunnen gebruiken voor de continue bevoorrading van eindverbruikers of voor hun activiteit op de gashandelsplaatsen.

Terminalling van vloeibaar aardgas (*liquefied natural gas* of LNG) – Op de terminal in Zeebrugge verkoopt Fluxys Belgium capaciteit om LNG-schepen te lossen of te laden, LNG in opslag te houden en het te hervergassen voor verder vervoer in het net. Op de terminal kunnen klanten ook LNG-tankwagens laden om lokale netten of industriële sites in Europa te bevoorraden die niet via pijpleidingen worden ontsloten, om tankstations te bevoorraden voor vrachtwagens die LNG als brandstof gebruiken of om schepen te bevoorraden die op LNG varen.

Draaischijf voor internationale aardgasstromen

Het Belgische net is uitstekend verbonden met alle bronnen die voor de Europese markt beschikbaar zijn en klanten kunnen alle richtingen uit met LNG dat ze per schip binnenbrengen of het aardgas dat ze via pijpleiding aanvoeren: naar Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Nederland, Duitsland en het Groothertogdom Luxemburg. Dankzij het veelzijdige entry/exit-systeem van Fluxys Belgium kunnen ze in alle flexibiliteit capaciteit boeken en gebruiken. Bovendien kan vanuit Zeebrugge LNG via schip of met tankwagens een nieuwe bestemming krijgen in Europa.

Ruime handelsmogelijkheden

Het Belgische net biedt met de gashandelsplaatsen Zeebrugge Beach en ZTP een waaier handelsmogelijkheden en brengt vandaag al de visie van de Europese Unie op een geïntegreerde Europese gasmarkt in de praktijk: een geheel van optimaal geïnterconnecteerde vervoersnetten dat leveranciers, producenten en industriële klanten kunnen gebruiken via flexibele entry/exit-systemen en liquide gashandelspunten waartussen ze het gas kunnen laten stromen.

Competitieve prijzen

Een optimaal investeringsbeleid, een scherp oog voor kostenefficiëntie en de vinger aan de pols voor de diensten die klanten willen: met die gecombineerde aanpak biedt Fluxys Belgium zijn klanten een geheel van kwaliteitsdiensten op maat van de marktvraag en tegen competitieve prijzen.

Fluxys Belgium: deel van de Fluxys-groep

Onze visie: Europa heeft aardgas nodig en Fluxys legt bruggen tussen de markten

Aardgas blijft een belangrijke pijler in de energiemix van de koolstofarme economie van de toekomst. Als aardgasinfrastructuurbedrijf wil Fluxys bruggen leggen tussen de markten zodat leveranciers in alle flexibiliteit aardgas kunnen vervoeren naar hun klanten of tussen de Europese gashandelsplaatsen.

Onze missie

- Instaan voor de bevoorradingszekerheid en liquide gashandelsplaatsen verbinden en stimuleren
- Infrastructuur veilig, efficiënt en duurzaam exploiteren
- Kwaliteitsdiensten aanbieden op maat van wat de markt verwacht
- Langetermijnwaarde creëren voor de aandeelhouders

Onze waarden

Klantgedrevenheid - We volgen de omgeving op de voet en hebben oor voor de behoeften van onze klanten. Die aanpak vormt de drijvende kracht om de resultaten te bereiken die we voor ogen hebben.

Cohesie - Samenwerking en teamgeest zijn voor ons de sleutel om gezamenlijk de vooropgestelde resultaten te bereiken.

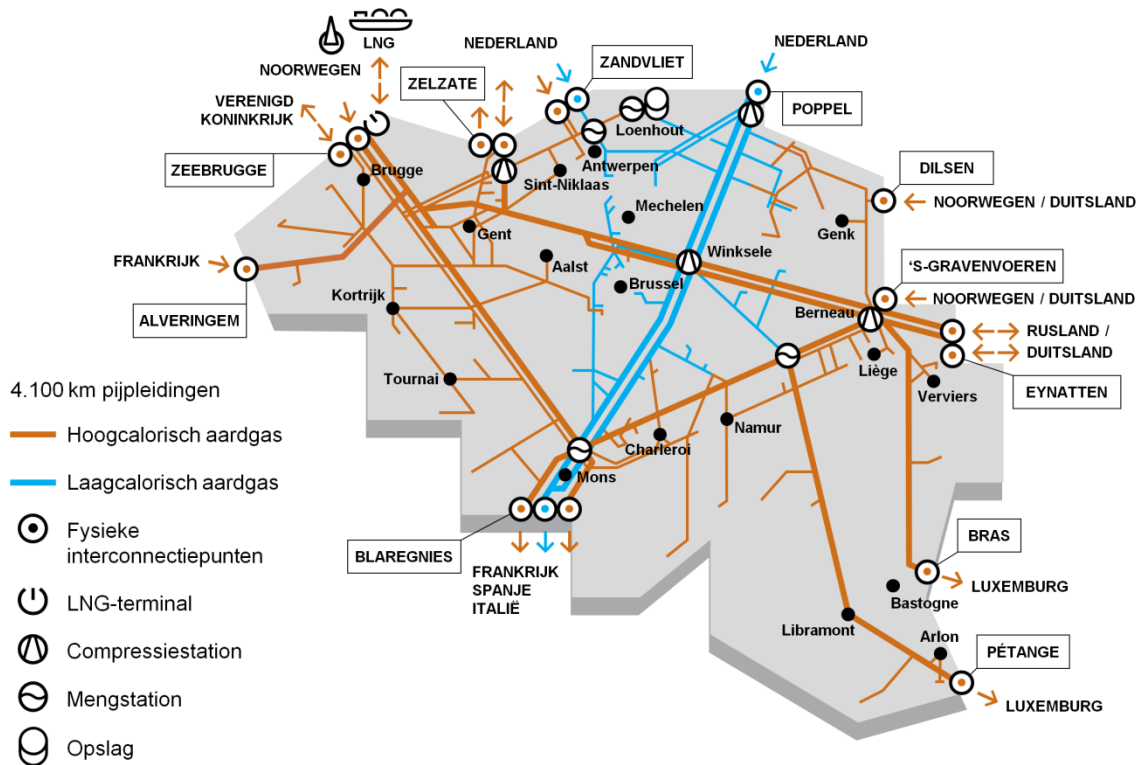
Professionalisme en commitment – We engageren ons om onze resultaten te bereiken met een efficiënte aanpak die de beste praktijken als richtsnoer neemt in alles wat we ondernemen. We ontwikkelen systematisch onze expertise en zoeken telkens opnieuw creatieve en kostenverantwoorde oplossingen.

Veiligheid en milieu - Samen geven we prioriteit aan de veiligheid van onze installaties omdat we verantwoordelijk zijn voor het transport van een energie die risico's inhoudt. In dezelfde geest van duurzaamheid waken we over het welzijn op het werk en streven we naar een zo laag mogelijke impact van onze activiteiten op het milieu.

Goed nabuurschap - We hebben een activiteit van algemeen economisch belang die een geheel moet vormen met de omgeving. In een open dialoog streven we naar een goede verstandhouding met al wie betrokken is bij de bouw en de exploitatie van onze installaties.

Onze infrastructuur

VERVOER

432,4
TWh

ingevoerde volumes
(+ 3% tov 2015)

179,4
TWh

volumes vervoerd voor
de Belgische markt
(+ 2% tov 2015)

253
TWh

volumes vervoerd van
grenspunt tot grenspunt
naar buurnetten
(+ 3% tov 2015)

41,7 TWh

verbruikt door industriële bedrijven die
rechtstreeks zijn aangesloten op het Fluxys-net
(- 3,3% tov 2015)

44,7 TWh

verbruikt door
elektriciteitscentrales
(+ 0,3% tov 2015)

93 TWh

afgenomen door de
distributienetbeheerders
(+ 5,6% tov 2015)

2,9 miljoen
Huishoudens

100.000
KMO's

ACTIVITEITEN

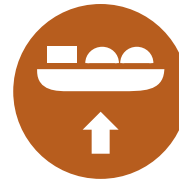
LNG-TERMINALLING

30

LNG-schepen gelost
(41 in 2015)
= **26,4 TWh LNG**

1.456: aantal geloste schepen sinds de start van de commerciële activiteiten in 1987

35

LNG-schepen geladen
waarvan 21 kleine LNG-schepen
(17 in 2015)
= **14,9 TWh LNG**

Industriële sites

LNG-tankstations

1.480

vrachtwagens geladen met LNG
(1.184 in 2015)

Bestemming: België, Nederland, Polen,
Groot-Brittannië, Scandinavië

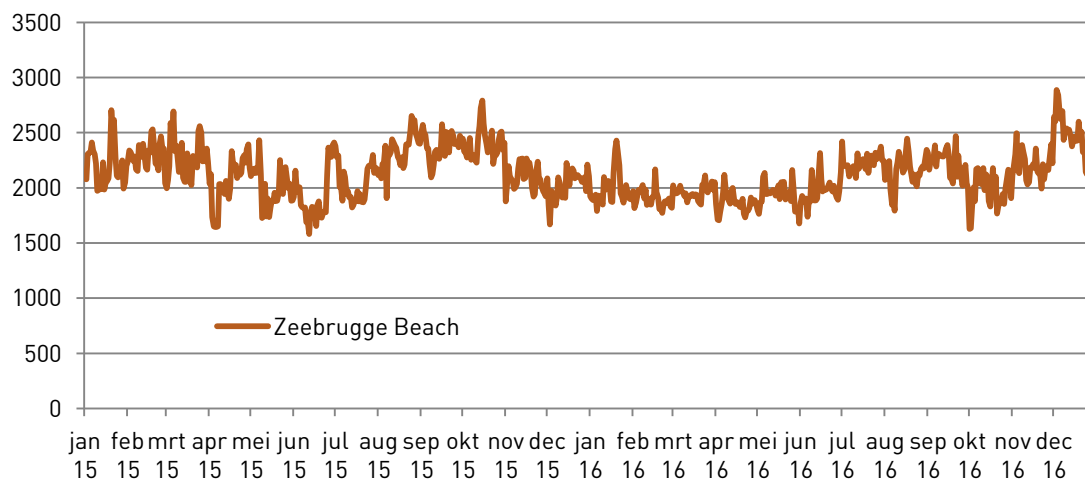
12 TWh

hervergast
[- 54% tov 2015]
en in het leidingen-netwerk
van Fluxys Belgium vervoerd

VERHANDELDE VOLUMES OP ZEEBRUGGE BEACH: -4%

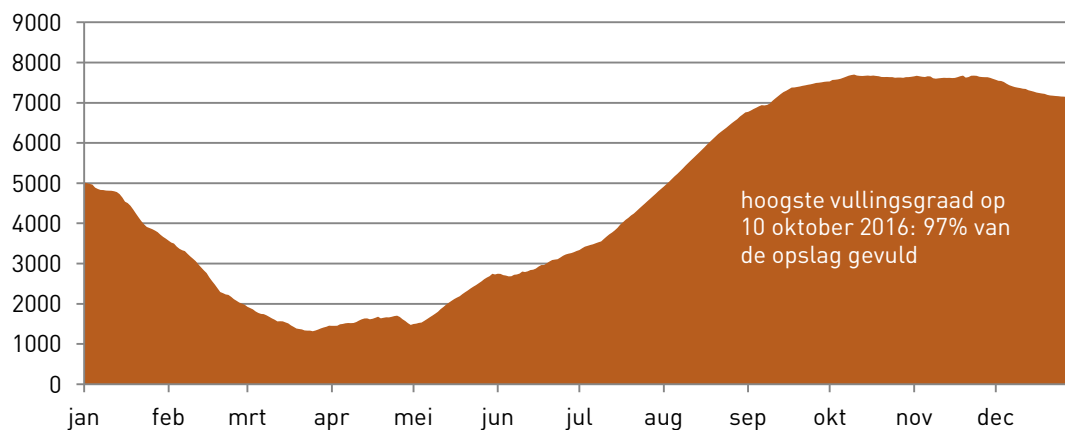
GWh/dag

OPSLAG

GWh

Aardgas in opslag

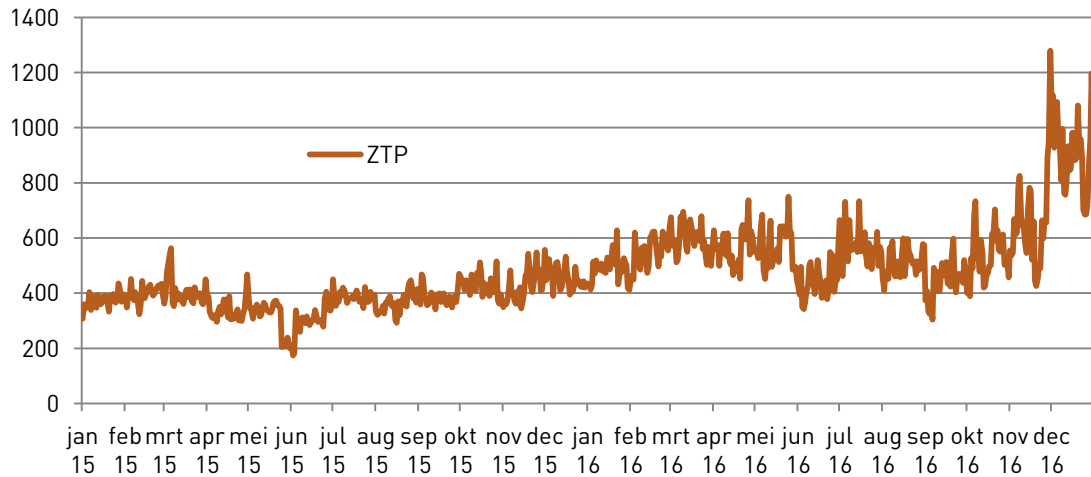

ACTIVITEITEN

VERHANDELDE VOLUMES OP ZTP: +50%

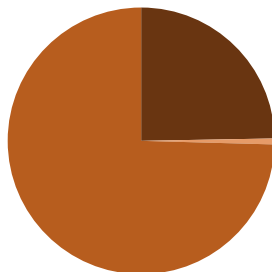
GWh/dag

INVESTERINGEN

139,2 miljoen € geïnvesteerd in 2016

■ Vervoer ■ Opslag ■ LNG-terminaling

Grootste projecten

tweede aanlegsteiger op de LNG-terminal in Zeebrugge

vernieuwing van het netwerk tussen **Ravels en Oud-Turnhout**

nieuwe leidingen tussen **Tessenderlo en Diest** en tussen **Houthulst en Langemark-Poelkapelle**

vijfde opslagtank in aanbouw op de LNG-terminal in Zeebrugge

ACTIVITEITEN: INHOUDSTAFEL

Markante feiten

Gascentrales vangen onbeschikbaarheid andere productie-eenheden op	23
Fluxys Belgium houdt tariefverlaging van 7% aan	24
Belgische gashandelsplaats ZTP breekt records: +50%	26
Opslag Loenhout volledig geboekt voor seizoen 2016-17	29
Tweede steiger op LNG-terminal Zeebrugge in gebruik	31
Aardgas als brandstof voor vervoer doet stevige sprong vooruit	35
Vijfde opslagtank en bijkomende procesinstallaties in aanbouw op LNG-terminal in Zeebrugge	39

1.1. Vervoer	22
1.1.1. Verschuiving naar kortetermijn-capaciteitsmarkt	22
1.1.2. Blijvende focus op competitieve tarieven	24
1.1.3. Vervoerde volumes stijgen maar geboekte capaciteit daalt	25
1.1.4. Belgisch net sleutelrol voor flexibiliteitsbehoefte op de Britse markt	25
1.1.5. Belgische gashandelsplaatsen blijven succesvol	26
1.1.6. Voorbereiding op de volledige overschakeling naar hoogcalorisch aardgas	27
1.2. Opslag	29
1.3. LNG-terminalling	30
1.3.1. Gunstige gebruiksgraad op LNG-terminal in Zeebrugge	30
1.3.2. Succes kleinschalig LNG zet door	30
1.4. Aardgas als brandstof voor vervoer	32
1.4.1. Op diverse fronten actief in de ontwikkeling van het nieuwe marktsegment	32
1.4.2. LNG voor de scheepvaart en het vrachtvervoer	33
1.4.3. CNG voor wagens	35

1.5.	Actieve stem in het Belgische energiedebat en het Europese overleg over de ontwikkeling van de aardgasmarkt	36
1.5.1.	Rol van aardgas in de Energievisie voor België	36
1.5.2.	Europees netwerk van vervoersnetbeheerders ENTSOG	37
1.6.	Investeringsprogramma's	39
1.6.1.	2016: € 139,2 miljoen investeringen in infrastructuur	39
1.6.2.	Indicatief investeringsprogramma 2017-2026: € 671 miljoen	41
1.7.	Onderzoek en ontwikkeling	42
1.7.1.	Doelstellingen en aanpak	42
1.7.2.	Nieuwe gastoeepassingen	42
1.7.3.	Ontwerp en exploitatie van leidingen en installaties	44
1.7.4.	Opslag Loenhout: dynamische modellen van de ondergrond	44
1.7.5.	LNG	45

1.1. Vervoer

1.1.1. Verschuiving naar kortetermijn-capaciteitsmarkt

Netgebruikers optimaliseren capaciteitsportfolio. De capaciteitsverkoop op de Europese aardgasvervoersmarkt staat al verschillende jaren onder druk en dat is het resultaat van een combinatie van factoren. Ten eerste is er de aardgasvraag op zich. Voor 2016 tonen de voorlopige cijfers aan dat het aardgasverbruik in Europa ruim 10% lager lag dan in 2007. Daarbij komt dat netgebruikers in toenemende mate hun capaciteitsportfolio optimaliseren: ze berekenen de te contracteren capaciteit zo scherp mogelijk op basis van de inschatting van de precieze capaciteit die nodig zal zijn om hun klanten te beleveren. Tegelijk dienen vervoersnetbeheerders ervoor te zorgen dat op ieder moment voldoende piekcapaciteit beschikbaar blijft.

Lange termijn maakt plaats voor korte termijn. De tendens naar toenemende optimalisering van de capaciteitsportfolio's brengt mee dat de praktijk van capaciteitsboekingen op lange termijn plaats maakt voor meer en meer capaciteitsboekingen op korte termijn. Zo kopen leveranciers hun aardgas in toenemende mate op korte termijn op de gashandelsplaatsen en dat vertaalt zich in meer kortetermijn-capaciteitscontracten. De verschuiving naar kortetermijncontracten wordt nog versterkt door de nieuwe geharmoniseerde Europese regels voor het gebruik van de netten. Zodra langetermijncontracten aflopen, bijvoorbeeld, moet de capaciteit via veilingen worden verkocht. En aangezien er zeker in Noordwest-Europa ruim voldoende capaciteit beschikbaar is, betekent dat voor netgebruikers een stimulans om alleen kortetermijn capaciteit te kopen.

Uitdaging voor vervoersnetbeheerders. In lijn met de evolutie naar meer kortetermijncontracten zal de hoeveelheid verkochte capaciteit volatieler worden op het ritme van de kortetermijnnoden. Die evolutie is voor operatoren van gereguleerde infrastructuur zoals Fluxys Belgium een bijzondere uitdaging omdat de kostenbasis dezelfde blijft ongeacht het niveau van de geboekte capaciteit.

Markant >> Gascentrales vangen onbeschikbaarheid andere productie-eenheden op

In de eerste helft van 2016 bracht een aantal elektriciteitsproducenten in België de overheid ervan op de hoogte dat ze planden om 5 productie-eenheden op gas te sluiten wegens een te laag aantal draaiuren en dus onvoldoende rentabiliteit. Die economische realiteit staat in schril contrast met de nood aan voldoende centrale productiecapaciteit op gas om de bevoorradingszekerheid in elektriciteit te kunnen garanderen.

Zo waren eind 2016 de gascentrales in België broodnodig om de tijdelijke onbeschikbaarheid van andere productie-eenheden in België en in het buitenland op te vangen. Bovendien stond de Belgische elektriciteitsmarkt tijdens de winterprik van januari 2017 op het punt om de strategische reserve van aardgascentrales te activeren.

De reële werking van de elektriciteitsmarkt tijdens de afgelopen winter toont nog maar eens aan dat aardgas in het licht van de nucleaire uitstap een sleutelfactor blijft in de elektriciteitsproductie. Hernieuwbare bronnen zullen verder aan belang winnen maar de hoeveelheid te vervangen nucleaire capaciteit kan niet uitsluitend worden ingevuld via bijkomende productiecapaciteit op wind of zon en via invoer. In die optiek zijn gascentrales de beste keuze om zowel basislast te leveren als toenemende flexibiliteit naarmate de hernieuwbare productie groeit en daarmee ook de variaties in geproduceerde elektriciteit. De uitdaging bestaat erin om een oplossing te bieden voor de huidige lage rentabiliteit van een gedeelte van het productiepark op aardgas. Bestaande capaciteit beschikbaar houden is immers beduidend kostenefficiënter dan binnen een paar jaar nieuwe gascentrales te bouwen om opnieuw over de capaciteit te beschikken die eerder werd gesloten.

Ook in de decentrale elektriciteitsproductie heeft aardgas belangrijke troeven. Zo kan warmtekrachtkoppeling op aardgas nog ruim uitbreiden in kleine en middelgrote bedrijven en voor huishoudens is de technologie in volle ontwikkeling.

1.1.2. Blijvende focus op competitieve tarieven

Fluxys Belgium heeft zijn netwerk ontwikkeld tot een centrale draaischijf voor de internationale aardgasstromen in Noordwest-Europa met een uitstekende interconnectiviteit, toegang tot alle beschikbare bronnen en liquide gashandelsplaatsen. Om die rol duurzaam te bestendigen in een markt voor grens-tot-grensvervoer die in toenemende mate kortetermijnboekingen kent is het van centraal belang om competitieve tarieven aan te houden. Die hebben tevens als effect dat voor de Belgische markt het aandeel van de vervoerskosten in de eindverbruikersprijs beperkt blijft.

Markant >> Fluxys Belgium houdt tariefverlaging van 7% aan

In lijn met de focus op competitieve tarieven heeft Fluxys Belgium de tariefverlaging van 7% die gold sinds begin 2015 doorgetrokken in de tarieven voor de nieuwe regulatoire periode van vier jaar die in 2016 is ingezet. De tarieven voor de periode 2016-2019 bieden de markt overigens niet alleen stabiliteit qua prijs maar ook qua structuur.

Een belangrijke factor in het competitief houden van de tarieven zijn de efficiëntie-inspanningen die Fluxys levert. Sinds een aantal jaar gaat ondernemingsbreed systematisch aandacht naar het verder versterken van de efficiëntie. Daarbij zetten de ploegen en de medewerkers uit alle geledingen van de onderneming samen de schouders onder nieuwe, doeltreffender organisatiestructuren en manieren van werken waarin veiligheid en de andere bedrijfswaarden centraal blijven staan.

1.1.3. Vervoerde volumes stijgen maar geboekte capaciteit daalt

Fluxys Belgium vervoerde in 2016 iets meer aardgas in zijn net dan in 2015: zowel de volumes voor de Belgische markt als die voor het grens-tot-grensvervoer toonden een lichte stijging. In lijn met de algemene tendens in Europa verkocht Fluxys Belgium ondanks de toegenomen vervoerde volumes lichtjes minder vervoerscapaciteit.

De capaciteitsboekingen voor **levering op de Belgische markt** liepen licht terug.

- Specifiek naar de distributienetbeheerders nam de capaciteitsverkoop evenredig toe met de groei van het aantal aansluitingen op de distributienetten.
- De geboekte capaciteit voor de industrie kende een lichte stijging.
- In het segment van de elektriciteitsproductie werd de capaciteitsportfolio van een aantal centrales geoptimaliseerd.

Voor het **grens-tot-grensvervoer** liepen de capaciteitsboekingen terug doordat netgebruikers hun capaciteit op de ingangspunten hebben geoptimaliseerd. De verkoop van kortetermijncapaciteit nam opnieuw sterk toe, maar die stijging bufferde maar gedeeltelijk de vermindering van de verkochte langetermijncapaciteit.

1.1.4. Belgisch net sleutelrol voor flexibiliteitsbehoefte op de Britse markt

De opslagschaarste in het Verenigd Koninkrijk in 2016 toonde opnieuw aan hoe belangrijk de draaischijfrol van het Belgische net is voor de flexibiliteitsbehoefte op de Britse markt. In de zomer vervoerde Fluxys recordvolumes vanuit het Verenigd Koninkrijk en in de winter stroomden recordvolumes in omgekeerde richting.

1.1.5. Belgische gashandelsplaatsen blijven succesvol

Hubdiensten bij Fluxys Belgium. Sinds 1 januari 2016 kunnen klanten bij Fluxys Belgium zowel vervoerscapaciteit boeken als hubdiensten onderschrijven voor het kopen of verkopen van gas op de Belgische handelsplaatsen. Eind 2015 nam de onderneming daartoe de hubdiensten van zusterbedrijf Huberator over en de overgang per 1 januari 2016 ging gepaard met een beduidende tariefverlaging voor die diensten.

De verhandelde volumes op **ZTP** (Zeebrugge Trading Point) stegen met 50%. Om de toename van de liquiditeit op ZTP te ondersteunen, werden zogeheten *market maker agreements* gesloten waarbij hubklanten zich ertoe verbinden om een minimumhoeveelheid gas te verhandelen. **Zeebrugge Beach** kende een lichte daling (-4%) van de verhandelde volumes, een evolutie die wellicht voortvloeit uit de kleinere hoeveelheid aangevoerd LNG. Samen genomen stegen de totale verhandelde volumes op de Belgische gashandelsplaatsen opnieuw ten opzichte van het jaar voordien: van 936 TWh naar 967 TWh.

Markant >> Belgische gashandelsplaats ZTP breekt records: +50%

De verhandelde volumes op gashandelsplaats ZTP (Zeebrugge Trading Point) stegen in 2016 met 50% ten opzichte van het jaar voordien. Op verschillende dagen tijdens het jaareinde brak ZTP records en schoten de verhandelde volumes hoger dan 1 TWh per dag. Ter vergelijking: in december 2015 lag het hoogste verhandelde dagvolume op 557 GWh.

De sterke stijging van de verhandelde volumes laat zich onder meer verklaren door de interessante gasprijzen ten opzichte van andere Europese gashandelsplaatsen en de sterke toename van het aantal marktpartijen dat actief was op ZTP. De liquiditeit op ZTP werd ook ondersteund met zogenoemde *market maker agreements* waarbij hubklanten zich ertoe verbinden om een minimumhoeveelheid gas te verhandelen.

1.1.6. Voorbereiding op de volledige overschakeling naar hoogcalorisch aardgas

Bron van laagcalorisch aardgas put uit. De geleidelijke uitputting van het Groningse aardgasveld (laagcalorisch aardgas of L-gas) heeft de Nederlandse regering ertoe gebracht om de uitvoer van L-gas naar België en Frankrijk volledig af te bouwen tussen 2024 en 2030 en naar Duitsland tussen 2020 en 2030. Bovendien gaat de aardgaswinning in het uitdovende veld gepaard met een aantal aardbevingen waardoor de productie sinds 2014 wordt ingeperkt. Die productiebeperking blijft voorwerp van debat vormen. In 2016 maakte de Nederlandse minister voor economische zaken bekend dat een nieuw, lager productieplafond van 24 miljard kubieke meter per jaar van kracht wordt vanaf gasjaar 2016-2017.

In het perspectief van een dalende uitvoer van L-gas vanuit Nederland moeten in België, Frankrijk en Duitsland de netten worden aangepast om stapsgewijs de aanvoer van L-gas te vervangen door hoogcalorisch aardgas (H-gas) uit andere bronnen.

In België wordt momenteel ongeveer 5 miljard kubieke meter L-gas per jaar ingevoerd. Tegelijk dient het Belgische net ook als een corridor om jaarlijks 5 miljard kubieke meter L-gas naar Frankrijk door te voeren. Groningen-gas is in ons land goed voor circa 30% van de bevoorrading en ongeveer de helft van het gas dat gezinnen en kleine en middelgrote ondernemingen verbruiken.

Internationale samenwerking. Gelet op het grensoverschrijdend karakter van de nodige maatregelen heeft Fluxys met de vervoersnetbeheerders in Nederland en Frankrijk een *Memorandum of Understanding* ondertekend om de technische samenwerking en coördinatie van de conversie over de landsgrenzen heen zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen.

Fluxys Belgium voorbereid op omschakeling in België. Met het oog op de bevoorradingszekerheid zullen Fluxys Belgium en de distributienetbeheerders hun netten voor L-gas geleidelijk ombouwen zodat leveranciers H-gas in plaats van L-gas tot bij de eindverbruikers kunnen brengen.

Synergrid, de federatie van netbeheerders elektriciteit en aardgas, heeft ter voorbereiding van die omschakeling een technische methodologie en een stappenplan uitgewerkt. In de zomer van 2016 werd het indicatieve conversieplan 2016-2029 voorgesteld aan de marktspelers in aanwezigheid van de betrokken regulatoren en overheden.

Fluxys Belgium heeft het stappenplan van Synergrid verder uitgewerkt in zijn investeringsplan op tien jaar en is klaar om binnen de vooropgestelde timing de conversie in 2029 af te werken. In de zomer van 2016 werd in Houthalen een pilootproject uitgevoerd waarbij een 6000-tal huishoudens en KMO's die op het distributienet van Infrac zijn aangesloten probleemloos werden omgeschakeld naar H-gas. Ook werden 2 industriële klanten omgeschakeld die rechtstreeks zijn aangesloten op het Fluxys net. In 2017 zullen een 15-tal KMO's die aangesloten zijn op het netwerk van de distributienetbeheerder Eandis in Antwerpen worden omgeschakeld en in 2018 start de grootschalige conversie. Verder worden op het netwerk kleine aanpassingswerken uitgevoerd om conversies in de toekomst mogelijk te maken.

Belgisch net bijzondere troeven voor de omschakeling naar hoogcalorisch aardgas in Duitsland. Vandaag verbruikt Duitsland circa 30 miljard kubieke meter laagcalorisch aardgas en ook die volumes moeten tegen 2030 stapsgewijs worden vervangen door hoogcalorisch aardgas uit andere bronnen. Gelet op het feit dat Duitsland daarbij uitkijkt om zijn bronnen te diversifiëren met LNG heeft het net van Fluxys Belgium bijzondere troeven om daarop een antwoord te bieden.

Via de goede interconnectiecapaciteit met ons land kan Duitsland bijvoorbeeld zonder zelf te investeren in LNG-terminallinginfrastructuur zijn aardgasportfolio verruimen met LNG-bronnen die beschikbaar zijn op de LNG-terminal in Zeebrugge en de LNG-terminal in Duinkerke. Bovendien zijn ook de andere bronnen die het Belgische net ontsluit beschikbaar voor Duitsland, net zoals voor Frankrijk, dat vandaag zijn laagcalorisch aardgas invoert via het net van Fluxys Belgium.

1.2. Opslag

Marktomstandigheden voor opslag in Europa blijven moeilijk. Sinds een paar jaar is er een relatief overaanbod van opslagmogelijkheden in Europa. Daarnaast creëert de stagnerende vraag naar aardgas ook een overaanbod van aardgas op de gashandelsplaatsen. Dat leidt tot structureel kleine prijsverschillen tussen zomer en winter die de fysieke opslag van aardgas uit de markt prijzen. Voorts zetten verschillende landen in Europa hun opslagfaciliteiten steeds meer in als middel in de bevoorradingszekerheid, bijvoorbeeld door leveranciers te verplichten in het betreffende land een bepaalde hoeveelheid opslagcapaciteit te boeken.

Flexibel inspelen op wijzigende marktbehoeften. De uitdaging zal er de komende jaren in bestaan om producten en diensten te blijven ontwikkelen die zo nauw mogelijk inspelen op de wijzigende behoeften van opslagklanten. Belangrijk daarbij is dat het regulatorisch kader de mogelijkheid blijft bieden om flexibel in te spelen op de marktbehoeften.

Markant >> Opslag Loenhout volledig geboekt voor seizoen 2016-17

Door het aflopen van een contract in het eerste semester van 2016 daalde de hoeveelheid capaciteit die op lange termijn is geboekt voor de opslagsite in Loenhout van circa 70% naar circa 60%. De proactieve aanpak in de opslagverkoop kon in de eerste jaarhelft niet opwegen tegen de ongunstige marktomstandigheden: net zoals in het eerste semester 2015 bleef de overblijvende kortetermijncapaciteit onverkocht. De marktomstandigheden veranderden echter in juli, toen het Verenigd Koninkrijk te kampen kreeg met opslagschaarste. In die context slaagde Fluxys Belgium erin alle overblijvende kortetermijncapaciteit te verkopen.

1.3. LNG-terminalling

1.3.1. Gunstige gebruiksgraad op LNG-terminal in Zeebrugge

In 2016 werd wereldwijd nieuw LNG-productiecapaciteit in gebruik genomen voor een totaal van ongeveer 43 miljard kubieke meter per jaar. Doordat de aardgasprijzen in Europa onder het niveau bleven van de andere regionale markten, gingen beduidend hogere volumes LNG naar onder meer China, India en het Midden-Oosten. De gedaalde aardgasproductie in Europa werd opgevangen door de aanvoer van meer pijpleidinggas vanuit Rusland en Noorwegen.

Ondanks die marktsituatie kende de LNG-terminal in Zeebrugge in 2016 opnieuw een gunstige gebruiksgraad in vergelijking met andere terminals in Noordwest-Europa. Hoewel er minder LNG-schepen werden gelost dan het jaar voordien, werden er meer schepen geladen en de activiteiten rond kleinschalig LNG namen toe. De combinatie van minder geloste en meer geladen schepen leidde ertoe dat er vanuit de terminal minder gas in het leidingennet werd gestuurd.

1.3.2. Succes kleinschalig LNG zet door

Naast de overslag van grote volumes LNG diversifieert de LNG-terminal in Zeebrugge met succes zijn aanbod om in te spelen op de nieuwe en groeiende markt voor kleinschalig LNG.

- Zo nam in 2016 het aantal **laadbeurten van kleine LNG-schepen** opnieuw toe. Een markttest die in 2015 werd gehouden wees ook uit dat er vraag is naar bijkomende mogelijkheden om kleine LNG-schepen te laden. Op die basis bestudeert Fluxys LNG de uitbreiding van het dienstenaanbod voor kleinschalig LNG.
- Ook het aantal **laadbeurten van LNG-tankwagens** bleef in stijgende lijn, ondanks de lancering van gelijkaardige diensten in andere terminals in Noordwest-Europa. Tankwagens laden LNG op de terminal in Zeebrugge voor de bevoorrading van LNG-aangedreven schepen, van LNG-tankstations voor vrachtwagens en van industriële bedrijven die niet op het aardgasnet zijn aangesloten. Om in de toekomst de groeiende vraag vlot te kunnen blijven beantwoorden, zal Fluxys LNG in 2017 een tweede laadstation op de terminal bouwen.

Markant >> Tweede steiger op LNG-terminal Zeebrugge in gebruik

Sinds eind december 2016 is de tweede steiger op de LNG terminal in Zeebrugge in gebruik. De steiger werd ontworpen voor de ontvangst van de kleinste LNG-schepen met een capaciteit van 2.000 kubieke meter LNG tot grote LNG-schepen met een capaciteit van 217.000 kubieke meter LNG. Voor het laden van kleine LNG-schepen aan de tweede steiger zijn op basis van langetermijncontracten al circa 200 laadbeurten geboekt.

Dankzij de mogelijkheid om de kleinste LNG-schepen te ontvangen kunnen nu ook LNG-bunkerschepen aanmeren: een mijlpaal in de verdere ontwikkeling van kleinschalig LNG en met name de ontwikkeling van LNG als scheepsbrandstof (zie p. 33-34).

Met de tweede steiger kan de terminal ook flexibel inspelen op de vraag naar gelijktijdige of dicht op elkaar volgende aanmeerbeurten: met twee steigers kunnen twee LNG-schepen tegelijkertijd worden gelost en/of geladen.

1.4. Aardgas als brandstof voor vervoer

1.4.1. Op diverse fronten actief in de ontwikkeling van het nieuwe marktsegment

Aardgas heeft in vergelijking met andere fossiele brandstoffen het beste emissieprofiel en is daardoor een belangrijke alternatieve brandstof in het segment van het vervoer. Overschakelen van benzine, diesel of zware stookolie naar aardgas brengt overigens niet alleen een onmiddellijke daling van de koolstofuitstoot mee maar ook een onmiddellijke vermindering van de impact op de luchtkwaliteit en de gezondheid: de uitstoot van stikstofoxides ligt tot 90% lager en de emissies van zwavel en fijn stof zijn verwaarloosbaar.

Fluxys Belgium en de Fluxys-groep zijn op diverse fronten actief om aardgas als brandstof voor vervoer te promoten en die veelbelovende maar nog ontlukende markt te doen aantrekken. De grote uitdaging voor de omschakeling bestaat erin de nodige infrastructuur te ontwikkelen zodat personenwagens, vrachtwagens en schepen vlot aardgas kunnen tanken.

Een steun in de rug daarbij is de Europese Richtlijn over de uitrol van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen. België heeft in dat kader eind 2016 aan de Europese Commissie zijn beleidsraamwerk overgemaakt.

1.4.2. LNG voor de scheepvaart en het vrachtvervoer

LNG als scheepsbrandstof neemt aan belang toe omdat in het Kanaal, de Noordzee en de Baltische Zee strenge emissienormen gelden voor zwavel. Momenteel zijn circa 40 schepen in aanbouw voor trafiek in die zones en de helft daarvan zijn LNG-aangedreven schepen. Daarnaast zijn er ook 15 LNG-aangedreven binnenvaartschepen in bestelling.

Binnenvaartschepen kunnen tanken in de havens van Zeebrugge en Antwerpen. Op dit moment bevoorraden tankwagens die op de LNG-terminal in Zeebrugge LNG komen laden een achttal binnenvaartschepen dat op LNG vaart. Gelet op het aantal LNG-aangedreven schepen in bestelling wordt verwacht dat die trafiek verder zal intensifiëren. In Antwerpen wil het havenbestuur de beschikbaarheid van LNG vergroten met de bouw van een permanente LNG bunker- en vulinstallatie. Die nieuwe bunkerinstallatie wordt verwacht operationeel te zijn in 2018-2019.

Met de **ingebruikneming eind 2016 van de tweede steiger op de LNG-terminal** in Zeebrugge kunnen nu ook zogenoemde LNG-bunkerschepen op de terminal aanmeren (zie p. 31). Dat zijn schepen die LNG komen laden om andere schepen te bevoorraden die LNG als brandstof gebruiken. Die bevoorrading kon tot dan toe alleen met LNG-tankwagens die op de terminal komen laden maar die voor de bevoorrading van zeeschepen de handicap van een beperkte capaciteit hebben. LNG-bunkerschepen kunnen ook gebruikt worden om LNG aan te voeren naar kleine LNG-bunkerterminals in andere havens.

LNG-bunkerschip met thuishaven Zeebrugge. Sinds april 2017 is de haven van Zeebrugge de thuishaven voor het LNG-bunkerschip Engie Zeebrugge. Moederbedrijf Fluxys is partner in het schip dat in een eerste periode zal instaan voor de bevoorrading van twee LNG-aangedreven autotransportschepen die rederij UECC begin 2017 in gebruik heeft genomen.

Het schip is het eerste dat speciaal is gebouwd om LNG-aangedreven schepen te bevoorraden en is een mijlpaal in de ontwikkeling van de Europese LNG-bunkerketen. Tot nu toe waren LNG-aangedreven schepen voor hun bevoorrading voornamelijk aangewezen op vaste bunkerlocaties of de beperkte bunkercapaciteit van LNG-tankwagens. Het LNG-bunkerschip daarentegen vaart tot bij de schepen die het bevoorraadt.

Markt voor vrachtwagens op LNG trekt aan. Logistieke bedrijven overwegen voor hun lange-afstandstransporten in toenemende mate de overstap naar het schonere LNG doordat vrachtwagens met krachtiger motoren op LNG op de markt komen en het ook gemakkelijker wordt om gedeelten van hun vloot om te bouwen om op LNG te rijden.

In België zijn er momenteel twee plaatsen waar vrachtwagens LNG kunnen tanken: in Kallo in de Antwerpse Haven en in Veurne, waar moederbedrijf Fluxys samen met transportbedrijf Mattheeuws investeerde in een LNG-tankstation. Er lopen momenteel ook nieuwe initiatieven om op andere plaatsen in België bijkomende LNG-tankstations te bouwen.

Tankwagens kunnen vanuit Zeebrugge ook LNG tot bij de industrie brengen. LNG is ook een aantrekkelijk alternatief voor industriële bedrijven in zones waar geen aardgasleidingen in de buurt liggen. Die bedrijven krijgen het LNG per vrachtwagen vanuit de LNG-terminal in Zeebrugge aangeleverd en hervergassen het in hun eigen installaties. Die techniek wordt trouwens al lang toegepast om de bevoorrading van afnemers te blijven waarborgen wanneer er bij hen bijvoorbeeld onderhoudswerken zijn waarvoor de normale aardgastoevoer moet worden onderbroken.

1.4.3. CNG voor wagens

Fluxys Belgium, Gas.be (voorheen de Koninklijke Vereniging van Belgische Gasvakklieden), de distributienetbeheerders, exploitanten van tankstations en autoconstructeurs werken samen in de koepelorganisatie **NGVA.be** (*Belgian Natural Gas Vehicle Association*) om het gebruik van CNG wagens te stimuleren bij particulieren, bedrijven en lokale overheden.

De overstap naar CNG wordt in toenemende mate ook ondersteund door de verschillende overheden in België die diverse maatregelen nemen om het gebruik van CNG te bevorderen.

Zo heeft de Vlaamse regering nieuwe CNG-wagens tot 2020 vrijgesteld van de jaarlijkse verkeersbelasting en de belasting op inverkeerstelling en die vergroening van de verkeersbelasting wordt in 2017 uitgebreid naar lichte vrachtwagens. De regeling slaat niet op leasingvoertuigen; daarvoor dient eerst overleg tussen de gewesten te gebeuren.

De Waalse regering heeft in 2016 de regelgeving aangepast zodat uitbaters van CNG-tankstations voortaan een reglementair referentiekader hebben en voor de Waalse overheden geldt sinds begin 2017 de regel dat bij de vernieuwing van hun wagenpark voor 50% van de voertuigen moeten kiezen voor een variant die op een alternatieve brandstof rijdt. Vanaf 2030 wordt dat 100%.

Markant >> Aardgas als brandstof voor vervoer doet stevige sprong vooruit

De inspanningen van Fluxys Belgium, Gas.be (voorheen de Koninklijke Vereniging van Belgische Gasvakklieden), de distributienetbeheerders, de exploitanten van tankstations, de autoconstructeurs en de verschillende overheden wierpen in 2016 bijzondere vruchten af. Zo is het aantal voertuigen op aardgas in België op 1 jaar ruim verdubbeld van 2.600 naar 5.400 CNG-voertuigen. Het aantal CNG-tankstations nam eveneens fors toe: van 42 naar 74 tankstations in 2016 en volgens de planning wordt in 2017 de kaap van 100 gehaald.

1.5. Actieve stem in het Belgische energiedebat en het Europese overleg over de ontwikkeling van de aardgasmarkt

1.5.1. Rol van aardgas in de Energievisie voor België

Fluxys Belgium heeft in 2016 bijzondere aandacht besteed aan zijn deelname in de voorbereiding van de langetermijn-energievisie voor België. Aardgas levert in België immers dubbel zoveel energie als elektriciteit en dient daarom de juiste aandacht te krijgen.

Evenzeer van belang is dat het beleid de focus legt op de totale systeemkost voor gas en elektriciteit, de complementariteit van de gas- en elektriciteitssystemen laat spelen en een optimaal gebruik van de bestaande infrastructuur nastreeft. Vanuit die insteek is Fluxys Belgium ervan overtuigd dat gas en gasinfrastructuur ook in een koolstofarme economie een centrale rol hebben te spelen:

- in de elektriciteitsproductie (zie 'Gascentrales vangen onbeschikbaarheid andere productie-eenheden op', p. 23),
- in het segment van de mobiliteit (zie 'Aardgas als brandstof voor vervoer', p. 32-35),
- in het segment van de verwarming, waar gas dankzij hoogefficiënte gastechnologie qua energierendement en uitstoot bijzondere troeven heeft ten opzichte van andere fossiele brandstoffen.

Voor het segment van de verwarming dienen overigens vraagtekens te worden gezet bij de stemmen die opgaan voor een grootscheepse elektrificatie. Zolang een substantieel deel van de centrale elektriciteitsproductie met fossiele brandstoffen wordt opgewekt, is er qua emissie geen winst om eerst warmte uit fossiele brandstoffen centraal om te zetten in elektriciteit en die dan residentieel weer om te zetten in warmte. Ook vanuit het oogpunt van de totale kost van het energiesysteem is grootscheepse elektrificatie kwestieus. Een belangrijk deel van het energieverbruik in België gaat naar verwarming en substantiële delen daarvan verschuiven naar elektriciteit zou enorme investeringen vragen in het elektriciteitssysteem. Tegelijk zou zo'n scenario de gebruiksgraad van de gasinfrastructuur fors naar beneden halen terwijl die dezelfde hoeveelheden energie veel efficiënter tot bij de eindverbruiker brengt dan het elektriciteitssysteem.

1.5.2. Europees netwerk van vervoersnetbeheerders ENTSOG

Fluxys Belgium zet zich als vervoersnetbeheerder in België volop in om tot een Europese geïntegreerde aardgasmarkt te komen. Voor concrete investeringsprojecten werkt de onderneming daartoe nauw samen met andere vervoersnetbeheerders. Tegelijk is Fluxys Belgium overkoepelend actief, onder meer binnen het Europese netwerk van vervoersnetbeheerders ENTSOG, het *European Network of Transmission System Operators for Gas*, waarvan de onderneming ook één van de stichtende leden is.

Ontwikkeling van Europese Netwerkkodes. In de schoot van ENTSOG werken de Europese vervoersnetbeheerders in het kader van het derde pakket Europese wetgevende maatregelen voor energie geharmoniseerde regels uit voor het gebruik van de vervoersnetten, de zogeheten netwerkkodes. Elke netwerkkode komt tot stand op basis van kaderrichtsnoeren die het Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER) opstelt. Van zodra de netwerkkode is goedgekeurd door de Europese instanties heeft de code kracht van wet.

In 2016 trad de Netwerkkode over **interoperabiliteit** met daarin de regels voor het uitwisselen van data in werking. Aangezien Fluxys Belgium altijd al voortrekker is geweest van een sterke interoperabiliteit en al lange tijd ijvert voor het harmoniseren van de protocollen voor data-uitwisseling heeft de code maar een minimale impact op de onderneming en haar klanten.

Ook werd de Netwerkkode over de **capaciteitstoewijzingsmechanismen** aangepast. De code beperkte zich tot dan toe tot bestaande capaciteiten op interconnectiepunten en werd uitgebreid met een gedeelte over de aanpak bij het plannen van investeringen in nieuwe interconnectiepunten of bijkomende capaciteit op bestaande interconnectiepunten.

De Netwerkkode over **geharmoniseerde tariefstructuren** werd aangenomen tijdens het overleg met de lidstaten en treedt in werking in 2017. De code voorziet in een stapsgewijze implementatie van de diverse bepalingen en bestaande, goedgekeurde tarieven blijven geldig.

Europees Netwerkontwikkelingsplan. In de schoot van ENTSOG wordt om de twee jaar ook het ontwikkelingsplan opgemaakt voor de Europese aardgasinfrastructuur (*Ten Year Network Development Plan*). Het plan biedt een beeld van alle belangrijke geplande investeringen in de aardgasinfrastructuur in de Europese Unie en draagt bij tot de ontwikkeling van een geïntegreerde Europese aardgasmarkt.

- Dankzij de consistente aanpak over de landen heen worden mogelijke investeringshiaten en knelpunten in de bevoorrading opgespoord.
- De opneming van een investeringsproject in het Europees Netwerkontwikkelingsplan is een vereiste om in aanmerking te komen voor erkenning als Project van Gemeenschappelijk Belang (*Project of Common Interest, PCI*). Projecten die het PCI-statuut behalen, kunnen rekenen op diverse vormen van ondersteuning van de EU.

Het volgende Europese Netwerkontwikkelingsplan wordt in 2017 gepubliceerd en voor de Belgische inbreng vormt het investeringsprogramma van Fluxys Belgium de basis: jaarlijks actualiseert de onderneming zijn indicatieve investeringsplanning voor de volgende 10 jaar (zie p. 41).

1.6. Investerings

1.6.1. 2016: € 139,2 miljoen investeringen in infrastructuur

In 2016 investeerde Fluxys Belgium voor een bedrag van € 139,2 miljoen in infrastructuurprojecten in België. Meer dan € 34,4 miljoen ging naar vervoersprojecten en ongeveer € 103,8 miljoen naar projecten voor LNG-infrastructuur.

Bij de vervoersprojecten wordt het in toenemende mate een bijzondere uitdaging om leidingen en stations te bouwen. Fluxys Belgium besteedt bijzondere aandacht aan een zorgvuldige tracé- en plaatsbepaling, gedegen overleg met de betrokken gemeenten en administraties, en communiceert ook al in een vroeg stadium naar de buurtbewoners. Niettemin zijn de lokale gemeenschappen steeds minder bereid om nieuwe infrastructuur in de omgeving te aanvaarden, ondanks de directe functie ervan in de bevoorradingszekerheid voor de eindverbruikers.

Markant >> vijfde opslagtank en bijkomende procesinstallaties in aanbouw op LNG-terminal in Zeebrugge

Fluxys LNG sloot in 2015 een contract van 20 jaar met Yamal Trade om op de LNG-terminal in Zeebrugge een volume tot 8 miljoen ton LNG per jaar over te slaan (circa 11 miljard kubieke meter aardgas). De opzet is om LNG dat vanuit de nieuwe productieterminal in het Noord-Siberische Yamal wordt aangevoerd met ijsbreker/LNG-schepen over te laden op conventionele LNG-schepen die de ladingen daarna naar hun eindbestemming brengen. Om de overslagdiensten aan te bieden, zijn een vijfde opslagtank en bijkomende procesinstallaties in aanbouw.

Bouw tweede steiger LNG-terminal Zeebrugge. In 2016 werd de bouw voltooid van een tweede steiger op de LNG-terminal in Zeebrugge. Met de toevoeging van de tweede steiger kunnen zowel de kleinste als de grootste schepen in de omvaart aanmeren op de terminal (zie p. 31).

Het Havenbestuur van Zeebrugge zorgde voor de onderwaterstructuur van de tweede steiger en Fluxys Belgium stond in voor de bouw van de bovenstructuur en de LNG-installaties. De voorbereidende studies voor de tweede steiger werden meegefinancierd door de Europese Commissie binnen het raamwerk van *Trans European Energy Networks (TEN-E)* en voor de bouw van de steiger werd een subsidie toegekend in het kader van *Trans European Transport Network (TEN-T)*.

Co-financed by the European Union
Trans-European Transport Network (TEN-T)

Nieuwe leiding tussen Tessenderlo-Diest (18 km) + nieuw drukreducerstation in Diest. De nieuwe leiding en bijbehorende bovengrondse installaties werden in november 2016 in gebruik genomen. Door die uitbreiding van het Fluxys-netwerk zal de te verwachten toename van het aardgasverbruik bij de huishoudens en KMO's kunnen worden opgevangen. De nieuwe leiding en het afnamepunt in Diest zorgen er ook voor dat het distributienet van Interenerga in de provincie Limburg ontlast wordt en ook daar de bevoorradingszekerheid van aardgas kan worden gegarandeerd.

Nieuwe leiding Houthulst - Langemark-Poelkapelle (6,8 km). Voor de versterking van de bevoorrading van de regio Ieper bouwde Fluxys Belgium tussen Houthulst en Langemark-Poelkapelle een nieuwe leiding en bijbehorend drukreducerstation. De leiding is een aftakking van de leiding tussen Alveringem-Maldegem die in 2015 werd aangelegd.

Nieuwe leiding Virton – Rouvroy ingehuldigd. Fluxys heeft een leiding aangelegd tussen Virton en Rouvroy om de papierfabriek Burgo Ardennes aan te sluiten op het vervoersnetwerk. Burgo Ardennes ondernam immers een omschakeling van zware stookolie naar aardgas voor zijn energienoden. In 2016 werden de nieuwe installaties ingehuldigd.

Ontwikkelingen in het industriële segment. Eind 2016 telde het Fluxys-net 231 rechtstreekse aansluitingen met industriële afnemers, elektriciteitscentrales en warmtekrachtkoppelinginstallaties. In de loop van het jaar zijn er voor vier industriële afnemers nieuwe aansluitingen gebouwd: Herdi Zwijndrecht, Stadsbader Kallo, ADC Beveren en Milcobel.

1.6.2. Indicatief investeringsprogramma 2017-2026: € 671 miljoen

Fluxys Belgium actualiseert jaarlijks zijn indicatief investeringsprogramma voor de volgende tien jaar. Voor de periode 2017-2026 plant de onderneming investeringsprojecten in vervoer, opslag en LNG-terminalling voor een bedrag van € 671 miljoen. Het programma is gestoeld op 3 grote pijlers: investeringen voor het behoud van de integriteit van het netwerk en de vernieuwing van de infrastructuur (57%), investeringen voor commerciële initiatieven en externe samenwerkingen (36%) en tot slot investeringen die de verwachte evolutie van de piekvraag in België moeten dekken (7%).

1.7. Onderzoek en ontwikkeling

1.7.1. Doelstellingen en aanpak

Fluxys Belgium voert toegepast onderzoek uit in eigen beheer of in samenwerking met de academische wereld en werkt ook samen met Gas.be (voorheen de Koninklijke Vereniging van Belgische Gasvakklieden) en andere Europese gasbedrijven onder de koepel van een aantal nationale en internationale organisaties:

- Pipeline Operators Forum (POF),
- Groupe européen de Recherches gazières (GERG),
- Comité européen de normalisation (CEN),
- European Pipeline Research Group (EPRG),
- International Organization for Standardization (ISO),
- EASEE-gas (European Association for the Streamlining of Energy Exchange – gas),
- Marcogaz, de technische federatie van de Europese aardgasindustrie.

1.7.2. Nieuwe gastoeepassingen

Power-to-gas. Power-to-gas is een technologie om elektriciteit om te zetten in waterstof of synthetisch methaan. Door elektriciteit om te zetten in een andere energievorm biedt power-to-gas een bijzonder interessante oplossing voor het probleem van elektriciteitsopslag: wanneer bijvoorbeeld windmolens volop draaien terwijl de elektriciteitsvraag laag ligt, kan het overschot aan energie in de vorm van waterstof of synthetisch methaan worden opgeslagen in de gasinfrastructuur.

Sinds 2013 bundelt Fluxys Belgium met tien andere Europese bedrijven (o.a. aardgas- en elektriciteitsnetbeheerders) de krachten in het *European Power to Gas Platform* om de technologie op te volgen en beste praktijken uit te wisselen.

Kwaliteitseisen biomethaan. Biomethaan is het gas dat overblijft als er uit biogas CO₂ wordt verwijderd. Biogas is gas dat uit groenafval wordt gewonnen en net zoals aardgas methaan als belangrijkste component heeft. Fluxys Belgium is betrokken bij verschillende werkgroepen die onderzoeken aan welke kwaliteitseisen biomethaan moet voldoen om het in een aardgasnet te kunnen injecteren en wat de impact ervan kan zijn. Fluxys Belgium zal de resultaten van die onderzoeken als referentie gebruiken in de projecten van biomethaan-injectie die zich in België aan het ontwikkelen zijn.

Injectie van biomethaan en waterstof in de gasnetten. Biomethaan of waterstof mengen met aardgas in de netten is een manier om aardgas koolstofneutraler te maken. Zo komt groener gas ter beschikking voor onder meer verwarming, elektriciteitsproductie, vervoer en industriële processen.

Wat de injectie van waterstof in het aardgasnet betreft, heeft Fluxys Belgium in de schoot van de Groupe européenne de Recherches gazières de HIPS-studie afgerond (*Hydrogen in Pipeline Systems*). De resultaten van die studie tonen aan dat theoretisch grote hoeveelheden waterstof gemengd kunnen worden met aardgas maar dat bij sommige toepassingen rekening moet worden gehouden met een hogere gevoeligheid voor waterstof.

Warmtekrachtkoppeling. Fluxys voert als lid van de werkgroep Cogen Vlaanderen onderzoek naar verschillende systemen van warmtekrachtkoppeling op aardgas die elektriciteit opwekken en water verwarmen. Warmtekrachtkoppeling vermindert de uitstoot van broeikasgassen en verlaagt tevens de energiefactuur.

1.7.3. Ontwerp en exploitatie van leidingen en installaties

Optimalisering ontwerp drukreducerstations. In 2016 heeft Fluxys Belgium het ontwerp en de dimensioneringsprincipes van de drukreducerstations verder geoptimaliseerd met behoud van eenzelfde prestatie- en veiligheidsniveau. Een van de optimalisering bestond erin de uitstoot van broeikasgassen verder te beperken, meer bepaald door de meest aangepaste technologieën voor druk- en debietregeling te kiezen. Andere aanpassingen waren gericht op het verhogen van de efficiëntie van de odorisatie-installaties en de installaties voor de verwarming van het gas. Die nieuwe principes worden toegepast bij de bouw van nieuwe installaties en de aanpassing van bestaande stations.

1.7.4. Opslag Loenhout: dynamische modellen van de ondergrond

Hydrodynamisch model. In de opslagsite in Loenhout wordt aardgas meer dan een kilometer diep in opslag gehouden in een poreuze, waterhoudende gesteentelaag. Fluxys Belgium werkt samen met de Universiteit Gent aan een hydrodynamisch model van die laag om onder meer te kunnen reconstrueren hoe op verschillende plaatsen de waterdruk evolueert in de tijd in samenhang met het opslagreservoir. Het model wordt in 2017 afgewerkt.

Dynamisch geologisch model. Samen met de Afdeling Geologie van de KU Leuven werd een 3D geologisch model van de gekarstificeerde kalksteen in de Loenhoutse ondergrond omgevormd tot een dynamisch model. Daaruit kan informatie worden gehaald voor de toekomstige ontwikkeling van de ondergrondse opslag. Het model geeft immers een goed beeld van de bewegingen van het aardgas in het reservoir, hoe de interferentie met het water verloopt en hoe de gasdruk in de opslag evolueert. In 2016 heeft Fluxys in samenwerking met een adviesbureau het bestaande model verder ontwikkeld om te kunnen aantonen wat de impact is op de aardgasopslag van geothermieprojecten in de nabijheid.

1.7.5. LNG

Internationale meetstandaard voor kleine tot middelgrote LNG-debietten. LNG kent een toenemend succes als alternatieve brandstof voor vrachtwagens en schepen. Voor dat soort kleinschalig LNG-gebruik moet LNG op eenzelfde nauwkeurigheidsniveau kunnen worden gemeten als andere brandstoffen. Fluxys Belgium maakt in die optiek samen met verschillende metrologie-instituten en industriële partners deel uit van een projectgroep om een internationale standaard te ontwikkelen voor het meten van kleine tot middelgrote LNG-debietten. Voor de ontwikkeling van de internationale standaard wordt op de Rotterdamse Maasvlakte een nieuwe meet- en kalibratiefaciliteit voor LNG gebouwd.

LNG ten behoeve van de distributie. In samenwerking met een distributienetbeheerder heeft Fluxys Belgium in 2016 onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om in een stad zonder aardgasleidingen een alternatief systeem van gasbevoorrading aan te bieden met een LNG-installatie. De studie wordt in 2017 verdergezet.

02

- **15 %** < 5 jaar ervaring
- **42 %** 5-15 jaar ervaring
- **43 %** >15 jaar ervaring

12 % werkt deeltijds

737

mannen

164

vrouwen

32.200 uren opleiding, waarvan ruim de helft opleidingen in verband met techniek en veiligheid

- **7 %** < 30 jaar
- **27 %** 30 – 39 jaar
- **40 %** 40-49 jaar
- **26 %** > 49 jaar

2016: periode van **131** dagen vrij van arbeidsongevallen met werkverlet

60.810 : volume ontvangen briefwisseling bij werken van derden in de nabijheid van Fluxys-infrastructuur

86 % van alle aanvragen voor werkzaamheden verliep via de digitale platformen KLIM of KLIP.

Patrouilleurs maakten **5.437** PV's op voor werken in de nabijheid van onze infrastructuur

Fluxys heeft infrastructuur in **417** Belgische gemeenten.

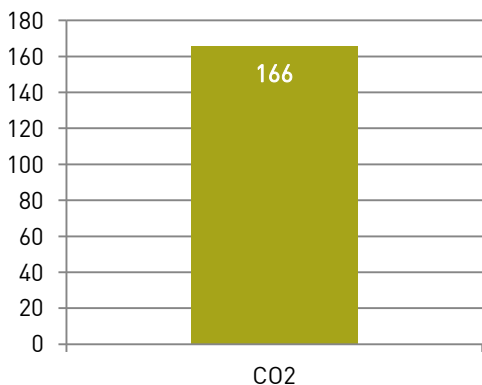

Elk jaar worden **crisisoefeningen** georganiseerd in samenwerking met de hulpdiensten om expertise uit te wisselen en het noodplan te testen. In 2016 waren er gezamenlijke oefeningen met de hulpdiensten in Oost-Limburg, Luik, Moeskroen en Leuze-en-Hainaut.

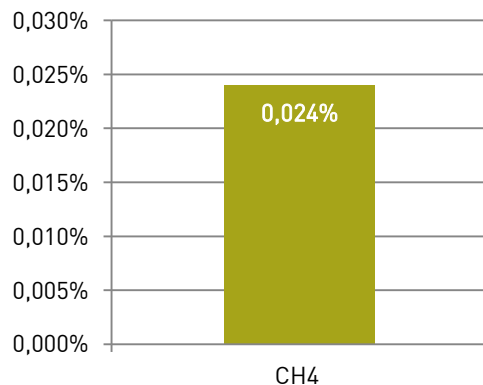
DUURZAAM ONDERNEMEN

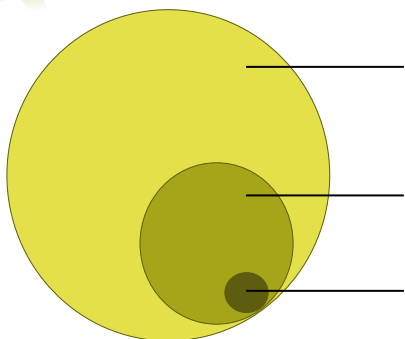
CO₂-emissie per vervoerde hoeveelheid aardgas (in mg/kWh)

CH₄-emissie per vervoerde hoeveelheid aardgas (in %)

Fluxys Belgium blijft stappen ondernemen om zijn uitstoot nog te doen afnemen

In 2016 werd **331** keer een gasgeur of gaslek gemeld aan Fluxys door de 112-centrales, buurtbewoners, Fluxys-detectie-installaties, brandweer, politie,... In functie van de informatie over waar de gasgeur of het gaslek zich bevindt, stuurt Fluxys technische medewerkers ter plaatse.

88 keer ging Fluxys ter plaatse.

19 keer was de melding effectief van toepassing op Fluxys-infrastructuur. Geen enkele keer was de situatie van die aard dat de bestuurlijke overheid een rampenplan afkondigde.

DUURZAAM ONDERNEMEN: INHOUDSTAFEL

2.1	Mensen: onze kracht in verandering	49
	Organisatie beweegt mee met de groeistrategie	49
	Volop inzetten op talent	50
	Klaarheid brengen en engagement creëren	53
	Transparante en constructieve sociale dialoog	53
2.2	Veiligheid zit in onze genen	54
	Veiligheid op de werkplek: blijven mikken op steeds minder arbeidsongevallen	54
	Veilige infrastructuur bouwen en beheren	55
	Alle betrokken partijen in de omgeving van onze infrastructuur blijven informeren en sensibiliseren	56
2.3	In een constante dialoog met onze burens op zoek naar draagvlak	57
2.4	Milieu: systematische vermindering van de ecologische impact van onze werkzaamheden	58
	Minder uitstoot voor een betere luchtkwaliteit	58
	Constante aandacht voor energie-efficiëntie	60
	Vermindering van geluidshinder: doeltreffende inspanningen	60
	Behoud van de ecosystemen	61

2.1 Mensen: onze kracht in verandering

Als onderneming in de energiesector is Fluxys Belgium actief in een snel evoluerende markt die nog over een lange periode aan verandering onderhevig zal zijn naarmate de energietransitie verder vorm krijgt. Om in die context als onderneming succes aan te houden, is het essentieel om te kunnen blijven rekenen op competente, gemotiveerde medewerkers en een soepele inzetbaarheid van iedereen. De kern van het personeelsbeleid bestaat er dan ook in om dat aanpassingsvermogen te activeren in het samenspel tussen mensen, processen en structuren. Zo blijft Fluxys Belgium klaar voor de uitdagingen van vandaag en bereiden we ons voor op die van morgen.

Wendbaar mee-evolueren met de veranderende bedrijfscontext en nieuwe manieren van werken en samenwerken vormen een opdracht van formaat voor het geheel van de medewerkers. Tegelijk is de tevredenheid bij de medewerkers groot. Dat is gebleken uit de ondernemingsbrede bevraging die in 2016 bij de personeelsleden werd gehouden om te peilen naar hun welzijn, hun engagement en de manier waarop ze aankijken tegen hun job in het bedrijf. De hoge respons van 80% was op zich al een teken van de hoge betrokkenheid van de medewerkers. Bovendien was de algemene tevredenheidsgraad goed en gaf 80% van de deelnemers aan zich geëngageerd tot sterk geëngageerd te voelen binnen de onderneming.

Een organisatie die meebeweegt met de groeistrategie

Fluxys Belgium houdt zijn processen en structuren voortdurend tegen het licht van de nieuwe uitdagingen die zich aandienen. Een markt in volle verandering vraagt immers bij uitstek een organisatie die meebeweegt. Efficiëntere processen en structuren zijn de sleutel tot de grotere performantie die de onderneming nastreeft om duurzaam te kunnen blijven groeien en haar positie op de markt nog te versterken. De inbreng van de medewerkers is daarbij cruciaal: van hen wordt verwacht dat ze hun dagdagelijkse aanpak kritisch onder de loep houden en dat ze wendbaar en met een open geest inspikken op de veranderingen.

Volop inzetten op talent

In zijn talentbeheer zorgt Fluxys Belgium ervoor dat in de dynamiek van een evoluerende markt en de wijzigende processen en structuren binnen de onderneming het juiste talent op het juiste moment de juiste plaats vindt om optimaal bij te dragen tot het succes van het geheel.

Het juiste talent aantrekken voor vandaag en morgen. Op basis van de ondernemingsdoelstellingen brengt Fluxys Belgium zijn toekomstige personeelsnoden in kaart zodat we weten welke competenties we vandaag en morgen in huis moeten hebben. Onze rekruteringsaanpak is daarom niet gericht op het punctueel invullen van functies maar op het vinden van personen die met engagement, motivatie en inzet hun werk willen doen en op termijn ook elders in de onderneming of in de Fluxys-groep een meerwaarde kunnen bieden. Om het juiste talent aan te trekken en te houden, voert Fluxys Belgium bovendien een competitief en marktconform loonbeleid.

Talent helpen bijdragen. Aangepaste inlooptrajecten en een dynamisch prestatiebeheer zijn de twee hefboomen waarmee Fluxys Belgium zijn medewerkers ondersteunt om optimaal bij te dragen tot de doelstellingen van de onderneming.

Om nieuwe werknemers en medewerkers in een nieuwe functie snel en performant van start te doen gaan, werkt Fluxys Belgium met een **gepersonaliseerd onthaal- en integratieprogramma** waarin hun leidinggevend een centrale rol opnemen. Bovendien is er in ieder onthaal- en integratietraject een ervaren collega die als peter of meter de nieuwe collega ondersteunt in zijn of haar werkomgeving.

2016 was in de optiek van interne jobmobiliteit overigens een bijzonder sterk jaar: bijna 80 personeelsleden namen de kans om binnen de onderneming of de Fluxys-groep in een andere job aan de slag te gaan.

In de cyclus van het **prestatiebeheer** worden de ondernemingsdoelstellingen ieder jaar in constructief overleg vertaald naar persoonlijke doelstellingen. In de loop van het jaar vormen die doelstellingen het voorwerp van een geregelde dialoog tussen de medewerkers en hun leidinggevenden. Om de inzet tot het waarmaken van de ondernemingsdoelstellingen te waarderen, zien medewerkers positieve prestaties weerspiegeld in hun verloning en perspectieven.

Talent laten groeien en ontplooiën. Het competentiebeheer en het ontwikkelings- en opleidingsaanbod bij Fluxys Belgium zijn erop gericht medewerkers de juiste ondersteuning te bieden om zowel de doelstellingen van de onderneming als hun eigen ambities waar te maken.

Fluxys Belgium heeft er ook aandacht voor dat talent het beste groeit als medewerkers hun werk goed kunnen combineren met hun privé-leven en biedt in die optiek de mogelijkheid tot thuiswerk aan. Met succes: in 2016 kende de formule een beduidend ruimere gebruiksgraad in vergelijking met het jaar voordien.

In het kader van het **competentiebeheer** brachten de kaderleden en het meesterschapspersoneel in 2016 hun competenties opnieuw in kaart en maakten op basis daarvan gerichte plannen voor persoonlijke ontwikkeling op. In het verlengde daarvan worden leidinggevenden ondersteund om medewerkers zowel te coachen in hun prestaties als in hun ontwikkeling.

Het in kaart brengen van de competenties in 2016 toonde een mooie vooruitgang ten opzichte van de vorige oefening: de competenties in de domeinen *Think* en *Do* waren al goed verankerd en zijn verder verstevigd, terwijl de competenties in de domeinen *Interact* en *Lead* stevig zijn vooruitgegaan.

Het **ontwikkelings- en opleidingsbeleid** zorgt ervoor dat de medewerkers over de nodige kennis en vaardigheden beschikken. Om de effectiviteit te verhogen, wordt een gevarieerde mix van leermiddelen ingezet: leeropdrachten binnen of buiten de functie, interne of externe coaching, interne en externe opleidingen, en voor kaderleden en meesterschapspersoneel ook een online leerplatform.

Naast technische en veiligheidsopleidingen wordt ook een ruim pakket opleidingen aangeboden voor de ontwikkeling van algemene vaardigheden rond manieren van denken en handelen, interageren en leidinggeven. In 2016 volgden de medewerkers ruim 32.000 uur opleiding, waarvan 52% rond veiligheid en techniek.

Om de duurzame inzetbaarheid van de personeelsleden binnen de onderneming te versterken, introduceerde Fluxys Belgium in 2016 een nieuw programma voor het ontwikkelen van pc-vaardigheden. Het programma wordt in 2017 en de daaropvolgende jaren verder uitgerold en zal een belangrijke rol spelen in het digitaal vaardig houden van de organisatie.

Werken aan talent voor morgen. Onder meer via de prestatiebeheercyclus en een jaarlijks *talent review* proces houdt Fluxys Belgium overzicht van de competenties binnen de onderneming. Uit dat proces vloeit een opvolgingsplanning voort om de toekomstige personeelsnoden in te vullen en zo de bedrijfscontinuïteit te ondersteunen. In dezelfde geest stimuleren we interne mobiliteit en geven we bij nieuwe functies of bij vacatures voorrang aan interne kandidaten. Ook de internationale ontwikkeling van moederbedrijf Fluxys biedt geregeld mogelijkheden om de loopbaan verder uit te bouwen.

Klaarheid brengen en engagement creëren

Fluxys Belgium hecht er groot belang aan dat medewerkers de bedrijfscontext en de uitdagingen van de onderneming kennen. Op basis daarvan creëren we persoonlijk engagement rond de visie, strategie en doelstellingen van de onderneming.

In 2016 heeft Fluxys Belgium via een mix van kanalen bijzondere inspanningen geleverd om de medewerkers beter te doen begrijpen wat de veranderingen in de energiewereld zijn, hoe de onderneming haar doelstellingen in functie daarvan bijstuurt en wat die doelstellingen voor iedereen afzonderlijk betekenen.

Transparante en constructieve sociale dialoog

Een sereen sociaal klimaat is essentieel voor de cohesie binnen de onderneming en de ontwikkeling van de activiteiten. Fluxys Belgium voert daarom een transparante en constructieve sociale dialoog met het geheel van de werknemers, de leden van de ondernemingsraad, het comité voor preventie en bescherming op het werk, de vakbondsafvaardiging en de kadervereniging.

In lijn met goede sociale dialoog zijn de sociale verkiezingen in 2016 vlot en in een goede sfeer verlopen. De onderneming bouwt met de nieuw samengestelde organen verder aan de vertrouwensrelatie die over de jaren is gegroeid: een relatie met een open dialoog over de bekommernissen van de werknemers en de economische realiteit waarin de onderneming actief is, en de wil om op elkaar afgestemd te blijven en sámen te gaan voor de doelstellingen van de organisatie.

2.2 Veiligheid zit in onze genen

Als operator van het aardgasvervoersnet in België is veiligheid de eerste opdracht van Fluxys en de rode draad doorheen al zijn activiteiten. Meer dan de helft van onze medewerkers staat in voor de aanleg van veilige infrastructuur en de veilige exploitatie ervan.

Veiligheid op de werkplek: blijven mikken op steeds minder arbeidsongevallen

Op vlak van arbeidsongevallen was 2016 was een atypisch jaar: ruim twee derde van de arbeidsongevallen was te wijten aan verplaatsingen met een bijzondere stijging in het percentage van letsels aan enkels en voeten tot gevolg. Er werd dan ook beslist om daar bijzondere aandacht aan te besteden in sensibiliseringsacties. Wel kende 2016 een ruime periode van 131 dagen zonder ongevallen met arbeidsongeschiktheid. Zowieso wordt elk ongeval onderzocht en er worden maatregelen genomen om te voorkomen dat een dergelijk ongeval zich herhaalt.

Fluxys Belgium koepelt zijn acties om de preventie van ongevallen en incidenten op het werk te verbeteren in globale preventieplannen (GPP) op 5 jaar. Het nieuwe gevalideerde GPP 2017-2021 omvat projecten rond 7 centrale thema's: psychosociale risico's, veiligheidscultuur als onderdeel van de bedrijfscultuur, binnenlandse verplaatsingen, welzijn en gezondheid, aanpassingen in functie van de wettelijke evoluties van de installaties, Safety Management System en industriële risico's.

Veilige infrastructuur bouwen en beheren

Zorgvuldige bouw. Veiligheid is bij Fluxys Belgium de rode draad in alle stadia van de levensduur van een installatie. Het tracé van een leiding wordt op een zorgvuldige manier gekozen in nauw overleg met de lokale en regionale overheden, alsook met de omwonenden. De stalen buizen voldoen aan de Belgische reglementering en aan de geldende internationale veiligheidsnormen. De kwaliteit van de buizen wordt in de fabriek goedgekeurd door een erkend, onafhankelijk controleorganisme.

Voor elk bouwproject werkt Fluxys Belgium uitsluitend met gekwalificeerde en gecertificeerde vaklieden. De Fluxys Belgium-afdelingen Project Management, Supervision & Interventions en Kathodische Bescherming zijn bovendien VCA-gecertificeerd**. Vóór elke ingebruikname wordt ook een reeks testen uitgevoerd onder het toezicht van een erkend controleorganisme om onder meer de dichtheid en de weerstand van de leidingen te controleren. De goede staat van de leidingen wordt vervolgens regelmatig nagekeken in het kader van een inspectieprogramma. De leidingen zijn ook uitgerust met een kathodisch beschermingssysteem om de vorming van corrosie tegen te gaan.

24 uur op 24 klaar om in te grijpen. De centrale dispatching beheert en controleert de gasstromen 24 uur op 24 en behandelt daarnaast de telefonische noodoproepen van hulpdiensten of omwonenden. Zowel op het hoofdkantoor als in de regionale exploitatiezetels zijn medewerkers 24 uur op 24 paraat om onmiddellijk in te grijpen bij een incident. Bij noodsituaties kan er ook snel een crisisorganisatie worden ontplooid. Fluxys Belgium organiseert regelmatig crisisoefeningen om het reactievermogen van die organisatie te verzekeren. Er worden ook elk jaar oefeningen georganiseerd in samenwerking met de hulpdiensten om expertise uit te wisselen en noodplannen te testen. Zo zijn er in de loop van 2016 naast de interne Fluxys-oefeningen ook oefeningen gehouden met een andere leidingbeheerder en met hulpdiensten in Limburg, Luik en Henegouwen.

Alle betrokken partijen in de omgeving van onze infrastructuur blijven informeren en sensibiliseren

Informatieprogramma's. Fluxys Belgium heeft diverse programma's lopen om te informeren en sensibiliseren over veilig werken in de nabijheid van zijn infrastructuur. Die programma's richten zich daarbij tot al wie betrokken is bij zulke werken: architecten, bouwheren, ontwerpers, aannemers, eigenaars en exploitanten, gemeenten, notarissen, hulpdiensten enzovoort. Zo stuurt Fluxys Belgium regelmatig een herinneringsmailing aan alle eigenaars en exploitanten van terreinen met Fluxys-infrastructuur en zorgt de onderneming ervoor om minstens 1 keer per legislatuur een infosessie te houden voor gemeenten. Elke gemeente, brandweerkorps en politiezone ontvangt ook geactualiseerde plannen van onze infrastructuur en kan onze gegevens opzoeken in databanken die worden gebruikt door brandweerkorpsen, communicatie- en informatiecentra (CIC) en noodcentrales.

Werken op een eenvoudige manier melden. De meeste schade aan aardgasvervoersleidingen wordt veroorzaakt door werken die worden uitgevoerd door derden in de nabijheid van de infrastructuur. Om die reden is iedereen die werken wil uitvoeren in de omgeving van onze leidingen wettelijk verplicht om dat vooraf aan Fluxys te melden. Onze onderneming onderneemt een reeks acties om alle betrokken partijen bewust te maken van de meldingsplicht en van de veiligheid in de omgeving van de infrastructuur.

Fluxys Belgium zet zich ook in voor initiatieven die de melding van werken zoveel mogelijk vergemakkelijken. De laatste jaren is het nakomen van de wettelijke meldingsplicht enorm vereenvoudigd dankzij online portalen. Zo is Fluxys Belgium een speerpunt geweest voor de start en ontwikkeling van het KLIM-CICC, het Federaal Kabels en Leidingen Informatie Meldpunt.

Inspectie van het netwerk. Niet alle werken in de nabijheid van infrastructuur voor aardgasvervoer worden tijdig aan Fluxys Belgium gemeld. Om die werken op te sporen, controleren patrouilleurs van Fluxys Belgium dagelijks het netwerk vanuit de 8 regionale bedrijfsvestigingen.

Uniforme manier van graven in de nabijheid Fluxys-infrastructuur. Fluxys Belgium-medewerkers wonen dagelijks voorbereidende vergaderingen bij om de noodzakelijke veiligheidsmaatregelen toe te lichten bij werken in de nabijheid van aardgasvervoersinfrastructuur. Ook heeft Fluxys samen met de VDAB en het FOREM de opleidingen 'Graafwerken voor Fluxys-contractanten' en 'Fouilles et excavations pour contractants Fluxys' ontwikkeld. Op oefensites werden leidingen aangelegd om de praktische graafoefeningen volgens de Fluxys-methode te organiseren. De opleidingen zijn officieel erkend door het Fonds voor Vakopleiding in de Bouw. Bovendien beveelt Fetrapi die graafmethode nu ook aan, wat een vereenvoudiging betekent voor de aannemers die graafwerken uitvoeren in de nabijheid van Fetrapi-infrastructuur.

2.3 In een constante dialoog met onze burens op zoek naar draagvlak

Transparante communicatie vanaf de projectfase. Fluxys Belgium streeft ernaar om bij nieuwe infrastructuurprojecten al vanaf de voorbereidende fase zowel de gemeentelijke overheden, omwonenden als andere betrokkenen op een transparante manier te informeren en met hen te communiceren. De onderneming legt de nadruk op het karakter van algemeen belang van de aardgasinfrastructuur en op het veiligheidsbeleid van de onderneming. De eigenaars en exploitanten van de betrokken terreinen krijgen een contactpersoon bij Fluxys Belgium toegewezen met wie zij vanaf het begin van het project kunnen spreken over hun bezorgdheden en de kenmerken van hun perceel of exploitatie.

Informatiesessies. In het kader van vergunningsaanvragen voor grote infrastructuurprojecten stelt Fluxys Belgium aan de gemeenten voor om vóór de start van de vergunningsprocedures een informatieavond te organiseren voor omwonenden om zo bij het begin van het project rekening te kunnen houden met eventuele opmerkingen. Ook tijdens de openbare onderzoeken stelt Fluxys Belgium aan de gemeenten voor om een informatiemoment te organiseren zodat omwonenden hun vragen over het project kunnen stellen. Bij leidingprojecten in verstedelijkt gebied liggen de leidingen in de straat en besteedt Fluxys Belgium bijzondere aandacht aan communicatie met de buurtbewoners.

2.4 Milieu: systematische vermindering van de ecologische impact van onze werkzaamheden

Via zijn milieubeleid spant Fluxys Belgium zich voortdurend in om de al kleine impact op het milieu van de vervoersactiviteiten via leidingen te verbeteren. Van alle vervoersmogelijkheden is het vervoer via leidingen immers de meest performante methode, zowel op het vlak van lucht- en geluidsemissies als op het vlak van bodemverontreiniging en visuele impact.

Minder uitstoot voor een betere luchtkwaliteit

Fluxys Belgium volgt de luchtuitstoot van alle verbrandingsinstallaties op de voet zodat hun rendement optimaal blijft en de uitstoot van schadelijke emissies verlaagt. De onderneming neemt ook deel aan nationale en internationale werkgroepen die *best practices* bestuderen om de emissies van stikstofoxide (NO_x) en methaan (CH₄) als gevolg van de werking van de gasinfrastructuur zoveel mogelijk te voorkomen en te verminderen.

Specifieke aanpak voor de Kyoto-sites. Fluxys Belgium beschikt over CO₂-emissierechten voor elk van zijn vijf sites die onder de Europese richtlijn in verband met verhandelbare emissierechten (Kyoto-richtlijn) vallen. Voor elke site past Fluxys Belgium procedures toe om de CO₂-uitstoot te controleren en organiseert de onderneming elk jaar een interne audit. Uit de interne audit van 2016 bleek de gevolgde aanpak volledig conform de procedures. In overeenstemming met de richtlijn maakt Fluxys Belgium per Kyoto-site ook een emissiejaarrapport dat het voorwerp uitmaakt van een externe verificatieaudit. Ook in 2016 is die audit met succes afgerond.

Naar een koolstofneutrale gasvoorziening in 2050. Fluxys Belgium heeft zich samen met andere gasinfrastructuurondernemingen in Europa ertoe verbonden om nauw samen te werken op verschillende vlakken om tot een koolstofneutrale gasvoorziening te komen tegen 2050. In België zijn er verscheidene initiatieven om die inspanningen verder te zetten om de CO₂-uitstoot te verminderen:

- voor het vervoer van aardgas in België kiest Fluxys Belgium voor de routes waarbij zo min mogelijk gebruik moet worden gemaakt van zijn compressie-installaties;
- er werd een plan uitgewerkt om het gebruik te beperken van de aardgasverwarmingsinstallaties in de drukreducerstations;
- de LNG-terminal van Zeebrugge gebruikt voor de hervergassing van LNG een installatie die warmte uit zeewater recupereert in combinatie met een warmtekrachtkoppelinginstallatie.

Methaanemissies tot een minimum beperken. Bij de exploitatie van de aardgasinfrastructuur komt in bepaalde omstandigheden methaan vrij en de onderneming spant zich in om die verliezen tot een minimum te beperken. Het geheel van de methaanverliezen in het netwerk bedraagt 0,023% tot 0,026% van de totale vervoerde volumes. Dat is een goed resultaat ten opzichte van het Europese gemiddelde en Fluxys Belgium blijft verdere stappen zetten om de methaanverliezen nog te doen afnemen:

- Zo werd in 2015 in Herne een nieuw drukreducerstation in gebruik genomen dat werd uitgerust met een regelsysteem dat geen methaanverliezen meer veroorzaakt. De technologie is sindsdien standaard voor elk nieuw drukreducerstation van dat type. Inmiddels zijn 5 stations van dat type gebouwd.
- In 2016 werd een gespecialiseerde firma ingezet om de methaanemissies te toetsen aan de methodologie die Fluxys Belgium hanteert bij het in kaart brengen ervan. Op basis van de resultaten van het onderzoek wordt een tweejarig onderhoudsprogramma uitgevoerd waarbij methaanverliezen systematisch worden opgespoord en opgelost.
- Verder loopt er een meerjarenprogramma om de methaanverliezen nog in te perken door bepaalde pneumatische apparatuur te vervangen door elektrische varianten.

Constance aandacht voor energie-efficiëntie

Bij elk nieuw project voor aardgasvervoersinfrastructuur met een significant energieverbruik doet Fluxys vooraf een grondige energiestudie. Op basis van die studie wordt de meest energie-efficiënte oplossing in het project geïntegreerd.

Vermindering van geluidshinder: doeltreffende inspanningen

Fluxys Belgium maakt gebruik van een aantal technieken om het geluidsniveau van de drukreducerstations, de compressiestations en de afblaasinstallaties te beperken.

Bij het bouwen van nieuwe infrastructuur wordt al van in de ontwerpfase aandacht besteed aan mogelijke geluidshinder. Rekening houdende met de geldende wetgeving, de ligging van de infrastructuur en de verschillende omgevingsfactoren wordt uit meerdere mogelijkheden gekozen voor de meest adequate en kostenefficiënte oplossing.

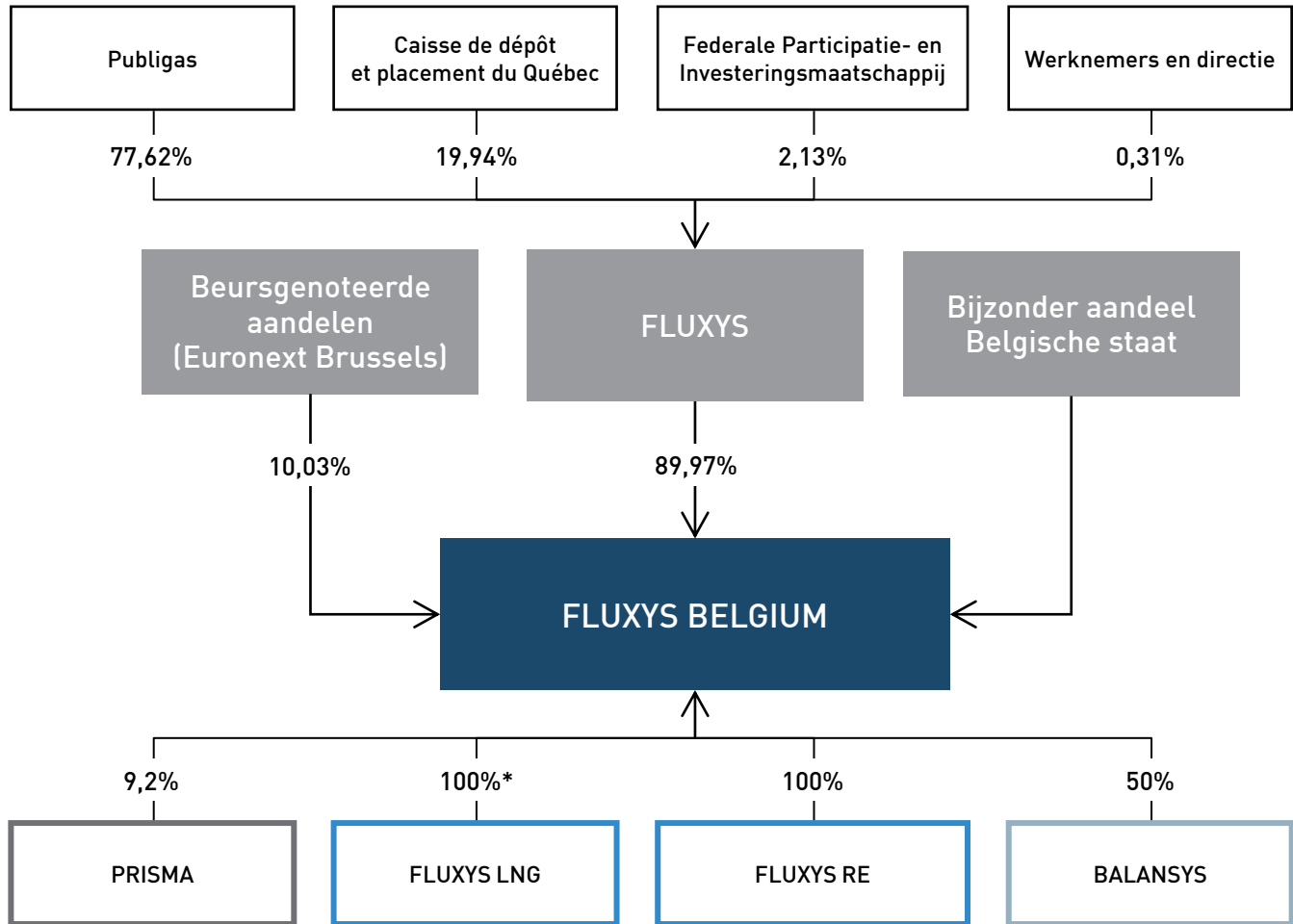
Fluxys Belgium controleert ook zijn bestaande infrastructuur om mogelijke geluidshinder op te sporen via gerichte controleacties. Wanneer het geluidsniveau van de infrastructuur niet in overeenstemming is met zijn omgeving onderneemt Fluxys Belgium de nodige aanpassingen.

Behoud van de ecosystemen

Fluxys Belgium ziet met bijzondere aandacht toe op het behoud van de ecosystemen in de gebieden waar infrastructuur wordt gebouwd. Waar nodig stelt de onderneming voor nieuwe projecten milieu-effectenbeoordelingen op die door de betrokken administraties moeten worden goedgekeurd.

Bij de aanleg van nieuwe leidingen zorgt Fluxys Belgium er altijd voor dat de omgeving zo weinig mogelijk wordt verstoord, en dat de natuur na de aanleg volledig wordt hersteld. Waar mogelijk investeert Fluxys Belgium ook in natuurcompenserende maatregelen.

DE STRUCTUUR VAN DE GROEP FLUXYS BELGIUM OP 31-12-2016

* Flux Re bezit 1 aandeel in Fluxys LNG

Geconsolideerd volgens integrale methode

Geconsolideerd volgens vermogensmutatiemethode

FINANCIËLE SITUATIE

KERNCIJFERS 2016 (in miljoen €)

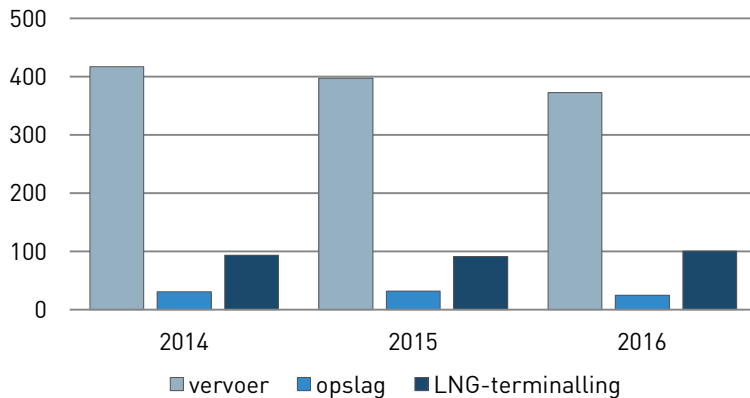
Bedrijfsopbrengsten	509,5
EBITDA*	276,7
EBIT*	118,6
Nettowinst	48,5
Investerings in materiële vaste activa tijdens het boekjaar	139,2
Totaal van de materiële vaste activa	2.321,1
Eigen vermogen	694,3
Totaal van de geconsolideerde balans	2.989,2

* Zie verklarende woordenlijst p. 242

Aandeelhouder		Categorie	Aantal aandelen	%
Fluxys	Op naam	B	58.523.700	89,97
	Gedematerialiseerd	D	1.033.400	
	Op naam	D	3.660.000	
Publiek	Op naam	D	27.698	10,03
	Gedematerialiseerd	D	7.018.702	
Belgische Staat	Op naam	Bijzonder aandeel	1	-
			70.263.501	

- De aandelen van categorie D noteren op de Eerste Markt van Euronext Brussels.
- Fluxys is een naamloze vennootschap naar Belgisch recht. De zetel van de vennootschap is gevestigd in België, Kunstlaan 31, 1040 Brussel.
- De Belgische staat is vertegenwoordigd door de Minister van Financiën.

EVOLUTIE VAN DE BEDRIJFSOPBRENGSTEN (in miljoen €)

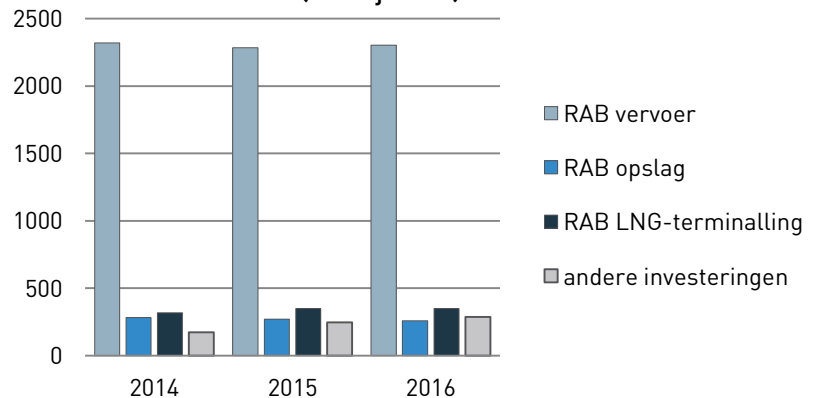
Omzet stabiel

De omzet van de groep Fluxys Belgium bedraagt € 509,5 miljoen in 2016, in vergelijking met € 538,0 miljoen tijdens dezelfde periode in 2015, wat neerkomt op een daling van 5,3%.

In overeenstemming met de regulering is die daling hoofdzakelijk te wijten aan de daling van een aantal toegelaten kosten die door de tarieven moeten worden gedekt, op het vlak van de bedrijfskosten, de financiële kosten en het door de regulering toegelaten rendement. Door die kostendaling heeft Fluxys Belgium dezelfde tarieven als in 2015 kunnen aanhouden voor zijn klanten, met inbegrip van een vermindering van 7% ten opzichte van de voorgaande tarieven.

De waarde van de gereguleerde activa (RAB), dat een basis vormt voor de berekening van de WACC, is stabiel gebleven de laatste drie jaar, aangezien de gerealiseerde investeringen op hetzelfde niveau stonden als de afschrijvingen.

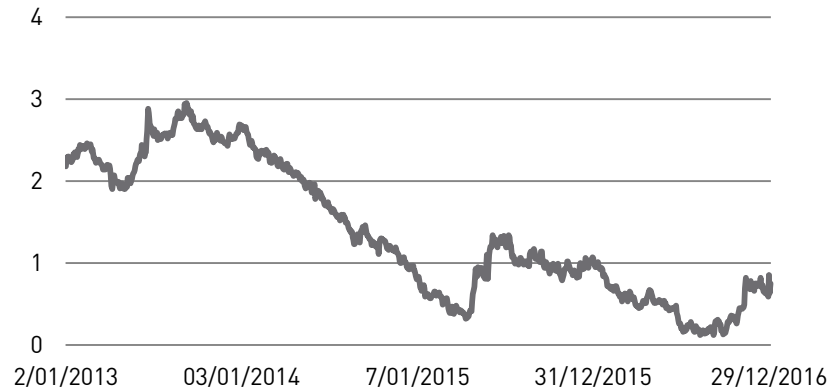
EVOLUTIE VAN DE RAB * EN ANDERE INVESTERINGEN (in miljoen €)

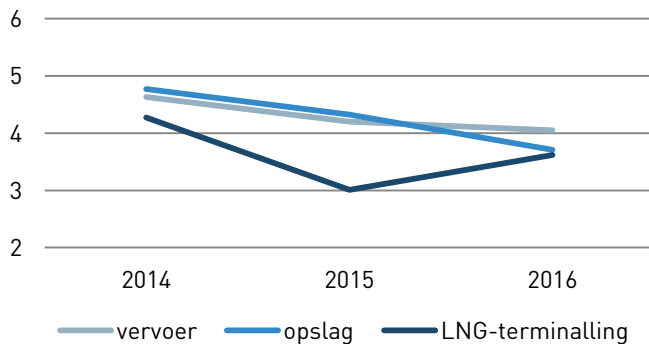
FINANCIËLE SITUATIE

De gemiddelde OLO-rentevoet van 2016 bedraagt 0,49% ten opzichte van 0,86% in 2015. Die daling heeft een negatieve invloed op het gereguleerd rendement op het geïnvesteerde kapitaal.

EVOLUTIE VAN DE OLO-INTERESTVOETEN (in %)

EVOLUTIE VAN DE WACC * (in %)

De evolutie van de OLO-interestvoeten heeft een onmiddellijke weerslag op het rendement dat volgens de regulering is toegestaan op het geïnvesteerde kapitaal, en bijgevolg ook op de gewogen gemiddelde kost van het kapitaal (WACC).

Het jaar 2016 weerspiegelt de nieuwe methodologie voor de periode 2016-2019, wat de evolutie van de WACC verklaart. Verder wordt deze voor de LNG-terminallingactiviteiten nog beïnvloed door de financieringen van de uitbreidingsinvesteringen.

* Zie verklarende woordenlijst p. 242

Financiële situatie: inhoudstafel

3.1.	Krachtlijnen 2016	68
3.1.1.	Financiële kerncijfers	68
3.1.2.	Indicatoren	70
3.1.3.	Fluxys Belgium NV – resultaten 2016 (volgens Belgische normen): voorstel van resultaatverwerking	70
3.1.4.	Vooruitzichten 2017	71
3.1.5.	Activiteiten en statutaire resultaten van de dochterondernemingen	71
3.2.	Koers van het aandeel	72
3.3.	Geconsolideerde financiële staten volgens IFRS	75
I.	Algemene inlichtingen over de vennootschap	75
II.	Geconsolideerde financiële staten van de groep Fluxys Belgium volgens IFRS	76
A.	Geconsolideerde balans	76
B.	Geconsolideerde winst-en-verliesrekening	78
C.	Geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat	79
D.	Mutatieoverzicht van het geconsolideerd eigen vermogen	80
E.	Geconsolideerd kasstroomoverzicht	81
III.	Toelichtingen	83
	Toelichting 1a. Verklaring van overeenstemming met IFRS	83
	Toelichting 1b. Oordeelsvorming en gebruik van inschattingen	83
	Toelichting 1c. Datum van vrijgave voor bekendmaking	84
	Toelichting 1d. Aanpassingen of aanvullingen aan de boekhoudprincipes en –methodes	84
	Toelichting 1e. Toepassing van nieuwe boekhoudprincipes of IFRS herzieningen	84
	Toelichting 2. Boekhoudkundige grondslagen en methoden	86
	Toelichting 3. Verwervingen, overdrachten en herstructureringen	103
	Toelichting 4. Resultaatrekening en operationele segmenten	105
	Toelichting 4.1. Bedrijfsopbrengsten	108
	Toelichting 4.2. Exploitatielasten	109
	Toelichting 4.3. Financiële opbrengsten	113
	Toelichting 4.4. Financieringskosten	114
	Toelichting 4.5. Winstbelastingen	115
	Toelichting 4.6. Netto winst (verlies) van het boekjaar	118
	Toelichting 4.7. Winst (verlies) per aandeel	119
	Toelichting 5: Gesegmenteerde balans	120
	Toelichting 5.1: Materiële vaste activa	122

Toelichting 5.2. Immateriële vaste activa	128
Toelichting 5.3. Overige financiële vaste activa	131
Toelichting 5.4. Vorderingen uit financiële lease	132
Toelichting 5.5. Langlopende leningen, vorderingen en overige activa	133
Toelichting 5.6. Voorraden	134
Toelichting 5.7. Handelsvorderingen en overige vorderingen	135
Toelichting 5.8. Geldbeleggingen, geldmiddelen en kasequivalenten	136
Toelichting 5.9. Overige vlottende activa	137
Toelichting 5.10. Eigen vermogen	138
Toelichting 5.11. Rentedragende verplichtingen	140
Toelichting 5.12. Voorzieningen	143
Toelichting 5.13. Voorzieningen voor personeelsbeloningen	147
Toelichting 5.14. Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen	155
Toelichting 5.15. Kortlopende handelsschulden en overige schulden	156
Toelichting 6. Financiële instrumenten	157
Toelichting 7. Voorwaardelijke activa en passiva – rechten en verbintenissen van de groep	163
Toelichting 8. Verbonden partijen	166
Toelichting 9. Vergoeding aan de bestuurders en de directieleden	169
Toelichting 10. Gebeurtenissen na balansdatum	169
IV. Verslag van de commissaris aan de algemene vergadering van Fluxys Belgium NV over de geconsolideerde financiële staten afgesloten op 31 december 2016	170
3.4. Statutaire jaarrekening van Fluxys Belgium NV volgens de Belgische normen	173
I. Balans	175
II. Resultatenrekening	176
III. Resultaatverwerking	177
IV. Overzicht van het kapitaal per einde boekjaar	178
V. Belastingen op het resultaat	179
VI. Sociale balans	180
Staat van de tewerkgestelde personen	180
Tabel van het personeelsverloop tijdens het boekjaar	182
Inlichtingen over de opleidingen voor de werknemers tijdens het boekjaar	183

3.1. Krachtenlijnen 2016

- Nieuwe regulatoire periode 2016-2019
- Daling van de gereguleerde omzet als gevolg van de daling van de bedrijfskosten, de financieringskosten en het gereguleerde rendement dat beïnvloed werd door de nog altijd zeer lage rentevoeten
- Investerings: 139,2 miljoen €, voornamelijk met betrekking tot de 5e tank en de tweede aanlegsteiger op de LNG-terminal in Zeebrugge
- Fluxys Belgium zal aan de Algemene Vergadering van 9 mei 2017 een brutodividend voorstellen dat identiek is aan dat van vorig jaar, hetzij 1,20 EUR bruto per aandeel

3.1.1. Financiële kerncijfers

Winst- en verliesrekening	(in duizenden euro's)	31.12.2016	31.12.2015
Bedrijfsopbrengsten		509.490	538.007
EBITDA		276.705	291.977
EBIT		118.607	150.640
Nettoresultaat		48.484	61.096
Balans	(in duizenden euro's)	31.12.2016	31.12.2015
Investerings in materiële vaste activa tijdens het boekjaar		139.219	188.094
Totaal van de materiële vaste activa		2.321.123	2.330.542
Eigen vermogen		694.352	736.222
Totaal van de geconsolideerde balans		2.989.171	3.037.352

* Zie Verklarende woordenlijst, p. 242.

Omzet in 2016: € 509,5 miljoen. De omzet van de groep Fluxys Belgium bedraagt € 509,5 miljoen in 2016, in vergelijking met € 538,0 miljoen tijdens dezelfde periode in 2015, wat neerkomt op een daling van 5,3%. In overeenstemming met de regulering is die daling van de gereguleerde omzet hoofdzakelijk te wijten aan de daling van een aantal toegelaten kosten die door de tarieven moeten worden gedekt, op het vlak van de bedrijfskosten, de financiële kosten en het door de regulering toegelaten rendement. Door die kostendaling heeft Fluxys Belgium dezelfde tarieven als in 2015 kunnen aanhouden voor zijn klanten, met inbegrip van een vermindering van 7% ten opzichte van de voorgaande tarieven. In het tariefvoorstel voor de regulatoire periode 2016-2019 wordt een nieuw referentiekader vastgelegd voor Fluxys Belgium, met inbegrip van de toegelaten beheersbare kosten. Dankzij de beheersing van zijn exploitatiekosten en continue efficiëntie-inspanningen is de groep Fluxys Belgium erin geslaagd om de nieuwe regulatoire doelstellingen te bereiken en te kunnen genieten van stimuli.

Zeer lage rentevoeten beïnvloeden het nettoresultaat van de groep. Het merendeel van de activiteiten van de groep Fluxys Belgium is gereguleerd. Hun resultaat wordt bepaald op basis van verschillende regulatoire parameters, waaronder het geïnvesteerd eigen vermogen, de financiële structuur en de OLO-rentevoeten.

De gemiddelde OLO-rentevoet van 2016 bedraagt 0,49% ten opzichte van 0,86% in 2015. Die daling heeft een negatieve invloed op het gereguleerd rendement op het geïnvesteerde kapitaal en dus ook op het jaarresultaat van 2016. Bovendien werd het resultaat van 2015 gunstig beïnvloed door de terugnemering van herwaarderingsmeerwaarden bij uitgebruikname van oude installaties. Die passen in een programma voor het uit gebruik nemen van infrastructuur dat eind 2015 werd afgerond. Die terugnemering van de herwaardering is sinds 2016 niet meer toegestaan. Het nettoresultaat in 2016 bedraagt aldus € 48,5 miljoen, een daling van € 12,6 miljoen in vergelijking met dezelfde periode in 2015 (€ 61,1 miljoen).

€ 139,2 miljoen investeringen. In 2016 bedroegen de investeringen in materiële vaste activa € 139,2 miljoen, tegenover € 188,1 miljoen in 2015. Meer dan € 34,4 miljoen ging naar vervoersprojecten en ongeveer € 103,8 miljoen naar projecten voor LNG-infrastructuur.

3.1.2. Indicatoren

Indicatoren	2016	2015
RAB* (in M€)		
Vervoer	2.302,4	2.284,9
Opslag	259,3	270,2
LNG-terminalling	348,3	349,5
Materiële vaste activa behalve RAB (in M€)	285,8	247,6
WACC* voor belastingen (in %)		
Vervoer	4,05	4,20
Opslag	3,71	4,32
LNG-terminalling	3,62	3,01
EBITDA* (in M€)	276,7	292,0
EBIT* (in M€)	118,6	150,7
Netto financiële schuld* (in M€)	992,1	998,1

3.1.3. Fluxys Belgium NV – resultaten 2016 (volgens Belgische normen): voorstel van resultaatverwerking

Het nettoresultaat van Fluxys Belgium NV bedraagt € 33,7 miljoen, tegenover € 49,3 miljoen in 2015.

De afname van het nettoresultaat in vergelijking met het vorige boekjaar heeft dezelfde oorzaken als die van de evolutie van het geconsolideerde resultaat, namelijk de daling van de notering van lineaire obligaties (OLO) die een invloed hebben op het gereguleerde rendement, de nieuwe regulatoire periode waarin een nieuw referentiekader voor beheersbare kosten wordt vastgelegd en de herwaarderingsmeerwaarden die werden teruggenomen in 2015 tijdens de uitgebruikname van oude installaties.

Sinds 2010 en behoudens onvoorziene gebeurtenissen, voorziet Fluxys Belgium om over te gaan tot een jaarlijkse uitkering van 100% van het nettoresultaat, vermeerderd met de reserves die vrijkomen aan het ritme van de afschrijvingen op de herwaarderingsmeerwaarde.

* Zie Verklarende woordenlijst, p. 242.

Fluxys Belgium zal aan de algemene vergadering van 9 mei 2017 hetzelfde brutodividend als vorig jaar voorstellen door € 9,9 miljoen van de onbeschikbare reserves vrij te maken. Rekening houdende met een overgedragen winst van het vorige boekjaar van € 30,9 miljoen en een onttrekking aan de reserves van € 53,3 miljoen, zal de raad van bestuur aan de algemene vergadering voorstellen om het resultaat als volgt toe te wijzen:

- € 84,3 miljoen als dividenduitkering en
- € 33,6 miljoen als over te dragen winst.

Indien dat voorstel van resultaatverwerking wordt aanvaard, zal het totale brutodividend € 1,20 per aandeel bedragen voor het boekjaar 2016. Dat bedrag zal betaalbaar worden gesteld vanaf 18 mei 2017.

3.1.4. Vooruitzichten 2017

Het nettoresultaat van de Belgische gereguleerde activiteiten wordt bepaald door verschillende regulatoire parameters waaronder het geïnvesteerde eigen vermogen, de financiële structuur en de intrestvoeten (OLO). Het recurrente dividend zal in hoofdzaak blijven evolueren in functie van die drie parameters. De huidige financiële markten laten niet toe om duidelijke vooruitzichten naar voren te schuiven voor wat betreft de evolutie van de rentevoeten en dus van het rendement op de gereguleerde activiteiten.

3.1.5. Activiteiten en statutaire resultaten van de dochterondernemingen

Fluxys LNG NV (geconsolideerde dochteronderneming - 99,99% deelneming Fluxys Belgium en 0,01% deelneming Flux Re). Fluxys LNG is eigenaar en beheerder van de LNG-terminal in Zeebrugge en commercialiseert terminallingscapaciteit en aanverwante diensten. Het eigen vermogen van Fluxys LNG bedraagt 191,1 MEUR op 31 december 2016, tegenover 200,1 MEUR het jaar daarvoor. Het nettoresultaat van het boekjaar 2016 bedraagt 8,3 MEUR, tegenover 10,9 MEUR in 2015.

Flux Re (geconsolideerde dochteronderneming - 100% deelneming Fluxys Belgium). Flux Re is een herverzekeringsmaatschappij naar Luxemburgs recht, opgericht in oktober 2007. Het eigen vermogen van Flux Re blijft ongewijzigd tegenover 2015 en bedraagt 4,8 MEUR op 31 december 2016.

Balansys (deelneming geconsolideerd via de vermogensmutatiemethode – deelneming Fluxys Belgium 50%). In het kader van de integratie van de Belgische en Luxemburgse netwerken hebben Fluxys Belgium en Creos op 7 mei 2015 de vennootschap Balansys opgericht, een joint venture waarin Fluxys Belgium en Creos elk 50% aanhouden. Het is voorzien dat de vennootschap in 2017 de commerciële balanceringsactiviteiten van de geïntegreerde markt overneemt.

3.2. Koers van het aandeel

Aandelen Fluxys Belgium

De Fluxys Belgium-aandelen van categorie D noteren op Euronext Brussels.

Agenda van de aandeelhouders

09.05.2017	Algemene vergadering
18.05.2017	Uitbetaling van het dividend
27.09.2017	Persbericht van de raad van bestuur over de halfjaarresultaten in IFRS

Uitbetaling van het dividend

Het brutodividend per aandeel is onveranderd tegen vorig jaar en bedraagt € 1,20 voor het boekjaar 2016 (€ 0,84 netto). We merken hierbij op dat de roerende voorheffing op dividenden verhoogd is van 27% naar 30%. Het recurrente dividend wordt in hoofdzaak bepaald door het geïnvesteerde eigen vermogen, de financiële structuur en de interestvoeten (OLO). De interestvoeten kenden in 2016 een verdere daling.

Fluxys Belgium-aandeel

		2016	2015	2014	2013	2012
Koers	Maximum	29,00	27,80	30,50	37,56	33,99
	Minimum	25,41	24,45	26,03	26,50	28,15
	Slotkoers op 31 december	26,00	26,46	27,09	26,98	32,60
	Gemiddelde koers	27,02	25,92	28,38	31,41	31,18
Geconsolideerde nettowinst per aandeel		0,69	0,87	0,86	0,98	1,26
Verhouding koers/winst op 31 december		38	30	32	28	26
Aantal aandelen		70.263.501	70.263.501	70.263.501	70.263.501	70.263.501
Gemiddeld dagelijks verhandeld volume		1.709	2.746	2.352	3.192	5.030

Brutodividend/Nettodividend per aandeel (in €)

	2016	2015	2014	2013	2012
Brutodividend per aandeel	1,20	1,20	1,20	1,32	1,60
Nettodividend per aandeel	0,84	0,876	0,90	0,99	1,20

Geconsolideerd nettoresultaat deel Fluxys Belgium NV (in miljoen €)

	2016	2015	2014	2013	2012
Geconsolideerd nettoresultaat, deel Fluxys Belgium NV	48,5	61,1	60,4	68,6	88,4

Geconsolideerd eigen vermogen deel Fluxys Belgium NV (in miljoen €)

	2016	2015	2014	2013	2012
Geconsolideerd eigen vermogen, deel Fluxys Belgium NV	694	736	750	791	828

Toelichting bij het Fluxys Belgium-aandeel

In het jaar 2016 werd de laagste slotkoers van € 25,41 bereikt op 22 februari. De hoogste slotkoers werd bereikt op 10 mei, hetzij € 29,00. Het jaar werd afgesloten met een slotkoers van € 26,00. Het gemiddelde dagelijks verhandelde volume Fluxys Belgium-aandelen op de gereguleerde markt van Euronext Brussels bedroeg 1.709 in 2016 tegenover 2.746 in 2015.

Evolutie koers aandeel Fluxys Belgium – BEL 20

- Koers 13-12-2001 = basis 100%

3.3. Geconsolideerde financiële staten volgens IFRS

I. Algemene inlichtingen over de vennootschap

Naam en maatschappelijke zetel van de vennootschap

De maatschappelijke zetel van de moederonderneming Fluxys Belgium NV is gevestigd in België, Kunstlaan 31 te 1040 Brussel.

Activiteiten van de groep

De groep Fluxys Belgium heeft als hoofdactiviteiten het vervoer en de opslag van aardgas en de terminallingdiensten voor vloeibaar aardgas in België. De groep Fluxys Belgium verzorgt eveneens aanvullende diensten die verwant zijn met voornoemde hoofdactiviteiten.

De vervoers-, opslag- en terminallingdiensten in België zijn onderworpen aan de Gaswet¹.

Voor meer informatie over die activiteiten verwijzen we naar de specifieke hoofdstukken van het jaarverslag.

¹ Wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen, zoals later gewijzigd.

II. Geconsolideerde financiële staten van de groep Fluxys Belgium volgens IFRS

A. Geconsolideerde balans

Geconsolideerde balans		In duizenden euro's	
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015
I. Vaste activa		2.463.346	2.490.573
Materiële vaste activa	5.1	2.321.123	2.330.542
Immateriële vaste activa	5.2	52.250	60.986
Deelnemingen waarop vermogensmutatie is toegepast		16	16
Overige financiële vaste activa	5.3/6	57.022	48.624
Vorderingen uit financiële lease	5.4/6	7.222	12.805
Leningen en vorderingen	5.5/6	0	4.218
Overige vaste activa	5.5	25.713	33.382
II. Vlottende activa		525.825	546.779
Voorraden	5.6	21.500	26.116
Vorderingen uit financiële lease	5.4/6	5.581	3.836
Belastingvorderingen		113	774
Handels- en overige vorderingen	5.7/6	88.309	77.237
Geldbeleggingen	5.8/6	101.209	96.487
Geldmiddelen en kasequivalenten	5.8/6	291.727	327.061
Overige vlottende activa	5.9	17.386	15.268
Totaal der activa		2.989.171	3.037.352

Geconsolideerde balans		In duizenden euro's	
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015
I. Eigen vermogen	5.10	694.352	736.222
Eigen vermogen toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij		694.352	736.222
Maatschappelijk kapitaal en uitgiftepremies		60.310	60.310
Niet uitgekeerd resultaat en overige reserves		634.042	675.912
Minderheidsbelangen		0	0
II. Langlopende verplichtingen		2.107.992	2.146.118
Rentedragende verplichtingen	5.11/6	1.765.025	1.778.934
Vorzieningen	5.12	2.437	2.408
Vorzieningen voor personeelsbeloningen	5.13	62.224	59.781
Uitgestelde belastingverplichtingen	5.14	278.306	304.995
III. Kortlopende verplichtingen		186.827	155.012
Rentedragende verplichtingen	5.11/6	79.472	73.329
Vorzieningen	5.12	6.841	6.502
Vorzieningen voor personeelsbeloningen	5.13	4.472	3.533
Belastingverplichtingen		6.524	1.821
Kortlopende handels- en overige schulden	5.15/6	87.942	68.489
Overige kortlopende verplichtingen		1.576	1.338
Totaal van het eigen vermogen en de verplichtingen		2.989.171	3.037.352

B. Geconsolideerde winst-en-verliesrekening

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening		In duizenden euro's	
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015
Bedrijfsopbrengsten	4.1	509.490	538.007
Verkoop van gas voor balancering en operationele behoeften		47.245	55.104
Overige exploitatiebaten		13.607	12.205
Grondstoffen en gebruikte hulpstoffen	4.2.1	-3.837	-3.920
Aankoop van gas voor balancering en operationele behoeften		-47.138	-55.044
Diensten en diverse goederen	4.2.2	-121.894	-123.635
Personeelslasten	4.2.3	-113.436	-112.072
Overige exploitatielasten	4.2.4	-7.332	-18.668
Netto toevoegingen aan de afschrijvingen	4.2.5	-159.141	-143.068
Netto toevoegingen aan de voorzieningen	4.2.6	-964	2.268
Waardeverminderingen		2.007	-537
Winst (verlies) uit voortgezette bedrijfsactiviteiten		118.607	150.640
Reële waardeschommelingen van financiële instrumenten		-1.010	-494
Financiële opbrengsten	4.3	2.065	5.061
Financieringskosten	4.4	-47.849	-59.539
Winst (verlies) uit voortgezette bedrijfsactiviteiten na financieel nettoresultaat		71.813	95.668
Winstbelastingen	4.5	-23.329	-34.572
Winst (verlies) van het boekjaar	4.6	48.484	61.096
Gedeelte Fluxys Belgium		48.484	61.096
Gedeelte minderheidsbelangen		0	0
Gewone nettowinst (verlies) per aandeel toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij in €	4.7	0,6900	0,8695
Verwaterde nettowinst (verlies) per aandeel toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij in €	4.7	0,6900	0,8695

C. Geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat

Geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat		In duizenden euro's	
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015
Netto resultaat over de periode	4.6	48.484	61.096
Elementen die in de toekomst niet geherclassificeerd zullen worden naar de winst-en-verliesrekening			
Herwaardering van toegezegd pensioenregelingen	5.12	-9.147	15.056
Belastingen op de andere componenten van het totaalresultaat		3.109	-5.118
Andere componenten van het totaalresultaat		-6.038	9.938
Totaalresultaat van de periode		42.446	71.034
Gedeelte Fluxys Belgium		42.446	71.034
Gedeelte minderheidsbelangen		0	0

D. Mutatieoverzicht van het geconsolideerd eigen vermogen

Mutatieoverzicht van het geconsolideerd eigen vermogen							In duizenden euro's		
	Maat- schappelijk kapitaal	Agio	Onbe- schikbare reserves	Reserves perso- neels- belo- ningen	Niet uitgekeerd resultaat	Eigen vermogen toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moeder- maatschappij	Minder- heids- belangen	Totaal van het eigen vermogen	
I. SALDO	60.27	38	28.779	-11.189	671.604	749.504	0	749.504	
PER 31-12-2014	2								
1. Totaalresultaat van het boekjaar			16.950	9.938	44.146	71.034	0	71.034	
2. Uitgekeerde dividenden					-84.316	-84.316		-84.316	
3. Andere wijzigingen						0		0	
II. SALDO	60.272	38	45.729	-1.251	631.434	736.222	0	736.222	
PER 31-12-2015									

Mutatieoverzicht van het geconsolideerd eigen vermogen							In duizenden euro's		
	Maat- schappelijk kapitaal	Agio	Onbe- schikbare reserves	Reserves perso- neels- belo- ningen	Niet uitgekeerd resultaat	Eigen vermogen toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moeder- maatschappij	Minder- heids- belangen	Totaal van het eigen vermogen	
I. SALDO	60.272	38	45.729	-1.251	631.434	736.222	0	736.222	
PER 31-12-2015									
1. Totaalresultaat van het boekjaar				-6.038	48.484	42.446		42.446	
2. Uitgekeerde dividenden					-84.316	-84.316		-84.316	
3. Andere wijzigingen									
II. SALDO	60.272	38	45.729	-7.289	595.602	694.352	0	694.352	
PER 31-12-2016									

E. Geconsolideerd kasstroomoverzicht

Geconsolideerd kasstroomoverzicht (indirecte methode)	In duizenden euro's	
	31-12-2016	31-12-2015
I. Geldmiddelen en kasequivalenten, openingsbalans	327.061	240.937
II. Nettokasstroom met betrekking tot de bedrijfsactiviteiten	239.258	237.106
1. Kasstromen met betrekking tot de exploitatie	278.993	280.606
1.1. Winst (verlies) uit bedrijfsactiviteiten	118.607	150.640
1.2. Aanpassingen voor niet-monetaire posten	158.139	153.187
1.2.1. Afschrijvingen	159.141	143.068
1.2.2. Voorzieningen	964	-2.268
1.2.3. Waardeverminderingen	-2.007	537
1.2.4. Omrekeningsverschillen	0	0
1.2.5. Overige aanpassingen voor posten zonder thesaurie-effect ²	41	11.850
1.3. Toename (afname) in werkkapitaal	2.247	-23.221
1.3.1. Toename (afname) in voorraden	4.616	3.732
1.3.2. Toename (afname) in belastingvorderingen	661	531
1.3.3. Toename (afname) in handels- en overige vorderingen	-11.072	-3.505
1.3.4. Toename (afname) in andere vlottende activa	-2.669	42
1.3.5. Toename (afname) in belastingsschulden	-723	-9.776
1.3.6. Toename (afname) in handels- en overige schulden	7.502	-5.889
1.3.7. Toename (afname) in andere kortlopende verplichtingen	238	-227
1.3.8. Overige toename (afname) in werkkapitaal	3.694	-8.129
2. Kasstromen met betrekking tot de andere bedrijfsactiviteiten	-39.735	-43.500
2.1. Gestorte verschuldigde belastingen	-41.483	-46.671
2.2. Ontvangen rente op beleggingsinstrumenten, geldmiddelen en kasequivalenten	1.903	3.226
2.3. Overige instromen (uitstromen) met betrekking tot de andere bedrijfsactiviteiten	-155	-55
III. Nettokasstroom met betrekking tot investeringsactiviteiten	-138.476	-225.298
1. Verwervingen	-139.297	-248.346
1.1. Betalingen om materiële en immateriële vaste activa te verwerven	-130.398	-244.213
1.2. Betalingen om dochterondernemingen, joint ventures of geassocieerde ondernemingen te verwerven	0	-16
1.3. Betalingen om andere financiële activa te verwerven	-8.899	-4.117

² Impact van desinvesteringen (zie Toelichting 4.2.4)

Geconsolideerd kasstroomoverzicht (indirecte methode)	In duizenden euro's	
	31-12-2016	31-12-2015
2. Overdrachten	813	2.941
2.1. Ontvangsten uit de overdracht van materiële en immateriële vaste activa	312	2.925
2.2. Ontvangsten uit de overdracht van dochterondernemingen, joint ventures of geassocieerde ondernemingen	0	0
2.3. Ontvangsten uit de overdracht van andere financiële activa	501	16
3. Ontvangen dividenden ingedeeld als investeringsactiviteiten	8	7
4. Ontvangen overheidssubsidies	0	20.100
5. Andere kasstromen met betrekking tot investeringsactiviteiten	0	0
IV. Nettokasstromen met betrekking tot financieringsactiviteiten	-136.116	74.316
1. Ontvangen kasstromen m.b.t. financieringen	57.227	376.295
1.1. Ontvangsten uit de uitgifte van eigenvermogensinstrumenten	0	0
1.2. Ontvangsten uit de verkoop van eigen aandelen	0	0
1.3. Ontvangsten uit financiële lease	3.838	3.334
1.4. Ontvangsten uit andere vaste activa	4.218	3.791
1.5. Ontvangsten uit de uitgifte van samengestelde financiële instrumenten	0	0
1.6. Ontvangsten uit de uitgifte van andere financiële verplichtingen	49.171	369.170
2. Uitgaande kasstromen m.b.t. financieringen	-62.726	-473.726
2.1. Terugkoop van eigenvermogensinstrumenten die vervolgens werden vernietigd	0	0
2.2. Inkoop van eigen aandelen	0	0
2.3. Aflossing van financiële leaseschulden	0	-19.700
2.4. Aflossing van samengestelde financiële schulden	0	0
2.5. Aflossing van andere financiële verplichtingen	-62.726	-454.026
3. Rente	-41.579	-58.721
3.1. Betaalde rente ingedeeld als financieringsactiviteit	-41.712	-58.858
3.2. Ontvangen rente ingedeeld als financieringsactiviteit	133	137
4. Betaalde dividenden	-84.316	-84.316
5. Toename (-) / Afname (+) van termijnbeleggingen	-4.722	314.784
6. Toename (afname) van de bankvoorschotten		
7. Andere kasstromen met betrekking tot financieringsactiviteiten		
V. Nettowijziging in geldmiddelen en kasequivalenten	-35.334	86.124
VI. Geldmiddelen en kasequivalenten, eindbalans	291.727	327.061

III. Toelichtingen

Toelichting 1a. Verklaring van overeenstemming met IFRS

De geconsolideerde financiële staten van de groep Fluxys Belgium worden opgesteld in overeenstemming met het referentiekader van de International Financial Reporting Standards, zoals goedgekeurd door de Europese Unie. Ze zijn opgesteld in duizenden euro's.

Toelichting 1b. Oordeelsvorming en gebruik van inschattingen

Voor het opstellen van de financiële staten moeten bepaalde inschattingen en veronderstellingen worden gebruikt om activa en passiva te waarderen en de positieve en negatieve gevolgen van onvoorzien omstandigheden en gebeurtenissen op de balansdatum in te schatten, alsook om zich een oordeel te vormen van de opbrengsten en lasten van het boekjaar.

De belangrijkste inschattingen die de groep heeft uitgevoerd, om de financiële staten op te stellen, hebben in hoofdzaak te maken met de waardering van de realiseerbare waarde van de materiële en immateriële vaste activa (zie Toelichtingen 5.1 en 5.2), de waardering van de voorzieningen (zie Toelichtingen 5.12 en 7) en met name de voorzieningen voor geschillen, alsook de pensioen- en daarmee gelijkgestelde verplichtingen (zie Toelichting 5.13).

Gelet op de onzekerheden waarmee elk waarderingsproces gepaard gaat, stelt de groep haar inschattingen waar nodig bij op basis van periodiek bijgewerkte informatie. Het is mogelijk dat de toekomstige resultaten van de betrokken verrichtingen afwijken van die inschattingen.

Naast inschattingen heeft de directie van de groep tevens haar beoordelingsvermogen gebruikt om de meest aangewezen boekhoudkundige verwerking van bepaalde activiteiten en transacties vast te leggen wanneer de geldende IFRS-normen en interpretaties geen afdoende uitsluitel geven.

Toelichting 1c. Datum van vrijgave voor bekendmaking

De raad van bestuur van Fluxys Belgium NV heeft de financiële staten van de groep opgesteld volgens de IFRS-normen op 29 maart 2017 vastgelegd.

Toelichting 1d. Aanpassingen of aanvullingen aan de boekhoudprincipes en -methodes

De in 2016 aangebrachte preciseringen omtrent de boekhoudprincipes en -methodes zijn onderlijnd. Ze hebben geen impact op het resultaat van het boekjaar.

Toelichting 1e. Toepassing van nieuwe boekhoudprincipes of IFRS herzieningen

Volgende normen en interpretaties zijn met ingang van 1 januari 2016 van toepassing:

- Verbeteringen aan IFRS (2010-2012) (toepasbaar voor boekjaren vanaf 1 februari 2015)
- Verbeteringen aan IFRS (2012-2014) (toepasbaar voor boekjaren vanaf 1 januari 2016)
- Aanpassing van IAS 1 Presentatie van de jaarrekening – Initiatief rond informatieverschaffing (toepasbaar voor boekjaren vanaf 1 januari 2016)
- Aanpassing van IAS 16 en IAS 38 Materiële en immateriële vaste activa – Verduidelijking van aanvaardbare afschrijvingsmethodes (toepasbaar voor boekjaren vanaf 1 januari 2016)
- Aanpassing van IAS 19 Personeelsbeloningen – Werknemersbijdragen (toepasbaar voor boekjaren vanaf 1 februari 2015)
- Aanpassing van IFRS 11 Gezamenlijke overeenkomsten – Verwerking van overnames van deelnemingen in gezamenlijke bedrijfsactiviteiten (toepasbaar voor boekjaren vanaf 1 januari 2016)

Deze normen die van toepassing zijn sinds 2016 hebben geen materiële impact gehad op de financiële staten van de groep.

Op datum van het vrijgeven van de onderliggende financiële staten waren volgende normen en interpretaties gepubliceerd doch zijn nog niet verplicht van toepassing:

- IFRS 9 - Financiële Instrumenten en de daaropvolgende aanpassingen (toepasbaar voor boekjaren vanaf 1 januari 2018)
- IFRS 15 – Opbrengsten uit contracten met klanten (toepasbaar voor boekjaren vanaf 1 januari 2018)
- IFRS 16 – Leaseovereenkomsten (toepasbaar voor boekjaren vanaf 1 januari 2019, maar nog niet goedgekeurd binnen de Europese Unie)
- Aanpassing van IAS 7 Het kasstroomoverzicht – Initiatief rond informatieverstopping (toepasbaar voor boekjaren vanaf 1 januari 2017, maar nog niet goedgekeurd binnen de Europese Unie)
- Aanpassing van IFRS 10 en IAS 28 Verkoop of inbreng van activa tussen een investeerder en de geassocieerde deelneming of joint venture (ingangsdatum voor onbepaalde duur uitgesteld, waardoor de goedkeuring binnen de Europese Unie eveneens werd uitgesteld)
- Aanpassing van IAS 12 Winstbelastingen – Opname van uitgestelde belastingvorderingen voor niet-gerealiseerde verliezen (toepasbaar voor boekjaren vanaf 1 januari 2017, maar nog niet goedgekeurd binnen de Europese Unie)
- IFRIC 22 Transacties in vreemde valuta en vooruitbetalingen (toepasbaar voor boekjaren vanaf 1 januari 2018, maar nog niet goedgekeurd binnen de Europese Unie)
- Verbeteringen aan IFRS (2014-2016) (toepasbaar voor boekjaren vanaf 1 januari 2017 of 2018, maar nog niet goedgekeurd binnen de Europese Unie)

Het lopende onderzoek naar de toepassing van de normen IFRS 9, 15 en 16 op de financiële staten van de groep wijst, in het huidige stadium van de analyses, op de volgende impact:

- Bepaalde vervoersinstallaties of LNG-terminalinstallaties worden gebouwd op sites die op lange termijn ter beschikking worden gesteld aan de groep. Deze overeenkomsten voor de terbeschikkingstelling van sites zullen opgenomen worden zoals financiële leases overeenkomstig IAS 17 (zie Toelichting 7.5).
- Bepaalde leaseovereenkomsten van gebouwen en wagens zullen ook opgenomen worden zoals financiële leases overeenkomstig IAS 17 (zie Toelichting 4.2).
- De beoordeling op basis van IFRS 9 van het kredietrisico dat verband houdt met het in gebreke blijven van een tegenpartij, zou geen significante impact mogen hebben op de financiële staten van de groep, aangezien het merendeel van de activiteiten gereguleerd is.
- De overige verwachte gevolgen van de toepassing van deze normen hebben voornamelijk betrekking op de in de bijbehorende toelichtingen te verstrekken inlichtingen.

Toelichting 2. Boekhoudkundige grondslagen en methoden

De boekhoudkundige grondslagen en methoden zijn vastgelegd door de raad van bestuur van Fluxys Belgium op 29 maart 2017.

Elke wijziging of aanvulling in vergelijking met het vorige boekjaar is onderlijnd.

2.1. Algemene beginselen

De financiële staten geven een getrouw beeld van de financiële positie, de financiële prestaties en de kasstromen van de groep Fluxys Belgium.

De groep stelt zijn financiële staten op volgens het toerekeningsbeginsel, met uitzondering van het kasstroomoverzicht.

De activa en passiva worden niet gecompenseerd, tenzij compensatie is voorgeschreven of toegestaan krachtens een internationale boekhoudnorm.

In de balans van de groep Fluxys Belgium worden de vaste en vlottende activa en de lang- en kortlopende verplichtingen afzonderlijk voorgesteld.

De boekhoudkundige methodes worden consistent toegepast.

2.2. Balansdatum

De geconsolideerde financiële staten worden afgesloten op 31 december, balansdatum van de moederonderneming.

Wanneer de balansdatum van een dochteronderneming, van een gezamenlijke bedrijfsactiviteit, van een joint venture of een geassocieerde onderneming niet op 31 december valt, wordt ten behoeve van de consolidatie een tussentijdse staat opgesteld op 31 december.

2.3. Gebeurtenissen na balansdatum

De waarde van de activa en verplichtingen op de balansdatum wordt aangepast indien er zich na afsluitdatum gebeurtenissen voordoen waardoor de bedragen die werden bepaald op de balansdatum, op basis van de bestaande toestand en omstandigheden, gewijzigd worden.

Die aanpassingen gebeuren tot de datum waarop de financiële staten door de raad van bestuur worden vastgelegd.

De overige gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden na de balansdatum worden – als ze van wezenlijke betekenis zijn – in de toelichtingen opgenomen.

2.4. Consolidatiecriteria

De geconsolideerde financiële staten van de groep Fluxys Belgium worden opgesteld in overeenstemming met IFRS, in het bijzonder IFRS 3 (Bedrijfscombinaties), IFRS 10 (Geconsolideerde jaarrekening), IFRS 11 (Gezamenlijke overeenkomsten) en IAS 28 (Investerings in geassocieerde ondernemingen en joint ventures).

Dochterondernemingen

Deze bevatten de financiële staten van de moederonderneming en de financiële staten van entiteiten die zij controleert, evenals haar dochterondernemingen.

Een investeerder oefent zeggenschap over een deelneming uit als hij is blootgesteld aan, of rechten heeft op veranderlijke opbrengsten uit hoofde van zijn betrokkenheid bij de deelneming en over de mogelijkheid beschikt de opbrengsten via zijn macht over de deelneming te beïnvloeden.

Een investeerder heeft macht over een deelneming wanneer hij bestaande rechten heeft die hem doorlopend de mogelijkheid bieden de relevante activiteiten, d.w.z. de activiteiten die de opbrengsten van de deelneming aanzienlijk beïnvloeden, te sturen en dat, zelfs indien hij niet de meerderheid der stemrechten heeft in de betrokken onderneming.

De moederonderneming dient de dochteronderneming in de consolidatie op te nemen vanaf de datum waarop zij de zeggenschap verwerft en dient haar uit de consolidatie te verwijderen wanneer zij de zeggenschap erover verliest. Zodoende worden de opbrengsten en kosten van een verworven of overgedragen dochteronderneming in de loop van het boekjaar in de geconsolideerde resultatenrekening en in het totaalresultaat opgenomen vanaf de datum waarop de moederonderneming de zeggenschap verwerft en tot op de datum waarop ze haar zeggenschap erover verliest.

Gezamenlijke bedrijfsactiviteiten

Een gezamenlijke bedrijfsactiviteit is een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen, die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, rechten hebben op de activa en aansprakelijk zijn voor de verplichtingen die verband houden met de overeenkomst. Gezamenlijke zeggenschap is het contractueel afgesproken delen van de zeggenschap over een overeenkomst, waarvan slechts sprake is wanneer besluiten over de relevante activiteiten unanieme instemming vereisen van de partijen die de zeggenschap delen.

Wanneer een onderneming van de groep haar activiteiten uitoefent in het kader van een gezamenlijke bedrijfsactiviteit moet de groep, als deelnemer in een gezamenlijke bedrijfsactiviteit, de activa, de passiva, de opbrengsten en de kosten in verband met haar deelneming opnemen overeenkomstig de toepasselijke IFRS op die activa, passiva, opbrengsten en kosten.

Investeringen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures

Een geassocieerde onderneming is een entiteit waarin de groep een invloed van betekenis heeft. Een invloed van betekenis is de macht om deel te nemen aan beslissingen inzake de financiële en operationele politiek van een entiteit, zonder evenwel zeggenschap of gemeenschappelijke zeggenschap op die politiek uit te voeren.

Een joint venture is een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen, die de gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst uitoefenen, rechten hebben op de nettoactiva van de overeenkomst. Gezamenlijke zeggenschap is het contractueel afgesproken delen van de zeggenschap over een overeenkomst, waarvan slechts sprake is wanneer besluiten over de relevante activiteiten unanieme instemming vereisen van de partijen die de zeggenschap delen.

De resultaten en de activa en passiva van de investeringen in geassocieerde ondernemingen of van de *joint ventures* worden in de geconsolideerde financiële staten opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode, behalve indien de deelneming, of een deel hiervan, geklasseerd wordt als aangehouden met het oog op de verkoop overeenkomstig IFRS 5.

Een deelneming in een geassocieerde onderneming of in een joint venture wordt aanvankelijk opgenomen tegen kostprijs. De boekwaarde wordt vervolgens verhoogd of verlaagd om het aandeel van de investeerder in het netto resultaat en de overige elementen van het totaalresultaat van de deelneming op te nemen volgens de vermogensmutatiemethode. De door die entiteit uitgekeerde dividenden verminderen uiteindelijk de waarde van de deelneming.

Het is toegestaan een geassocieerde onderneming niet op te nemen in de vermogensmutatiemethode indien de impact op de financiële staten te verwaarlozen is.

2.5. Bedrijfscombinaties

De groep neemt de dochterondernemingen in de consolidatie op tegen de aanschaffingswaarde. Die methode wordt eveneens gehanteerd voor het in de consolidatie opnemen van ondernemingen onder gezamenlijke controle wanneer die methode aansluit met het belang van de bedrijfscombinatie en bijdraagt tot het getrouw beeld van de financiële toestand.

De verwervende vennootschap waardeert de identificeerbare activa en de passiva tegen hun reële waarde op datum van de verwerving.

De kosten verbonden aan de verwerving worden in de resultatenrekening opgenomen wanneer ze worden opgelopen.

De goodwill vertegenwoordigt het overschot, op de overnamedatum, tussen het totaal van de overgedragen vergoeding, het bedrag van enig minderheidsbelang in de overgenomen partij en de reële waarde van het voorheen aangehouden aandelenbelang van de overnemende partij in de overgenomen partij tegenover het nettosaldo van de reële waarde van de verworven identificeerbare activa en de overgenomen verplichtingen. Indien, na herwaardering, het nettosaldo van de reële waarde, op de overnamedatum, van de verworven identificeerbare activa en de overgenomen verplichtingen hoger is dan de overgedragen vergoeding, het bedrag van enig minderheidsbelang in de overgenomen partij en de reële waarde van het voorheen aangehouden aandelenbelang van de overnemende partij in de overgenomen partij, wordt het overschot direct opgenomen in het resultaat van de periode.

De goodwill wordt geactiveerd. Ten behoeve van de toetsing op bijzondere waardevermindering wordt de goodwill toegerekend aan de kasstroomgenererende eenheden van de groep die van de synergiën van de bedrijfscombinaties zouden moeten genieten. Een toetsing op bijzondere waardevermindering (*impairment test*) wordt elk jaar uitgevoerd, zelfs indien er geen aanwijzingen van ontwaarding zijn of, frequenter, indien gebeurtenissen of gewijzigde omstandigheden optreden die erop wijzen dat de goodwill mogelijk in waarde is verminderd (IAS 36 – Bijzondere waardevermindering van activa).

2.6. Omrekening van de financiële staten van buitenlandse ondernemingen

Bij de consolidatie wordt de balans van de buitenlandse entiteiten in EUR omgerekend volgens de slotkoersmethode. De winst-en-verliesrekening wordt omgerekend tegen de gemiddelde koers over het boekjaar, indien ze niet aanzienlijk heeft geschommeld.

Het aandeel van de groep in de verschillen die voortvloeien uit die omrekeningsmethode is opgenomen in de rubriek 'Omrekeningsverschillen' van het geconsolideerd eigen vermogen; het aandeel van minderheidsbelangen wordt opgenomen in de rubriek 'Minderheidsbelangen' van het geconsolideerd eigen vermogen op de passiefzijde van de balans.

2.7. Immateriële vaste activa

Een immaterieel vast actief wordt geboekt als het waarschijnlijk is dat de aan dat actiefbestanddeel toerekenbare toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen vloeien, en indien de kostprijs van dat actiefbestanddeel op betrouwbare wijze kan worden geschat.

Immateriële vaste activa worden op de balans geboekt tegen kostprijs (cost method), na aftrek van afschrijvingen en eventuele minderwaarden.

Op de balans geactiveerde immateriële vaste activa waarvan het gebruik in de tijd beperkt is, worden afgeschreven over de gebruiksduur.

Het afschrijvingspercentage voor computersoftware bedraagt 20%.

Latere uitgaven worden geactiveerd indien daaruit economische voordelen verkregen kunnen worden die het initieel beoogde prestatieniveau overstijgen.

Op elke balansdatum worden de immateriële vaste activa getoetst om vast te stellen of er tijdens het boekjaar aanwijzingen zijn dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Indien dergelijke aanwijzingen bestaan, wordt de realiseerbare waarde van de betreffende immateriële vaste activa geschat. De realiseerbare waarde is gedefinieerd als de hoogste waarde van de reële waarde minus verkoopkosten en de bedrijfswaarde.

De bedrijfswaarde is de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen die naar verwachting zullen voortvloeien uit het voortgezet gebruik van het actief en uit zijn vervreemding, berekend met een gepaste verdisconteringsvoet.

Op de immateriële vaste activa wordt een bijzondere waardevermindering geboekt indien de boekwaarde, ten gevolge van veroudering of gewijzigde economische of technologische omstandigheden, de realiseerbare waarde voor de onderneming overstijgt.

De immateriële vaste activa die voor onbepaalde tijd kunnen worden gebruikt, worden elk jaar op bijzondere waardevermindering getoetst en in waarde verminderd wanneer de boekwaarde de realisatiewaarde overstijgt.

De gebruiksduur, de afschrijvingsmethode alsook de eventuele restwaarde van de immateriële vaste activa worden op elke balansdatum opnieuw onderzocht en in voorkomend geval prospectief aangepast.

Emissierechten voor broeikasgassen

De aangekochte emissierechten voor broeikasgassen worden opgenomen als immateriële vaste activa tegen hun kostprijs. De rechten die gratis werden verkregen, worden zonder boekwaarde als immateriële vaste activa opgenomen.

De emissie van broeikasgassen in de atmosfeer wordt geboekt in de exploitatielasten met als tegenpost op de passiefzijde van de balans (onder 'overige schulden') een verplichting om emissierechten gelijk aan de emissies van de periode in te leveren. Die last wordt gewaardeerd aan de gewogen gemiddelde kost van de verworven of verkregen rechten.

Bij de inlevering van rechten, verdwijnt de op het passief van de balans geboekte verplichting (overige schulden) door een onttrekking van de emissierechten geboekt in de immateriële vaste activa.

Ingeval de rechten ontoereikend zijn om de uitstoot van broeikasgassen tijdens het boekjaar op te vangen, legt de groep een voorziening aan. Die voorziening wordt gewaardeerd op basis van de marktprijs op balansdatum van de rechten die nog dienen aangekocht te worden.

De overtollige emissierechten die niet op de markt werden overgedragen, worden op het einde van het boekjaar gewaardeerd aan de gewogen gemiddelde kost van de verworven of verkregen rechten of aan de marktprijs indien ze lager is dan de gewogen gemiddelde kost.

2.8. Materiële vaste activa

Een materieel vast actief wordt geboekt als het waarschijnlijk is dat de aan dat actiefbestanddeel toerekenbare toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen vloeien, en indien de kostprijs van het actiefbestanddeel op betrouwbare wijze kan worden geschat.

Materiële vaste activa worden op de balans geboekt tegen kostprijs (*cost method*), na aftrek van afschrijvingen en eventuele waardeverminderingen.

Latere uitgaven worden geactiveerd indien daaruit economische voordelen verkregen kunnen worden die het aanvankelijke resultaat overstijgen.

Op elke balansdatum worden de materiële vaste activa getoetst om vast te stellen of er tijdens het boekjaar aanwijzingen zijn dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Indien dergelijke aanwijzingen bestaan, wordt de realiseerbare waarde van de betreffende materiële vaste activa geschat. De realiseerbare waarde is gedefinieerd als de hoogste waarde van de reële waarde minus verkoopkosten en de bedrijfswaarde van een actief. De bedrijfswaarde is de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen die naar verwachting zullen voortvloeien uit het voortgezet gebruik van het actief en uit zijn vervreemding, berekend met een gepaste verdisconteringsvoet.

Financiële leaseovereenkomsten zijn overeenkomsten waarbij alle wezenlijke risico's en voordelen eigen aan de eigendom van het actiefbestanddeel op de leasingnemer overgaan. De volgens die overeenkomsten aangehouden activa worden op de balans geboekt tegen reële waarde (*fair value*) of, indien ze kleiner is, tegen de actuele waarde (*current value*) van de minimale leasebetalingen. De overeenkomstige verplichting wordt onder financiële schulden verwerkt. Financiële leasingbetalingen worden uitgesplitst in financiële kosten en terugbetalingen van financiële leasingschulden om, op die manier, voor elke periode een constante periodieke rentevoet te bekomen op het te betalen restsaldo op de passiefzijde van de balans.

Subsidies en investeringsaftrek

De overheidssubsidies met betrekking tot materiële vaste activa, evenals de bijdragen van derde partijen in de financiering van dergelijke vaste activa, komen in mindering van de kostprijs voor het desbetreffende vaste actief.

De fiscale aftrek die verkregen werd met betrekking tot investeringen wordt in mindering gebracht van de brutowaarde van de vaste activa waarvoor zij ontvangen werd; als tegenpost worden uitgestelde belastingen geboekt.

Afschrijvingsmethoden

De materiële vaste activa worden afgeschreven over hun gebruiksduur (*useful life*).

Elk bestanddeel van betekenis in de samenstelling van de materiële vaste activa, wordt afzonderlijk geboekt en afgeschreven over zijn gebruiksduur.

De gebruikte afschrijvingsmethode weerspiegelt het ritme volgens hetwelk de groep verwacht de toekomstige economische voordelen te zullen aanwenden, rekening houdend met de duur waarin de activa eventuele gereguleerde inkomsten zullen genereren.

De gereguleerde investeringen bedoeld om de bevoorradingszekerheid in Europa te verhogen, maken het voorwerp uit van een afschrijvingsmethode met degressief karakter. Die methode weerspiegelt het best het ritme volgens hetwelk de groep verwacht de toekomstige economische voordelen te zullen aanwenden die aan die activa verbonden zijn.

De belangrijkste afschrijvingsperioden zijn:

- 50 jaar voor de leidingen voor vervoer in België, de terminallinginstallaties en de opslagtanks,
- 50 jaar voor de administratieve gebouwen, de woningen en installaties ten behoeve van het personeel,
- 40 jaar voor de opslaginstallaties,
- 33 jaar voor de nijverheidsgebouwen,
- 20 jaar voor de investeringen met betrekking tot de uitbreiding van de LNG-terminal in Zeebrugge,
- 10 jaar voor gereedschap en meubilair,
- 5 jaar voor voertuigen en bouwplaatswerktuigen,
- 4 jaar voor computerapparatuur,
- 3 jaar voor prototypes,
- 10 tot 40 jaar voor de andere installaties.

De gebruiksduur, de afschrijvingsmethode alsook de eventuele restwaarde van de materiële vaste activa worden op elke balansdatum opnieuw onderzocht en in voorkomend geval prospectief aangepast.

2.9. Niet-geconsolideerde eigenvermogensinstrumenten (zoals aandelen en winstbewijzen)

Niet-geconsolideerde eigenvermogensinstrumenten worden geboekt tegen reële waarde (*fair value*), tenzij die laatste niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald. In dat geval worden ze tegen kostprijs gewaardeerd.

Aanpassingen aan de reële waarde worden rechtstreeks in het eigen vermogen geboekt tot op het moment van uitboeking van het actief (*derecognition*). Op dat ogenblik wordt de gecumuleerde winst of het gecumuleerde verlies in het eigen vermogen als resultaat geboekt.

Indien een objectieve aanwijzing bestaat dat de niet-geconsolideerde eigenvermogensinstrumenten in waarde zijn verminderd, worden ze op bijzondere waardevermindering getoetst (*impairment test*) en wordt in voorkomend geval een bijzondere waardevermindering onmiddellijk ten laste van het resultaat geboekt.

2.10. Financiële leasevorderingen

In financiële lease gegeven activa zijn activa waarvoor de groep vrijwel alle risico's en voordelen eigen aan het economisch eigendom op de leasingnemer (*lessee*) overdraagt. In financiële lease gegeven activa worden op de balans verwerkt als vorderingen voor een bedrag gelijk aan de netto - investeringen in de leaseovereenkomst. Verworven financiële leasingbetalingen worden uitgesplitst in financiële opbrengsten en terugbetalingen van de financiële leasingvordering om een constant periodiek rentabiliteitspercentage te bekomen over de netto-investeringen van de groep in de financiële leaseovereenkomst.

Als de indeling van overeenkomsten onder financiële leaseovereenkomsten berust op de contante waarde (*present value*) van de minimumbetalingen, wordt het volgende criterium toegepast: als de contante waarde van de minimale leasebetalingen overeenkomt met minstens 90% van de reële waarde (*fair value*) van het gehuurde actief, zoals die bij het ingaan van de huurovereenkomst is geschat, worden de overeenkomsten ingedeeld als financiële leaseovereenkomsten.

Voor de activa met betrekking tot het vervoer van gas in België wordt geen enkele restwaarde weerhouden gezien de specifieke aard van de activiteiten van de sector.

2.11. De voorraden

Waardering

De voorraden worden gewaardeerd tegen de laagste waarde van de kostprijs en de netto realisatiewaarde.

Indien nodig worden waardeverminderingen op voorraden geboekt om rekening te houden met:

- de nettorealisatiewaarde;
- bijzondere waardeverminderingen op voorraden ten gevolge van onvoorziene omstandigheden die gerechtvaardigd zijn door de aard van de activa in kwestie of door de uitgeoefende activiteit.

Dergelijke afschrijvingen van voorraden worden geboekt ten laste van het resultaat van de periode waarin ze zich voordoen.

Gasvoorraden

De bewegingen van gasvoorraden worden gewaardeerd volgens de methode van het gewogen gemiddelde.

Vorraden grond- en hulpstoffen

De grond- en hulpstoffen worden geïnventariseerd volgens de methode van het gewogen gemiddelde.

Bestellingen in uitvoering

Werken in uitvoering voor rekening van derden worden gewaardeerd tegen kostprijs inclusief indirect toerekenbare kosten.

Als het resultaat van een bestelling in uitvoering op betrouwbare wijze kan worden geschat, worden de opbrengsten en de kosten van het contract respectievelijk als opbrengsten en kosten geboekt afhankelijk van het stadium van voltooiing van de bestelling op de balansdatum. Een verwacht verlies op de bestelling in uitvoering wordt onmiddellijk in kosten geboekt.

2.12. Financieringskosten

Financieringskosten die direct toerekenbaar zijn aan de verwerving, bouw of productie van een actiefbestanddeel dat pas na een aanzienlijke voorbereidingsperiode klaar is voor het beoogde gebruik of verkoop (vaste activa, voorraden, beleggingsvastgoed, ...), worden geactiveerd tot op het ogenblik dat het actief kan worden gebruikt of verkocht.

Het bedrag van de in de kostprijs van het actiefbestanddeel op te nemen financieringskosten komt overeen met de reële kosten op die leningen, na aftrek van de tijdelijke beleggingsopbrengsten die uit dat vreemd vermogen worden gerealiseerd.

2.13. Financiële instrumenten

Geldbeleggingen

Geldbeleggingen onder de vorm van obligaties of kortlopend schuldpapier, die na meer dan drie maanden vervallen, worden opgenomen in de categorie van de financiële activa tegen hun reële waarde, door de winst-en-verliesrekening. Zij worden in de balans opgenomen onder de rubriek 'overige financiële vaste activa', evenals onder de rubriek van de vlottende geldbeleggingen. Veranderingen in de reële waarde van die financiële activa worden in de winst-en-verliesrekening geboekt.

De overige geldbeleggingen worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Derivaten niet geclassificeerd als dekkingsinstrumenten

De groep Fluxys Belgium kan financiële derivaten gebruiken om zich in te dekken tegen de blootstelling aan wisselkoersrisico's en rentevoetrisico's.

Bepaalde financiële derivaten, hoewel ze een welbepaald economisch risico dekken, vallen niet onder de strikte criteria voor de toepassing van *hedge accounting* volgens IAS 39 (Financiële instrumenten: opname en waardering).

De veranderingen in de reële waarde van die financiële activa worden rechtstreeks in resultaat geboekt.

2.14. Geldmiddelen en kasequivalenten

Geldmiddelen en kasequivalenten bevatten de liquide middelen, bankbeleggingen op korte termijn en beleggingen die gemakkelijk omzetbaar zijn in geld en waar een te verwaarlozen risico van waardeverandering aan verbonden is (ten hoogste 3 maanden).

Kasequivalenten aangehouden onder de vorm van obligaties of kortlopend schuldpapier worden opgenomen in de categorie van de financiële activa tegen hun reële waarde, via de winst-en-verliesrekening. Veranderingen in de reële waarde van die financiële activa worden in de winst-en-verliesrekening geboekt.

De geldmiddelen en de andere kasequivalenten worden gewaardeerd tegen de afgeschreven kostprijs.

2.15. Handelsvorderingen en overige actiefbestanddelen

De handelsvorderingen en overige actiefbestanddelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, verminderd met de geschatte niet realiseerbare bedragen.

Indien de tijdswaarde van het geld een invloed van betekenis heeft, worden de handelsvorderingen en overige actiefbestanddelen verdisconteerd.

De in deze rubrieken opgenomen bestanddelen worden in waarde verminderd indien de boekwaarde op de balansdatum de realiseerbare waarde overstijgt.

2.16. Voorzieningen

De voorzieningen die op de passiefzijde van de balans worden geboekt, voldoen aan de volgende voorwaarden:

- de groep heeft een bestaande (in rechte afdwingbare of feitelijke) verplichting ten gevolge van een gebeurtenis uit het verleden;
- het is waarschijnlijk (d.w.z. meer waarschijnlijk dan onwaarschijnlijk) dat de afwikkeling van die verplichting zal gepaard gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen inhouden;
- het bedrag van de verplichting op betrouwbare wijze kan worden geschat.

Indien niet aan die voorwaarden is voldaan, wordt geen voorziening aangelegd.

Het in de voorzieningen geboekte bedrag stemt overeen met de beste schatting van de uitgave die vereist is om de op balansdatum bestaande verplichting af te wikkelen, anders gezegd: het bedrag dat de onderneming redelijkerwijs verwacht te zullen moeten betalen om de verplichting af te wikkelen op de balansdatum of om die op dezelfde datum op een derde te doen overgaan.

Die schatting berust ofwel op de door een derde ingediende aanvraag, ofwel op omstandige kostenopgaven of ramingen. Voor alle geboekte voorzieningen bestaat volgens de directie meer dan 50% kans op uitstroom van middelen.

Indien het effect van de tijdswaarde van het geld materieel is, worden de voorzieningen verdisconteerd. De gebruikte verdisconteringsvoet is een percentage vóór belasting dat de marktconforme beoordeling van de tijdswaarde van het geld weerspiegelt en rekening houdt met de specifieke risico's die aan die verplichtingen verbonden zijn.

Elk door de groep gelopen risico dat niet aan de bovenvermelde voorwaarden voldoet, moet in de toelichtingen nader worden omschreven als voorwaardelijke verplichting.

Personeelsbeloningen

Sommige vennootschappen van de groep hebben aanvullende pensioenvoorzieningen ingevoerd van het type 'toegezegde-pensioenregelingen' of 'toegezegde-bijdrageregelingen'. De voordelen van die pensioenvoorzieningen berusten op de anciënniteit in dienstjaren en op het loon van de werknemer.

Via de pensioenregeling 'toegezegde-pensioenregelingen' krijgt de werknemer de mogelijkheid om van een kapitaal te genieten dat berekend wordt in functie van het jaarsalaris per einde loopbaan en van de verworven anciënniteit op het moment van de pensionering.

De pensioenregeling 'toegezegde-bijdrageregelingen' geeft de werknemer recht op een kapitaal dat is opgebouwd door eigen premiebijdragen en werkgeversbijdragen in functie van het loon.

In België eist de wetgeving dat de werkgever een minimaal rendementspercentage garandeert voor de toegezegde-bijdrageregelingen. Dit percentage verschilt naargelang van de op de markt vastgestelde percentages.

De door de groep gebruikte boekhoudmethode om deze toegezegde-bijdrageregelingen met gewaarborgd minimumrendement te waarderen, is identiek aan de methode gebruikt voor de toegezegd-pensioenregelingen.

Indien de rechthebbende vóór de pensioendatum overlijdt, voorzien deze regelingen in een kapitaal ten gunste van de langstlevende echtgenoot en in uitkeringen voor de wezen.

Andere personeelsvoordelen

Sommige vennootschappen van de groep verlenen voordelen na uitdiensttreding, zoals de terugbetaling van medische kosten en tariefverminderingen, alsook andere voordelen op lange termijn (anciënniteitspremies).

Waardering

De verplichtingen worden jaarlijks gewaardeerd door een erkend actuaaris.

De periodieke premiebijdragen voor die aanvullende pensioenregelingen worden ten laste van het resultaat geboekt op het ogenblik dat ze verschuldigd zijn.

Pensioenregeling 'toegezegd-pensioenregelingen'

De voorzieningen voor pensioenen en overige collectieve verplichtingen worden op de balans geboekt in overeenstemming met IAS 19 (Personeelsbeloningen) op basis van de 'projected unit credit'-methode (PUCM - *Projected Unit Credit Method*).

De contante waarde van de vergoedingen na uitdiensttreding wordt op elke balansdatum bepaald op basis van veronderstellingen wat betreft het geschatte salaris op het einde van de loopbaan, de inflatie, de levensverwachting, het personeelsverloop en de verwachte pensioenleeftijd. De contante waarde van de verplichtingen in geval van de toegezegd-pensioenregelingen wordt bepaald met behulp van een disconteringsvoet die overeenstemt met de rentevoeten op hoogwaardige obligaties die vervaldata hebben die de gewogen termijnen van de betrokken plannen benaderen en die zijn uitgedrukt in de munt waarin de voordelen worden betaald.

Indien fondsbeleggingen van een aanvullende pensioenregeling verzekeringscontracten omvatten die qua bedrag en looptijd exact overeenstemmen met het bedrag en de looptijd van sommige of alle vergoedingen die uit hoofde van de regeling zijn verschuldigd, wordt de reële waarde van deze verzekeringscontracten geacht de contante waarde van de gerelateerde verplichtingen te zijn (behoudens elke vereiste vermindering indien de bedragen die uit hoofde van de verzekeringscontracten opeisbaar zijn, niet volledig kunnen worden geïnd).

Het geboekte bedrag met betrekking tot de vergoedingen na uitdiensttreding stemt overeen met het verschil tussen de contante waarde van de toekomstige verplichtingen en de reële waarde van de fondsbeleggingen ter dekking van de regeling. Wanneer het resultaat van deze berekening een tekort is, wordt een verplichting opgenomen aan de passiefzijde van de balans. In het ander geval wordt een actief geboekt ten bedrage van het surplus van de regeling 'toegezegd-pensioenregeling', gelimiteerd tot de huidige waarde van elke toekomstige terugbetaling van het plan of van elke vermindering van toekomstige bijdragen aan het plan.

De herwaardering van netto-activa of -verplichtingen omvatten:

- actuariële winsten en verliezen op verplichtingen uit hoofde van pensioenverplichtingen als gevolg van ervaringsaanpassingen en wijzigingen in actuariële veronderstellingen (inclusief het effect van een wijziging van de disconteringsvoet);
- de rendementen van de fondsbeleggingen (exclusief netto-rentebedragen) en wijzigingen in de beperking van het opgenomen netto-actief (exclusief netto-rentebedragen).

Deze herwaarderingen zijn direct in eigen vermogen ('Other comprehensive Income') geboekt via de andere elementen van het totaalresultaat.

Pensioenregeling 'toegezegde-bijdrageregelingen'

De verplichtingen van de groep met betrekking tot de pensioenregeling 'toegezegde-bijdrageregelingen' beperken zich tot het in resultaat nemen van de gestorte werkgeversbijdragen.

Actuariële winsten en verliezen met betrekking tot andere personeelsvoordelen op lange termijn

De andere personeelsvoordelen op lange termijn worden geboekt op dezelfde wijze dan de voordelen na uitdiensttreding maar de herwaarderingen worden volledig via het financieel resultaat geboekt in het boekjaar waarin deze zich voordoen.

2.17. Rentedragende verplichtingen

De rentedragende verplichtingen worden geboekt ten belope van het verkregen nettobedrag. Na de initiële boeking worden de rentedragende verplichtingen geboekt tegen de afgeschreven kostprijs (*amortised cost*). Het verschil tussen de kostprijs minus afschrijving en de aflossingswaarde wordt in het resultaat verwerkt in functie van de reële rentevoet over de looptijd van de verplichtingen.

2.18. Handelsschulden

De handelsschulden worden gewaardeerd tegen hun nominale waarde.

Indien de tijdswaarde van het geld een invloed van betekenis heeft, worden de handelsschulden verdisconteerd.

2.19. Tegoeden, rechten, schulden en verplichtingen in vreemde valuta

Boeking bij het afsluiten van de verrichting

De vorderingen en schulden in vreemde valuta worden gewaardeerd tegen de dagkoers van de verrichting.

Waardering op het einde van het boekjaar

Op het einde van het boekjaar en overeenkomstig IAS 21 (Effecten van wisselkoerswijzigingen), worden de monetaire activa en passiva alsook de rechten en verplichtingen gewaardeerd tegen de slotkoers op balansdatum.

Die herwaardering geeft aanleiding tot wisselkoersverschillen die gegroepeerd per valuta in het resultaat worden geboekt.

2.20. Boeking van opbrengsten

De opbrengsten worden gewaardeerd tegen de reële waarde (*fair value*) van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, indien die opbrengsten door de onderneming worden verworven en hun reële waarde op een betrouwbare wijze kan worden bepaald.

De gereguleerde opbrengsten die door de groep worden ontvangen, kunnen aanleiding geven tot een bonus of malus ten opzichte van de billijke marge bedoeld voor het vergoeden van het geïnvesteerde vermogen. De boni worden overgedragen en geboekt als regulatoire verplichtingen (onder de lang- of kortlopende rentedragende verplichtingen), terwijl de verworven opbrengsten

overeenstemmend met een malus als bedrijfsopbrengsten worden opgenomen met als tegenpost de boeking van een regulatorisch actief (onder de langlopende leningen en vorderingen of onder de vlottende handels- en overige vorderingen).

2.21. Belastingen

De belastingverplichtingen worden bepaald in overeenstemming met de lokale belastingvoorschriften en berusten op het resultaat van de moederonderneming, de dochterondernemingen en de gezamenlijke bedrijfsactiviteiten.

De uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen geven respectievelijk de aftrekbare of belastbare tijdelijke verschillen weer tussen de boekwaarden en de fiscale waarden.

De uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden gewaardeerd tegen de belastingvoeten die naar verwachting van toepassing zullen zijn in de periode waarin de vordering zal worden gerealiseerd of aan de verplichting zal worden voldaan, als de nieuwe belastingvoeten aangenomen of quasi aangenomen zijn op balansdatum.

De uitgestelde belastingvorderingen worden alleen geboekt indien het waarschijnlijk is dat belastbare winsten zullen worden behaald waarmee de uitgestelde belastingvorderingen zullen kunnen worden verrekend.

Toelichting 3. Verwervingen, overdrachten en herstructureringen

Consolidatiekring

De consolidatiekring en de percentages van de belangen in de geconsolideerde ondernemingen zijn identiek aan die op 31 december 2015.

Informatie over de deelnemingen

Volgens de integrale consolidatiemethode geconsolideerde ondernemingen

Naam van de dochteronderneming	Zetel	Ondernemingsnummer	Procentueel aandeel in het kapitaal	Hoofdactiviteit	Munt	Balansdatum
Fluxys LNG NV	Guimardstraat 4 B - 1040 Brussel	0426 047 853	100,00%	LNG-terminalling	EUR	31 december
Flux Re NV	Rue de Merl 74 L - 2146 Luxemburg	-	100,00%	Herverzekeringsmaatschappij	EUR	31 december

Volgens de vermogensmutatiemethode opgenomen ondernemingen

Naam van de onderneming	Zetel	Ondernemingsnummer	Procentueel aandeel in het kapitaal	Hoofdactiviteit	Munt	Balansdatum
Balansys NV	Rue de Bouillon 59-61 L - 1248 Luxemburg	-	50,00%	Onderneming verantwoordelijk voor de balancering van de netwerken	EUR	31 december

Aard en reikwijdte van de beperkingen verbonden aan de activa en passiva van de groep

Bijzondere rechten in de onderneming Fluxys Belgium werden toegekend aan het bijzonder aandeel van de Belgische Staat, buiten de gemeenschappelijke rechten verbonden aan alle andere aandelen. Die bijzondere rechten worden uitgeoefend door de federale Minister bevoegd voor Energie en kunnen als volgt worden samengevat:

- het recht zich te verzetten tegen elke afstand, elke overdracht ten titel van zekerheid of elke wijziging in de bestemming van de strategische activa van Fluxys Belgium waarvan de lijst werd opgenomen in de bijlage tot het Koninklijk besluit van 16 juni 1994, indien de federale Minister bevoegd voor Energie die ingreep als schadelijk voor het nationaal belang in het domein van de energie beschouwt;
- het recht om twee vertegenwoordigers van de regering aan te stellen, die een raadgevende stem hebben in de Raad van bestuur en in het Strategisch comité van Fluxys Belgium;
- het recht van de vertegenwoordigers van de federale regering om, binnen een termijn van vier werkdagen, op basis van objectieve, niet discriminerende en transparante criteria, zoals gedefinieerd in het Koninklijk Besluit van 5 december 2000, beroep aan te tekenen bij de federale Minister bevoegd voor Energie tegen elke beslissing van de Raad van bestuur of het Strategisch comité van Fluxys Belgium (met inbegrip van het investerings- en activiteitenplan, evenals het betrokken budget) dat zij beschouwen als tegengesteld aan de richtlijnen van de energiepolitiek van het land, met inbegrip van de doelstellingen van de regering betreffende de energiebevoorrading van het land. Het beroep is opschortend. Indien de federale Minister bevoegd voor Energie de betrokken beslissing niet binnen een termijn van acht dagen na het beroep heeft geannuleerd, wordt ze definitief;
- speciaal stemrecht in geval van blokkering in de schoot van de Algemene vergadering betreffende een kwestie die de federale energiepolitiek aangaat.

Er zijn geen andere belangrijke beperkingen die de mogelijkheden van de groep beperken inzake toegang tot haar activa of om ze te gebruiken en de verplichtingen te regelen. Noteren we niettemin dat de activa van Flux Re bestemd zijn om het risico, opgelopen door de vennootschap in het kader van haar activiteiten van herverzekering, te dekken. Het totaalbedrag van het actief van de balans van Flux Re bedraagt 172,1 MEUR op 31-12-2016, tegenover 168,4 MEUR op 31-12-2015.

Toelichting 4. Resultaatrekening en operationele segmenten

Operationele segmenten

De groep Fluxys Belgium volgt zijn activiteiten op via de volgende segmenten: vervoers-, opslag- en terminallingactiviteiten in België, en overige activiteiten.

Die segmenten vormen de basis voor het opstellen van de gesegmenteerde informatie.

De vervoersactiviteiten bevatten het geheel van de diensten die onder de Gaswet vallen en verband houden met vervoer van gas in België.

De opslagactiviteiten bevatten het geheel van de diensten die onder de Gaswet vallen en verband houden met de opslag van gas in België te Loenhout.

De terminallingactiviteiten omvatten het geheel van de diensten die onder de Gaswet vallen en verband houden met de LNG-terminal in België te Zeebrugge.

Het segment 'overige activiteiten' bevat andere door de groep Fluxys Belgium verstrekte diensten zoals de deelneming in de IZT en ZPT terminals³ in België, alsook werkzaamheden voor derden.

De groep Fluxys België is hoofdzakelijk actief in België en publiceert derhalve geen informatie per geografische sector.

Boekhoudkundige overeenkomst betreffende de transacties tussen operationele segmenten

De transacties tussen de operationele segmenten betreffen hoofdzakelijk capaciteitsreservaties door een activiteit onderworpen aan de Gaswet, bij een andere.

Hun waarde wordt bepaald op basis van de in voege zijnde gereguleerde tarieven.

Informatie omtrent de belangrijkste klanten

De belangrijkste klanten van de groep zijn de gebruikers van vervoers- en opslagdiensten en van de LNG-terminal in Zeebrugge.

³ Interconnector Zeebrugge Terminal (IZT) en Zeepipe Terminal (ZPT)

Gesegmenteerde winst-en-verliesrekening per 31-12-2016

In duizenden euro's

	Vervoer	Opslag	Terminalling	Overige activiteiten	Eliminatie tussen segmenten	Totaal
Bedrijfsopbrengsten						
Verkopen en prestaties aan externe klanten	372.323	24.798	100.564	11.805	0	509.490
Transacties met andere segmenten	825	8.339	1.980	7.538	-18.682	0
Verkoop van gas voor balanceren en operationele behoeften	46.056	753	278	158	0	47.245
Overige bedrijfsopbrengsten	4.385	102	700	9.556	-1.136	13.607
Grondstoffen en gebruikte hulpstoffen	-1.902	-2	-27	-1.906	0	-3.837
Aankopen van gas voor balanceren en operationele behoeften	-45.936	-753	-284	-165	0	-47.138
Diensten en diverse goederen	-90.250	-7.004	-33.638	-10.820	19.818	-121.894
Personeelslasten	-84.639	-7.208	-17.563	-4.026	0	-113.436
Overige bedrijfskosten	-4.235	-633	-2.178	-286	0	-7.332
Nettotoevoegingen aan de afschrijvingen	-122.530	-11.176	-25.227	-208	0	-159.141
Nettotoevoegingen aan voorzieningen voor risico's en kosten	-4.481	6	-325	3.836	0	-964
Nettotoevoegingen aan de waardeverminderingen	1.979	0	28	0	0	2.007
Winst (verlies) uit voortgezette activiteiten	71.595	7.222	24.308	15.482	0	118.607
Waardeverschillen op financiële instrumenten	0	0	0	-1.010	0	-1.010
Financiële opbrengsten	144	16	0	1.905	0	2.065
Financiële lasten	-34.986	-3.940	-7.277	-1.646	0	-47.849
Winst (verlies) uit voortgezette activiteiten na financieel nettoresultaat	36.753	3.298	17.031	14.731	0	71.813
Winstbelastingen						-23.329
Winst (verlies) van het boekjaar						48.484

Gesegmenteerde winst-en-verliesrekening per 31-12-2015

In duizenden euro's

	Vervoer	Opslag	Terminalling	Overige activiteiten	Eliminatie tussen segmenten	Totaal
Bedrijfsopbrengsten						
Verkopen en prestaties aan externe klanten	396.963	31.552	91.259	18.233	0	538.007
Transacties met andere segmenten	7.503	6.402	3.917	7.656	-25.478	0
Verkoop van gas voor balanceren en operationele behoeften	50.337	720	7.095	525	-3.573	55.104
Overige exploitatiebaten	2.642	464	729	8.370	0	12.205
Grondstoffen en gebruikte hulpstoffen	-3.559	2.437	-47	-2.751	0	-3.920
Aankopen van gas voor balanceren en operationele behoeften	-50.337	-720	-7.098	-462	3.573	-55.044
Diensten en diverse goederen	-97.927	-7.748	-31.747	-11.691	25.478	-123.635
Personeelslasten	-84.387	-8.607	-14.475	-4.603	0	-112.072
Overige exploitatielasten	-14.044	-2.284	-2.114	-226	0	-18.668
Nettotoevoegingen aan de afschrijvingen	-105.292	-11.232	-25.143	-1.401	0	-143.068
Nettotoevoegingen aan voorzieningen voor risico's en kosten	144	-43	-77	2.244	0	2.268
Nettotoevoegingen aan de waardeverminderingen	-509	0	-28	0	0	-537
Winst (verlies) uit voortgezette activiteiten	101.534	10.941	22.271	15.894	0	150.640
Waardeverschillen op financiële instrumenten				-494		-494
Financiële opbrengsten	1.230	145	2	3.684		5.061
Financieringskosten	-49.445	-5.852	-1.463	-2.779		-59.539
Winst (verlies) uit voortgezette activiteiten na financieel nettoresultaat	53.319	5.234	20.810	16.305	0	95.668
Winstbelastingen						-34.572
Winst (verlies) van het boekjaar						61.096

Toelichting 4.1. Bedrijfsopbrengsten

Uitsplitsing van de bedrijfsopbrengsten volgens hun aard:

Bedrijfsopbrengsten	In duizenden euro's			
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Vervoer in België	4.1.1	372.323	396.963	-24.640
Opslag in België	4.1.1	24.798	31.552	-6.754
Terminalling in België	4.1.1	100.564	91.259	9.305
Overige bedrijfsopbrengsten	4.1.2	11.805	18.233	-6.428
Totaal		509.490	538.007	-28.517

De gereguleerde bedrijfsopbrengsten van het boekjaar 2016 bedragen 509.490 kEUR, tegenover 538.007 kEUR voor het boekjaar 2015, hetzij een daling van 28.517 kEUR.

De vervoers-, opslag- en terminallingdiensten in België vallen onder de Gaswet.

De opbrengsten van deze diensten moeten een toegelaten rendement op het geïnvesteerde kapitaal verzekeren, de bedrijfskosten die ermee verbonden zijn dekken en tegelijkertijd productiviteitinspanningen omvatten die geleverd moeten worden door de netbeheerder, evenals de toegestane afschrijvingen.

- 4.1.1. De opbrengsten van de vervoersactiviteit dalen met 24.640 kEUR ten opzichte van vorig boekjaar. Deze daling van de gereguleerde omzet valt voornamelijk te verklaren door de daling van de kosten die gedekt moeten worden door de tarieven, zowel op het vlak van de bedrijfskosten en de financieringskosten als op het vlak van het door de regulering toegelaten rendement. Deze kostendaling heeft Fluxys Belgium de mogelijkheid geboden om de aan de klanten gefactureerde tarieven op het niveau van 2015 te houden, inclusief een daling met 7% ten opzichte van de vroegere tarieven.

De daling van de kosten die gedekt moeten worden door de tarieven heeft ook een neerwaartse impact op de gereguleerde omzet van de opslagactiviteit (-6.754 kEUR).

De terminallingdiensten genereren een gereguleerde omzet die gestegen is (+9.305 kEUR). Deze stijging weerspiegelt de evolutie van de bedrijfskosten en de financieringskosten. We wijzen erop dat de tweede steiger op het einde van het jaar in gebruik werd genomen. De aan de klanten gefactureerde diensten laten een stijging van de aanmeerrechten en van de herlaaddiensten

optekenen. Met 30 losbeurten en 35 laadbeurten (waarvan 21 kleinschalige) kende de LNG-terminal in Zeebrugge een gunstige gebruiksgraad.

- 4.1.2. Deze opbrengsten betreffen in hoofdzaak de werken en diensten gepresteerd voor derden, evenals de terbeschikkingstelling van installaties.

De daling van 6.428 kEUR in vergelijking met 2015 vloeit voort uit de hubdiensten die sinds 1 januari 2016 gereguleerd zijn, alsook uit het volume van de werkzaamheden verricht voor derden.

Toelichting 4.2. Exploitatielasten

Exploitatielasten met uitsluiting van nettotoevoegingen aan afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen	In duizenden euro's			
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015	Verschil
Grondstoffen en gebruikte hulpstoffen	4.2.1	-3.837	-3.920	83
Diensten en diverse goederen	4.2.2	-121.894	-123.635	1.741
Personeelslasten	4.2.3	-113.436	-112.072	-1.364
Overige exploitatielasten	4.2.4	-7.332	-18.668	11.336
Totaal der exploitatielasten		-246.499	-258.295	11.796
Waarvan kosten verbonden aan gewone huurovereenkomsten	4.2.2	-23.154	-27.082	3.928

4.2.1. Grondstoffen en gebruikte hulpstoffen

Deze rubriek bevat hoofdzakelijk de kosten van het vervoersmateriaal dat uit de voorraad wordt genomen voor onderhouds- en herstellingsprojecten en de kosten van de werkzaamheden voor derden.

4.2.2. Diensten en diverse goederen

De diensten en diverse goederen bestaan uit aankopen van exploitatiemateriaal, huurgelden en huurlasten (zie Toelichting 7.5), onderhouds- en herstellingskosten, leveringen aan de onderneming, retributies aan derden, vergoedingen en bijdragen, niet-personeelsgebonden verzekeringen, vervoers- en verplaatsingskosten, telecommunicatiekosten, publicatie- en informatiekosten en tot slot kosten van tijdelijk en ondersteunend personeel.

De kostprijs van de diensten en diverse goederen daalt voornamelijk dankzij de efficiëntie-inspanningen die de groep leverde. Door deze inspanningen is Fluxys Belgium in overeenstemming met het nieuwe referentiekader dat werd bepaald voor de regulatoire periode 2016-2019 en kon Fluxys Belgium zelfs efficiëntiewinsten realiseren, zij het minder dan in 2015.

De bezoldigingen die aan de onderneming Deloitte werden betaald in het kader van de commissarismandaten in de groep bedragen 160.455 EUR. Daarnaast heeft die onderneming ook andere opdrachten uitgevoerd voor een totaal bedrag van 33.903 EUR.

4.2.3. Personeelslasten

De personeelslasten stijgen met 1.364 kEUR. Dit valt te verklaren door de niet-recurrente effecten die verband houden met de boeking van de personeelsbeloningen op lange termijn in overeenstemming met IAS 19. De recurrente personeelskosten zijn gedaald en weerspiegelen de evolutie van het personeelsbestand.

Het gemiddelde aantal effectieven van de groep daalt van 981 personen in 2015 tot 946 personen in 2016. Uitgedrukt in gemiddeld VTE (voltijds equivalent) worden die cijfers respectievelijk 914,5 in 2016 tegenover 949,7 in 2015.

Tewerkstelling

	Boekjaar		Vorig boekjaar	
	Totaal in eenheden	Totaal in VTE	Totaal in eenheden	Totaal in VTE
Gemiddeld aantal werknemers	946	914,5	981	949,7
Fluxys Belgium	905	875,2	942	911,9
Kaderleden	274	268,2	286	279,4
Statutair personeel	631	607,0	656	632,5
Fluxys LNG	40	38,8	38	37,4
Kaderleden	5	4,2	3	2,6
Statutair personeel	35	34,6	35	34,8
Flux Re	1	0,5	1	0,4
Aantal werknemers per einde boekjaar	933	901,9	967	935,3
Fluxys Belgium	893	862,6	930	898,5
Kaderleden	272	266,0	281	274,2
Statutair personeel	621	596,6	649	624,3
Fluxys LNG	39	38,8	37	36,8
Kaderleden	4	4,0	2	2,0
Statutair personeel	35	34,8	35	34,8
Flux Re	1	0,5	0	0,0

4.2.4. Overige exploitatielasten

De overige exploitatielasten bevatten de onroerende voorheffing, de lokale belastingen, evenals de minderwaarden op de overdracht of buitengebruikstelling van materiële vaste activa. Die laatste vertegenwoordigen in 2016 een kost ten belope van 1.168 kEUR, ten opzichte van 12.554 kEUR in 2015.

De overige exploitatielasten bevatten in 2015 de kosten met betrekking tot de buitengebruikstelling van oude installaties. Het merendeel van dit programma werd voltooid in 2015, wat de daling in 2016 verklaart van deze rubriek.

Netto toevoegingen aan afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen		In duizenden euro's		
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Afschrijvingen	4.2.5	-159.141	-143.068	-16.073
Immateriële vaste activa		-11.852	-6.996	-4.856
Materiële vaste activa		-147.289	-136.072	-11.217
Voorzieningen voor risico's en kosten	4.2.6	-964	2.268	-3.232
Waardeverminderingen		2.007	-537	2.544
Op voorraden		2.007	-537	2.544
Totaal der netto toevoegingen aan afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen		-158.098	-141.337	-16.761

4.2.5. Afschrijvingen

De tijdens de periode geboekte afschrijvingen zijn gestegen, voornamelijk als gevolg van de inwerkingstelling van installaties, meer bepaald de leiding 'Alveringem-Maldegem' op het einde van 2015, en van de afschrijving voor een volledig jaar van het immateriële vaste actief 'Hub' dat eind 2015 werd verworven.

4.2.6. Voorzieningen voor risico's en kosten

De voorzieningen betreffende geschillen en schadegevallen vertegenwoordigden in 2015 een netto aanwending van 1,9 MEUR voor de dekking van schadegevallen betaald door Flux Re. De voorzieningen voor personeelsbeloningen (IAS 19) verklaren het saldo van de evolutie van deze rubriek.

Toelichting 4.3. Financiële opbrengsten

Financiële opbrengsten	In duizenden euro's			
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Dividenden van niet-geconsolideerde ondernemingen		8	7	1
Financiële opbrengsten uit leasingovereenkomsten	4.3.1	133	137	-4
Rente op geldbeleggingen en kasequivalenten aan de reële waarde via de resultatenrekening	4.3.2	169	1.581	-1.412
Andere interesten	4.3.2	1.734	1.645	89
Desactualisering van de voorzieningen	4.3.3	0	1.630	-1.630
Overige financiële opbrengsten		21	61	-40
Totaal		2.065	5.061	-2.996

- 4.3.1. De financiële opbrengsten uit leasingovereenkomsten hebben betrekking op de installaties Interconnector Zeebrugge Terminal (IZT – zie Toelichting 5.4).
- 4.3.2. De dalende evolutie van de opbrengsten uit beleggingsinstrumenten en geldmiddelen vloeit voornamelijk voort uit een daling van het volume aan geldbeleggingen. In 2015 werd dit beïnvloed door de uitgifte, op het einde van 2014, van de obligatielening door Fluxys Belgium vooruitlopend op de terugbetaling van de obligatielening die eind 2015 verviel.
- 4.3.3. In 2015 resulteerden de effecten van verdiscontering van de voorzieningen in de boeking van een opbrengst. De rentevoet aangewend voor de actualisatie van de verbintenissen met betrekking tot personeelsbeloningen (1,96% in 2015 ten opzichte van 1,45% in 2014) verklaarde het merendeel van die evolutie (zie Toelichting 4.4.2).

Toelichting 4.4. Financieringskosten

Financieringskosten		In duizenden euro's		
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Rentekosten op schulden	4.4.1	-47.501	-59.462	11.961
Desactualisering van de voorzieningen	4.4.2	-172	39	-211
Overige financieringskosten		-176	-116	-60
Totaal		-47.849	-59.539	11.690

4.4.1. De kosten van schulden bestaan grotendeels uit rente op de leningen afgesloten bij de Europese Investeringsbank en Fluxys Finance, op de obligatieleningen, op de financiële leaseovereenkomst VTN, alsook op de regulatoire schulden.

De financieringskosten werden in 2015 beïnvloed door de obligatielening die eind 2014 door Fluxys Belgium werd uitgegeven vooruitlopend op de terugbetaling van de obligatielening die eind 2015 verviel. Deze daling wordt beperkt door de lening die Fluxys LNG aanging bij Fluxys Finance, voor een bedrag van 257.000 k€, met het oog op de financiering van zijn investeringsprojecten.

4.4.2. De daling van de toegepaste actualisatievoet voor verplichtingen met betrekking tot personeelsbeloningen (1,03% op 10 jaar en 1,55% op 17 jaar in 2016, tegenover 1,96% in 2015 – zie Toelichting 4.3.3) weegt op de financieringskosten van 2016. Deze evolutie wordt geanalyseerd in de Toelichtingen 5.12 'Voorzieningen' en 5.13 'Voorzieningen voor personeelsbeloningen'.

Toelichting 4.5. Winstbelastingen

De winstbelastingen kunnen als volgt worden uitgesplitst:

Winstbelastingen	In duizenden euro's			
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Verschuldigde belastingen	4.5.1	-46.909	-52.701	5.792
Uitgestelde belastingen	4.5.2	23.580	18.129	5.451
Totaal	4.5.3	-23.329	-34.572	11.243

De winstbelastingen zijn 11.243 KEUR lager in vergelijking met 2015. Dat verschil is als volgt te verklaren:

4.5.1. Verschuldigde belastingen	In duizenden euro's		
	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Belastingen op het resultaat van het boekjaar	-47.344	-53.133	5.789
Verschuldigde of betaalde belastingen en voorheffingen	-41.483	-51.864	10.381
Overschotten aan betaalde belastingen of voorheffingen (naar activa geboekt)	0	0	0
Geraamde belastingsupplementen (naar passiva geboekt)	-5.861	-1.269	-4.592
Aanpassingen aan verschuldigde belastingen van voorgaande boekjaren	435	432	3
Totaal	-46.909	-52.701	5.792

De verschuldigde belastingen dalen met 5.792 KEUR in verhouding tot vorig boekjaar. Deze wijziging is hoofdzakelijk te verklaren door de daling van het resultaat voor belastingen en door de niet-recurrente stijging van de verworpen uitgaven met betrekking tot de boeking van de personeelsbeloningen op lange termijn in overeenstemming met IAS 19 (zie Toelichting 4.2.3).

4.5.2. Uitgestelde belastingen	In duizenden euro's		
	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
In verband met het ontstaan of de omkering van verschillen in de tijd	18.616	18.129	487
Verschillen als gevolg van de waardering van vaste activa	20.345	21.959	-1.614
Verschillen uit voorzieningen	-2.041	-4.005	1.964
Overige verschillen	312	175	137
In verband met wijzigingen in belastingtarieven of de onderworpenheid aan nieuwe belastingen	4.964	0	4.964
In verband met wijzigingen van boekhoudkundige principes en fundamentele fouten	0	0	0
In verband met wijzigingen van het fiscale statuut van een onderneming of haar aandeelhouders	0	0	0
Totaal	23.580	18.129	5.451

De uitgestelde belastingen worden hoofdzakelijk beïnvloed door het verschil tussen de boekwaarde en de fiscale waarde van de materiële vaste activa.

De actualisatie van de verplichtingen voor personeelsbeloningen (zie Toelichting 4.3.3 en Toelichting 4.4.2) heeft een impact op de evolutie van de verschillen uit de voorzieningen.

Het gunstige effect van de wijzigingen in het belastingtarief vloeit voort uit de wijziging van de tarieven die toepasselijk zijn in Luxemburg en die geleidelijk zullen dalen van 29,22% in 2016 tot 27,08% in 2017 en 26,01% vanaf 2018.

4.5.3. Aansluiting van het toepasbare belastingtarief met het gemiddelde effectieve belastingtarief

In duizenden euro's

	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Winstbelastingen op basis van het toepasbare belastingtarief - Boekjaar	-24.409	-32.518	8.109
Resultaat vóór belastingen	71.813	95.668	-23.855
Toepasbaar belastingtarief	33,99%	33,99%	
Elementen die het verschil met het gemiddelde effectieve belastingtarief verklaren	645	-2.486	3.131
Verschillende tarieven van andere rechtsgebieden	253	409	-156
Wijziging van belastingtarieven	4.964	0	4.964
Niet-belastbare opbrengsten	0	0	0
Niet-aftrekbare kosten	-4.455	-2.952	-1.503
Belastbaar deel van dividenden	-403	-357	-46
Aftrekbare notionele interesten	286	414	-128
Overige	0	0	0
Winstbelastingen op basis van het gemiddelde effectieve belastingtarief - Boekjaar	-23.764	-35.004	11.240
Resultaat vóór belastingen	71.813	95.668	-23.855
Gemiddelde effectieve belastingtarief	33,09%	36,59%	-3,50%
Taxatie van de belastingvrije reserves	0	0	0
Aanpassingen met betrekking tot verschuldigde belastingen van voorgaande boekjaren	435	432	3
Totaal der belastingen	-23.329	-34.572	11.243

Het gemiddelde effectieve belastingtarief voor het boekjaar 2016 bedraagt 33,09% tegenover 36,59% vorig boekjaar. Deze daling valt te verklaren door de wijziging van het belastingtarief in Luxemburg (zie Toelichting 4.5.2).

Toelichting 4.6. Netto winst (verlies) van het boekjaar

Winst (verlies) van het boekjaar	In duizenden euro's		
	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Gedeelte minderheidsbelangen	0	0	0
Gedeelte van de groep	48.484	61.096	-12.612
Totale winst (verlies) van het boekjaar	48.484	61.096	-12.612

Het geconsolideerde nettoresultaat van het boekjaar bedraagt 48.484 kEUR, wat een daling van 12.612 kEUR betekent ten opzichte van 2015.

Het nettoresultaat van de gereguleerde activiteiten in België wordt bepaald door verschillende regulatorische parameters waaronder het geïnvesteerde eigen vermogen, de financiële structuur en de intrestvoeten (OLO).

De rentevoeten, aangewend als referentie voor de berekening van het toegelaten rendement op de gereguleerde activiteiten, zijn die van de lineaire obligaties op 10 jaar, uitgegeven door de Belgische Staat. Die rentevoeten bereiken de voorbije jaren historische laagten. Het gemiddelde rendement in 2016 bedraagt 0,49% tegenover 0,86% in 2015. Deze evolutie heeft een rechtstreekse impact op het netto resultaat van de groep.

Bovendien zijn de tijdens de periode gerealiseerde efficiëntiewinsten lager dan in 2015, als gevolg van de nieuwe tariefreferentie die werd ingevoerd voor de regulatorische periode 2016-2019.

Tot slot werd het resultaat van het jaar 2015 gunstig beïnvloed door de herwaardering meerwaarden teruggevorderd bij de uitgebruikname van oude installaties. Deze laatste kaderden in een programma van uitgebruiknames dat eind 2015 werd voltooid. Deze herwaarderingsterugvorderingen zijn sinds 2016 niet meer toegelaten.

Toelichting 4.7. Winst (verlies) per aandeel

Teller (in duizenden euro's)	31-12-2016	31-12-2015
Winst (verlies) per aandeel uit voortgezette bedrijfsactiviteiten, toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	48.484	61.096
Winst (verlies)	48.484	61.096
Verwateringseffect	0	0
Verwaterde winst (verlies) per aandeel uit voortgezette bedrijfsactiviteiten, toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	48.484	61.096
Winst (verlies) per aandeel uit bedrijfsactiviteiten die werden beëindigd, toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	0	0
Winst (verlies)	0	0
Verwateringseffect	0	0
Verwaterde winst (verlies) per aandeel uit bedrijfsactiviteiten die werden beëindigd, toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	0	0
Winst (verlies) per aandeel toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	48.484	61.096
Winst (verlies)	48.484	61.096
Verwateringseffect	0	0
Verwaterde winst (verlies) per aandeel toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	48.484	61.096
Noemer (in eenheden)	31-12-2016	31-12-2015
Gemiddeld aantal aandelen in omloop	70.263.501	70.263.501
Verwateringseffect	0	0
Gemiddeld aantal aandelen in omloop, na verwatering	70.263.501	70.263.501
Winst (verlies) per aandeel (in euro's)	31-12-2016	31-12-2015
Winst (verlies) uit voortgezette bedrijfsactiviteiten, toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	0,6900	0,8695
Verwaterde winst (verlies) uit voortgezette bedrijfsactiviteiten, toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	0,6900	0,8695
Winst (verlies) uit bedrijfsactiviteiten die worden beëindigd, toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	0,0000	0,0000
Verwaterde winst (verlies) uit bedrijfsactiviteiten die worden beëindigd, toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	0,0000	0,0000
Winst (verlies) toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	0,6900	0,8695
Verwaterde winst (verlies) toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	0,6900	0,8695

Toelichting 5: Gesegmenteerde balans

Gesegmenteerde balans per 31-12-2016						In duizenden euro's
	Vervoer	Opslag	Terminalling	Overige activiteiten	Niet toegewezen	Totaal
Materiële vaste activa	1.628.694	177.274	510.191	4.964	0	2.321.123
Immateriële vaste activa	51.432	0	168	650	0	52.250
Overige financiële vaste activa	87	0	0	56.935	0	57.022
Vorraden	18.258	2.837	301	104	0	21.500
Vorderingen uit financiële lease	0	0	0	12.803	0	12.803
Nettohandelsvorderingen	65.426	3.038	1.216	15.905	0	85.585
Overige activa					438.888	438.888
						2.989.171
Rentedragende verplichtingen	1.167.523	130.792	411.596	134.586	0	1.844.497
Overige passiva					1.144.674	1.144.674
						2.989.171
Investeringen in materiële vaste activa tijdens het boekjaar	34.435	803	103.849	132	0	139.219
Investeringen in immateriële vaste activa tijdens het boekjaar	3.106	0	24	0	0	3.130

Gesegmenteerde balans per 31-12-2015

In duizenden euro's

	Vervoer	Opslag	Terminalling	Overige activiteiten	Niet toegewezen	Totaal
Materiële vaste activa	1.706.283	187.649	431.528	5.082	0	2.330.542
Immateriële vaste activa	59.932	1	192	861	0	60.986
Overige financiële vlottende activa	578	0	0	48.046	0	48.624
Vorraden	22.706	2.786	312	312	0	26.116
Vorderingen uit financiële lease	0	0	0	16.641	0	16.641
Nettohandelsvorderingen	58.283	2.960	3.282	8.360	0	72.885
Overige activa					481.558	481.558
						3.037.352
Rentedragende verplichtingen	1.116.663	129.369	402.000	204.231	0	1.852.263
Overige passiva					1.185.089	1.185.089
						3.037.352
Investeringen in materiële vaste activa tijdens het boekjaar	126.151	1.535	59.500	908	0	188.094
Investeringen in immateriële vaste activa tijdens het boekjaar	56.025	0	94	0	0	56.119

Toelichting 5.1: Materiële vaste activa

Mutaties in de materiële vaste activa

	Terreinen	Gebouwen	Gasvervoer *	Gasopslag *
Brutoboekwaarde				
Per 31-12-2014	48.987	139.833	3.209.742	380.570
Investeringen	577	7.602	107.997	700
Ontvangen subsidies	0	0	0	0
Verwervingen als gevolg van bedrijfscombinaties	0	0	0	0
Overdrachten en buitengebruikstellingen	-2.201	-90	-58.383	-4.252
Interne overboekingen	0	7.171	105.049	631
Wijzigingen in de consolidatiekring	0	0	0	0
Omrekeningsverschillen	0	0	0	0
Per 31-12-2015	47.363	154.516	3.364.405	377.649
Investeringen	14	1.685	32.729	413
Ontvangen subsidies	0	0	0	0
Verwervingen als gevolg van bedrijfscombinaties	0	0	0	0
Overdrachten en buitengebruikstellingen	-33	-5	-7.107	-3
Interne overboekingen	0	4.022	24.614	502
Wijzigingen in de consolidatiekring	0	0	0	0
Omrekeningsverschillen	0	0	0	0
Per 31-12-2016	47.344	160.218	3.414.641	378.561

* installaties onderworpen aan de Gaswet

In duizenden euro's

LNG-terminal *	Andere installaties en machines	Meubilair, uitrusting & rollend materieel	Vaste activa in aanbouw & voorstellingen	Totaal
1.042.259	43.325	47.107	197.885	5.109.708
1.524	90	4.970	64.634	188.094
0	0	0	0	0
0	0	0	0	0
-4	0	-2.013	-290	-67.233
1.222	0	0	-114.073	0
0	0	0	0	0
0	0	0	0	0
1.045.001	43.415	50.064	148.156	5.230.569
22.850	61	5.105	76.362	139.219
0	0	0	0	0
0	0	0	0	0
-7	-58	-832	-14	-8.059
77.949	0	0	-107.087	0
0	0	0	0	0
0	0	0	0	0
1.145.793	43.418	54.337	117.417	5.361.729

Mutaties in de materiële vaste activa

	Terreinen	Gebouwen	Gasvervoer *	Gasopslag *
Afschrijvingen en bijzondere waardevermindervingsverliezen				
Per 31-12-2014	0	-78.602	-1.762.669	-189.878
Geboekte afschrijvingen	0	-2.840	-93.387	-10.970
Verwervingen als gevolg van bedrijfscombinaties	0	0	0	0
Overdrachten en buitengebruikstellingen	0	84	47.611	2.584
Interne overboekingen	0	0	0	0
Wijzigingen in de consolidatiekring	0	0	0	0
Omrekeningsverschillen	0	0	0	0
Per 31-12-2015	0	-81.358	-1.808.445	-198.264
Geboekte afschrijvingen	0	-3.074	-103.881	-10.926
Verwervingen als gevolg van bedrijfscombinaties	0	0	0	0
Overdrachten en buitengebruikstellingen	0	0	5.878	0
Interne overboekingen	0	0	0	0
Wijzigingen in de consolidatiekring	0	0	0	0
Omrekeningsverschillen	0	0	0	0
Per 31-12-2016	0	-84.432	-1.906.448	-209.190
Nettoboekwaarde per 31-12-2016	47.344	75.786	1.508.193	169.371
Nettoboekwaarde per 31-12-2015	47.363	73.158	1.555.960	179.385

* installaties onderworpen aan de Gaswet

In duizenden euro's

LNG-terminal *	Andere installaties en machines	Meubilair, uitrusting & rollend materieel	Vaste activa in aanbouw & vooruitbetalingen	Totaal
-709.131	-42.857	-32.859	0	-2.815.996
-24.366	-104	-4.405	0	-136.072
0	0	0	0	0
0	0	1.762	0	52.041
0	0	0	0	0
0	0	0	0	0
0	0	0	0	0
-733.497	-42.961	-35.502	0	-2.900.027
-24.374	-94	-4.940	0	-147.289
0	0	832	0	6.710
0	0	0	0	0
0	0	0	0	0
0	0	0	0	0
-757.871	-43.055	-39.610	0	-3.040.606
387.922	363	14.727	117.417	2.321.123
311.504	454	14.562	148.156	2.330.542

Mutaties in de materiële vaste activa

	Terreinen	Gebouwen	Gasvervoer *	Gasopslag *
Nettoboekwaarde per 31-12-2016, waarvan:	47.344	75.786	1.508.193	169.371
Materiële vaste activa volgens kostprijsmodel	47.344	75.786	1.508.193	169.371
Materiële vaste activa volgens herwaarderingsmodel	0	0	0	0
Nettoboekwaarde per 31-12-2016 van vaste activa in financiële lease	0	0	0	0
Aanvullende informatie				
Nettoboekwaarde van de vaste activa die tijdelijk buiten gebruik zijn	110	0	0	0

* installaties onderworpen aan de Gaswet

De materiële vaste activa bestaan grotendeels uit installaties voor vervoersactiviteiten, voor opslagactiviteiten in Loenhout en voor terminallingactiviteiten in Zeebrugge.

In 2016 heeft de groep Fluxys Belgium investeringen gedaan ten bedrage van 139.219 kEUR. De belangrijkste investeringen zijn:

- de aanleg van vervoersinstallaties (34.435 kEUR, voornamelijk de leidingen tussen Tessenderlo en Diest en tussen Houthulst en Langemark-Poelkapelle) en,
- de LNG-installatie (103.849 kEUR, voornamelijk voor de tweede steiger en het overslagproject).

In het raam van de lopende of geplande investeringen heeft de groep op 31-12-2016 voor een bedrag van 112,6 MEUR *Engineering, Procurement and Construction* overeenkomsten afgesloten.

De leningskosten geactiveerd op de investeringen in aanbouw bedragen 1.737 kEUR in 2016 tegen 776 kEUR in 2015. De gebruikte interestvoet is gebaseerd op de kostprijs van de betrokken leningen.

LNG-terminal *	Andere installaties en machines	Meubilair, uitrusting & rollend materieel	Vaste activa in aanbouw & vooruitbetalingen	Totaal
387.922	363	14.727	117.417	2.321.123
387.922	363	14.727	117.417	2.321.123
0	0	0	0	0
0	0	0	0	0
0	0	0	0	110

De geboekte afschrijvingen gedurende het boekjaar bedragen 147.289 kEUR en weerspiegelen het ritme volgens hetwelk de groep verwacht om de economische voordelen die aan die materiële vaste activa zijn verbonden, te zullen aanwenden.

De vaste activa gebruikt in het kader van de geregeleerde marktactiviteiten worden afgeschreven over de gebruiksduur zoals beschreven in punt 8 van de 'Boekhoudkundige methoden' (Toelichting 2), zonder rekening te houden met een restwaarde, gelet op de specifieke aard van de activiteiten van de sector.

De andere vaste activa worden afgeschreven over de door de groep verwachte gebruiksduur, in functie van de gesloten of nog te sluiten overeenkomsten en aanvaardbare markthypotheses, en dat op basis van het principe van het toerekenen van kosten en opbrengsten. Aan die installaties wordt geen enkele restwaarde toegekend, gelet op de specificiteit van de activiteit.

Tot slot heeft de groep op balansdatum geen materieel vast actiefbestanddeel in onderpand tot zekerheid van schulden gegeven.

Op het einde van het boekjaar heeft de groep geen enkele aanwijzing of gebeurtenis vastgesteld die erop zou kunnen wijzen dat een materieel vast actiefbestanddeel in waarde zou zijn verminderd.

Toelichting 5.2. Immateriële vaste activa

Evolutie van de boekwaarde van de immateriële vaste activa				In duizenden euro's
	Toepassings- software	Vaste actief 'klanten- portefeuille'	Emissierechten CO ₂	Totaal
Brutoboekwaarde				
Per 31-12-2014	44.035	0	0	44.035
Investerings	3.319	52.800		56.119
Verwervingen via bedrijfscombinaties				
Overdrachten en buitengebruikstellingen	-10.502			-10.502
Omrekeningsverschillen				0
Mutaties in de consolidatiekring				0
Overige				0
Per 31-12-2015	36.852	52.800	0	89.652
Investerings	3.130			3.130
Verwervingen via bedrijfscombinaties				0
Overdrachten en buitengebruikstellingen	-7.742			-7.742
Omrekeningsverschillen				0
Mutaties in de consolidatiekring				0
Overige				0
Per 31-12-2016	32.240	52.800		85.040

Evolutie van de boekwaarde van de immateriële vaste activa				In duizenden euro's
	Toepassings- software	Vaste actief 'klanten- portefeuille'	Emissierechten CO ₂	Totaal
Afschrijvingen en waardeverminderingen				
Per 31-12-2014	-32.095	0	0	-32.095
Toevoegingen aan de afschrijvingen	-5.800	-1.196		-6.996
Waardeverminderingen				0
Overdrachten en buitengebruikstellingen	10.425			10.425
Omrekeningsverschillen				0
Mutaties in de consolidatiekring				0
Overige				0
Per 31-12-2015	-27.470	-1.196	0	-28.666
Toevoegingen aan de afschrijvingen	-5.401	-6.451		-11.852
Waardeverminderingen				0
Overdrachten en buitengebruikstellingen	7.728			7.728
Omrekeningsverschillen				0
Mutaties in de consolidatiekring				0
Overige				0
Per 31-12-2016	-25.143	-7.647		-32.790

Evolutie van de boekwaarde van de immateriële vaste activa

In duizenden euro's

	Toepassingssoftware	Vaste actief 'klanten- portefeuille'	Emissierechten CO ₂	Totaal
Nettoboekwaarde per 31-12-2016	7.097	45.153	0	52.250
Nettoboekwaarde per 31-12-2015	9.382	51.604	0	60.986

De immateriële vaste activa bevatten de nettoboekwaarde van de toepassingssoftware, de 'Hub' klantenportefeuille en de emissierechten.

De toepassingssoftware, opgenomen onder de immateriële vaste activa, is deze die werd ontwikkeld of aangeschaft door de groep en een investeringskarakter vertoont. Die software wordt lineair afgeschreven over een periode van 5 jaar. De belangrijkste investeringen die in het boekjaar gerealiseerd werden, betreffen de software die ontwikkeld werd in het kader van het beheer van gasstromen en de daarop betrekking hebbende administratieve hulpmiddelen.

In 2015 verwierf Fluxys Belgium alle activiteiten van de vennootschap Huberator voor een bedrag van 52,8 miljoen EUR. Die immateriële vaste activa zullen in 2023 volledig afgeschreven zijn.

De installaties voor aardgasvervoer in België zijn opgenomen in het uitwisselingssysteem van emissierechten voor broeikasgassen. Zo heeft de groep Fluxys Belgium voor 2016 kosteloos een hoeveelheid van 81.532 ton CO₂-emissierechten ontvangen voor de sites waar compressie-, opslag- en terminallingsactiviteiten plaatsvinden. In overeenstemming met de boekhoudkundige methode vermeld in Toelichting 2, worden de kosteloos verkregen rechten die niet werden gebruikt voor een nulwaarde geactiveerd in de immateriële vaste activa.

De groep benadrukt dat op balansdatum geen enkele aanwijzing of gebeurtenis werd vastgesteld die erop zou kunnen wijzen dat een immaterieel vast actiefbestanddeel in waarde zou zijn verminderd.

Toelichting 5.3. Overige financiële vaste activa

Overige financiële activa		In duizenden euro's	
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015
Tegen kostprijs gewaardeerde aandelen		24	24
Beleggingen tegen reële waarde via de resultatenrekening	5.3.1	56.935	48.046
Overige financiële activa tegen kostprijs		63	554
Totaal		57.022	48.624

- 5.3.1. De beleggingen tegen reële waarde via de resultatenrekening betreffen de geldbeleggingen in de vorm van obligaties of schuldpapier met een vervaldag op meer dan één jaar. Ze worden hoofdzakelijk uitgegeven door Flux Re, waarvan de geldmiddelen bestemd zijn om het risico te dekken dat de vennootschap loopt in het kader van haar herverzekeringsactiviteiten. De vervaldatum van deze beleggingen situeert zich tussen 2019 en 2026.

Toelichting 5.4. Vorderingen uit financiële lease

Vorderingen uit financiële lease	In duizenden euro's		
	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Vorderingen m.b.t. vaste activa	7.222	12.805	-5.583
Vorderingen m.b.t. vlottende activa	5.581	3.836	1.745
Totaal	12.803	16.641	-3.838

In de rubriek 'Vorderingen uit financiële lease' wordt de overeenkomst geboekt met betrekking tot de Interconnector Zeebrugge Terminal (IZT): in toepassing van IAS 17 wordt die leaseovereenkomst - die werd afgesloten met IZT CVBA - als financiële lease aangemerkt. De overeenkomst nam een aanvang in 1998 en heeft een duur van 20 jaar. Op dat ogenblik kan de *lessee* (leasingnemer) een aankoopoptie lichten. Op de vordering is een variabele rentevoet van toepassing (basis: Euribor).

Overzicht van de looptijden van de vorderingen uit financiële lease per 31-12-2016	In duizenden euro's			
	Op maximum 1 jaar	Meer dan 1 jaar tot max. 5 jaar	Meer dan 5 jaar	Totaal
Vorderingen uit financiële lease	5.581	7.222	0	12.803
Totaal	5.581	7.222	0	12.803
Vorderingen uit financiële lease:				
Contante waarde van de minimale leasebetalingen aan marktconforme rente	5.711	7.311	0	13.022
Totaal der minimale leasebetalingen (A)	5.711	7.311	0	13.022
Interesten (B)	130	89	0	219
Totaal der vorderingen uit financiële lease (A-B)	5.581	7.222	0	12.803

Overzicht van de looptijden van de vorderingen uit financiële lease per 31-12-2015	In duizenden euro's			
	Op maximum 1 jaar	Meer dan 1 jaar tot max. 5 jaar	Meer dan 5 jaar	Totaal
Vorderingen uit financiële lease	3.836	12.805	0	16.641
Totaal	3.836	12.805	0	16.641
Vorderingen uit financiële lease:				
Contante waarde van de minimale leasebetalingen aan marktconforme rente	3.969	13.024	0	16.993
Totaal der minimale leasebetalingen (A)	3.969	13.024	0	16.993
Interesten (B)	133	219	0	352
Totaal der vorderingen uit financiële lease (A-B)	3.836	12.805	0	16.641

De totale waarde van de minimale leasebetalingen komt overeen met de, op balansdatum, best mogelijke schatting van de te ontvangen leasebetalingen, ongeacht of ze betrekking hebben op het te ontvangen kapitaal (vorderingen uit financiële lease), de te ontvangen rente (intresten) of de koopoptie (vorderingen uit financiële lease). Die betalingen worden nadien verdisconteerd aan de marktconforme rentevoet om de contante waarde van de minimale leasebetalingen te bekomen.

Toelichting 5.5. Langlopende leningen, vorderingen en overige activa

Langlopende leningen en vorderingen		In duizenden euro's		
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Regulatorie activa	5.5.1	0	4.218	-4.218
Totaal		0	4.218	-4.218

5.5.1. In deze rubriek werd de regulatorie vordering opgenomen met betrekking tot de opslagactiviteit, die in 2016 volledig werd teruggevorderd.

Overige vaste activa		In duizenden euro's		
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Overschot van de dekkingsactiva 'IAS 19 personeelsbeloningen'	5.13	19.808	25.790	-5.982
Over te dragen verzekeringslasten	5.5.2	5.905	7.592	-1.687
Totaal		25.713	33.382	-7.669

5.5.2. Fluxys LNG is verzekerd bij Credendo tegen bepaalde risico's in het kader van het 'transshipment' project. Deze dekking strekt zich uit tot 2021. Het lopende deel van de betaalde premie is in deze rubriek opgenomen voor wat betreft het gedeelte op meer dan een jaar, terwijl het gedeelte dat binnen het jaar verval, is opgenomen onder 'Overige vlottende activa' (zie Toelichting 5.9).

Toelichting 5.6. Voorraden

Boekwaarde van de voorraden	In duizenden euro's		
	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Voorraden hulpstoffen	12.932	17.929	-4.997
Brutoboekwaarde	20.123	25.652	-5.529
Waardeverminderingen	-7.191	-7.723	532
Voorraden handelsgoederen	8.464	7.875	589
Brutoboekwaarde	8.471	9.357	-886
Waardeverminderingen	-7	-1.482	1.475
Bestellingen in uitvoering	104	312	-208
Brutoboekwaarde	104	312	-208
Waardeverminderingen	0	0	0
Totaal	21.500	26.116	-4.616

De voorraad materieel van de vervoersactiviteit daalt ingevolge de toewijzing van materiaal, in 2016, aan investerings- en onderhoudsprojecten.

De waardeverminderingen geboekt voor de aardgasvoorraden werden teruggenomen als gevolg van de evolutie van de marktwaarde op het einde van het boekjaar.

Impact van de voorraadbewegingen op het resultaat	In duizenden euro's		
	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Voorraadopbouw of -gebruik	-6.623	-3.195	-3.428
Waardeverminderingen	2.007	-537	2.544
Totaal	-4.616	-3.732	-884

Toelichting 5.7. Handelsvorderingen en overige vorderingen

Handels- en overige vorderingen		In duizenden euro's		
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Bruto handelsvorderingen		87.110	74.410	12.700
Waardeverminderingen		-1.525	-1.525	0
Netto handelsvorderingen	5.7.1	85.585	72.885	12.700
Overige vorderingen		2.724	4.352	-1.628
Totaal		88.309	77.237	11.072

- 5.7.1 De groep Fluxys Belgium beperkt zijn blootstelling aan kredietrisico's, zowel op het vlak van wanbetaling als op het vlak van kredietconcentratie, door de beperking van het betalingsuitstel dat aan klanten wordt gegeven (betaling binnen de maand), door een strikt beleid inzake opvolging van handelsvorderingen en door de systematische beoordeling van de financiële draagkracht van zijn tegenpartijen.

De handelsvorderingen kunnen als volgt uitgesplitst worden volgens hun ouderdom:

Netto handelsvorderingen: ouderdomsbalans		In duizenden euro's		
		31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Niet vervallen vorderingen		82.709	70.325	12.384
Vorderingen < 3 maanden		2.800	2.493	307
Vorderingen 3 – 6 maanden		0	0	0
Vorderingen > 6 maanden		9	0	9
Betwiste of dubieuze vorderingen		67	67	0
Totaal		85.585	72.885	12.700

Betwiste of dubieuze handelsvorderingen hebben voornamelijk betrekking op de openstaande vorderingen op netgebruikers. Het merendeel van die vorderingen heeft een waardevermindering ten belope van 100% ondergaan.

Toelichting 5.8. Geldbeleggingen, geldmiddelen en kasequivalenten

De geldbeleggingen omvatten beleggingen onder de vorm van obligaties, kortlopend schuldpapier (*commercial paper*) en bankdeposito's op meer dan drie maanden en maximum een jaar.

De geldmiddelen en kasequivalenten stemmen hoofdzakelijk overeen met beleggingen in EUR, onder de vorm van kortlopend schuldpapier, die op het ogenblik van verwerving een maximale looptijd van drie maanden hebben, met deposito's bij Fluxys Finance (*cash pooling*), met termijndeposito's bij kredietinstellingen, banktegoeden in rekening courant en kasgelden.

Korte termijnbeleggingen, geldmiddelen en kasequivalenten	In duizenden euro's		
	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Geldbeleggingen	101.209	96.487	4.722
Geldmiddelen en kasequivalenten	291.727	327.061	-35.334
Kasequivalenten en cash pooling	276.659	310.205	-33.546
Kortlopende rekeningen	3.253	14.275	-11.022
Banktegoeden	11.804	2.573	9.231
Kasgeld	11	8	3
Totaal	392.936	423.548	-30.612

In 2016 bedroeg de gemiddelde rentevoet op geldbeleggingen, geldmiddelen en kasequivalenten 0,37% tegenover 0,48% in 2015. Deze daling valt te verklaren door de evolutie van de rentevoeten op de markt.

Toelichting 5.9. Overige vlottende activa

Overige vlottende activa		In duizenden euro's		
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Verkregen opbrengsten		707	463	244
Over te dragen kosten		15.081	12.656	2.425
Overige vlottende activa	5.9.1	1.598	2.149	-551
Totaal		17.386	15.268	2.118

De overige vlottende activa zijn hoofdzakelijk samengesteld uit voorafbetaalde kosten ten belope van 15.081 kEUR (verzekeringen, bijdragen, huurgelden, ...) en uit diverse te ontvangen opbrengsten.

- 23.1 De overige vlottende activa omvatten het kortetermijndeel van de overschotten van dekkingsactiva tegenover de actuariële schuld met betrekking tot de verbintenissen van de groep op het vlak van pensioenen (zie Toelichtingen 5.5 en 5.13).

Toelichting 5.10. Eigen vermogen

Op 31-12-2016 bedraagt het eigen vermogen 694.352 kEUR. De daling van 41.870 kEUR in vergelijking met het vorige boekjaar vloeit voort uit de dividenden betaald in 2016 (-84.316 kEUR), een daling die gedeeltelijk werd gecompenseerd door het totaalresultaat van de periode (+42.446 kEUR).

Toelichting over de aandelen van de moederonderneming

	Gewone aandelen	Preferente aandelen	Totaal
I. Mutaties in het aantal aandelen			
1. Aantal aandelen, beginsaldo	70.263.501	0	70.263.501
2. Aantal uitgegeven aandelen			0
3. Aantal ingetrokken of verminderde gewone aandelen (-)			0
4. Aantal terugbetaalde, omgezette of verminderde preferente aandelen (-)			0
5. Andere toename (afname)			0
6. Aantal aandelen, eindsaldo	70.263.501	0	70.263.501
II. Overige informatie			
1. Nominale waarde van de aandelen	Zonder vermelding van nominale waarde		
2. Aantal aandelen in het bezit van de vennootschap zelf	0	0	0
3. Interimdividend betaald tijdens het boekjaar			0

Het kapitaal van Fluxys Belgium NV wordt vertegenwoordigd door 70.263.501 maatschappelijke aandelen zonder vermelding van nominale waarde die, naast het specifieke aandeel, zijn verdeeld over 2 categorieën.

De maatschappelijke aandelen van de categorie B zijn en blijven op naam. Die categorie aandelen is in handen van een stabiele aandeelhouder.

De maatschappelijke aandelen van categorie D zijn aandelen op naam of gedematerialiseerde aandelen en zijn grotendeels in handen van het publiek.

De Belgische Staat bezit overigens één bijzonder aandeel op naam, met name 'maatschappelijk aandeel nr. 1', dat tot geen enkele van de bovenstaande categorieën behoort en hierna 'bijzonder aandeel' wordt genoemd. Volgens de huidige statuten van Fluxys Belgium zijn bijzondere rechten verbonden aan dat 'bijzonder aandeel'. Die bijzondere rechten blijven aan dat aandeel verbonden, bovenop de rechten verbonden aan de gewone aandelen van Fluxys Belgium (vroeger Distrigas), zolang dat aandeel eigendom is van de Belgische Staat, zoals vastgelegd in de artikelen drie tot en met vijf van het Koninklijk Besluit van 16 juni 1994. Die rechten worden uitgeoefend door de federale Minister bevoegd voor Energie. In aanvulling op die bijzondere rechten geeft dat 'bijzonder aandeel' ook recht op het ontvangen van honderd keer het dividend of enige andere uitkering van de onderneming aan haar aandeelhouders, dan die verbonden aan de aandelen van de categorie B of D.

Toelichting 5.11. Rentedragende verplichtingen

Langlopende rentedragende verplichtingen		In duizenden euro's		
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015	Verschil
Obligatieleningen	5.11.1	696.569	696.160	409
Overige leningen	5.11.2	583.000	611.500	-28.500
Overige financieringen	5.11.3	102.953	112.154	-9.201
Overige schulden	5.11.4	382.503	359.120	23.383
Totaal		1.765.025	1.778.934	-13.909
Waarvan schulden gewaarborgd door overheidsinstellingen of zakelijke zekerheden		0	0	0

Kortlopende rentedragende verplichtingen		In duizenden euro's		
	Toelichting	31-12-2016	31-12-2015	Verschil
Obligatieleningen	5.11.1	10.833	10.804	29
Overige leningen	5.11.2	39.078	33.325	5.753
Overige financieringen	5.11.3	4.423	2.046	2.377
Overige schulden	5.11.4	25.138	27.154	-2.016
Totaal		79.472	73.329	6.143
Waarvan schulden gewaarborgd door overheidsinstellingen of zakelijke zekerheden		0	0	0

5.11.1. Fluxys Belgium heeft in april 2012 en in november 2014 obligatieleningen uitgegeven voor bedragen tussen 100 MEUR en 350 MEUR. Die obligaties bieden een jaarlijkse brutocoupon tussen 2,802% en 4,25%. Ze vervallen tussen 2018 en 2034.

5.11.2. De overige leningen bestaan uit:

- Een lening op 10 jaar tegen een vaste rentevoet van 4,747% die in augustus 2007 werd afgesloten bij de Europese Investeringsbank (EIB) ter financiering van de capaciteitsversterkende werken op de LNG-terminal in Zeebrugge waarvan het saldo 8.500 kEUR belooft op 31-12-2016.
- Een lening op 25 jaar ten belope van 400.000 kEUR, tegen een vaste rentevoet, die in december 2008 werd afgesloten bij de EIB ter financiering van de investeringen voor de ontwikkeling van het gasvervoersnet, waarvan het saldo 346.000 kEUR belooft op 31-12-2016.
- Een lening van 257.000 kEUR bij Fluxys Finance, tegen een rentevoet van 3,20%, om de behoeften te dekken die verband houden met de investeringen die vereist zijn voor de overslagdiensten in de LNG-terminal in Zeebrugge.
- Pro rata interesten voor een bedrag van 10.578 kEUR.

- 5.11.3. De overige financieringen stemmen overeen met de bedragen die voor de groep beschikbaar zijn voor de financiering van de investeringen in de tweede steiger in Zeebrugge, enerzijds, en de kosten die verband houden met de conversie van een deel van het gastransportnet, anderzijds. Op die bedragen wordt voor een deel een rentevoet op 10 jaar toegepast en de gemiddelde 'Euribor 1 jaar' rentevoet voor het saldo.
- 5.11.4. De regulatoire verplichtingen in de rubriek 'Overige schulden' komen overeen met het positieve verschil tussen de gefactureerde en de verworven gereguleerde tarieven. De regulatoire verplichtingen die op meer dan één jaar terugbetaald dienen te worden, zijn opgenomen in de rubriek 'Langlopende verplichtingen', terwijl die welke binnen het jaar terugbetaald moeten worden zich onder de 'Kortlopende verplichtingen' bevinden. Op die bedragen wordt de gemiddelde 'Euribor 1 jaar' rentevoet toegepast.

Looptijden van de rentedragende verplichtingen per 31-12-2016				In duizenden euro's
	Op maximum 1 jaar	Meer dan 1 jaar tot max. 5 jaar	Meer dan 5 jaar	Totaal
Obligatieleningen	10.833	349.805	346.764	707.402
Overige leningen	39.078	103.364	479.636	622.078
Overige financieringen	4.423	23.900	79.053	107.376
Overige schulden	25.138	195.620	186.883	407.641
Totaal	79.472	672.689	1.092.336	1.844.497
Bijkomende informatie				
Financiële leaseovereenkomsten:				
Contante waarde van de minimale leasebetalingen tegen marktconforme rente	0	0	0	0
Totaal van de minimale betalingen	0	0	0	0
Interesten	0	0	0	0

Looptijden van de rentedragende verplichtingen per 31-12-2015				In duizenden euro's
	Op maximum 1 jaar	Meer dan 1 jaar tot max. 5 jaar	Meer dan 5 jaar	Totaal
Obligatieleningen	10.804	349.887	346.273	706.964
Overige leningen	33.325	88.500	523.000	644.825
Overige financieringen	2.046	23.155	88.999	114.200
Overige schulden	27.154	187.570	171.550	386.274
Totaal	73.329	649.112	1.129.822	1.852.263
Bijkomende informatie				
Financiële leaseovereenkomsten:				
Contante waarde van de minimale leasebetalingen tegen marktconforme rente	0	0	0	0
Totaal van de minimale betalingen	0	0	0	0
Interesten	0	0	0	0

Toelichting 5.12. Voorzieningen

5.12.1. Voorzieningen voor personeelsbeloningen

Voorzieningen voor personeelsbeloningen	In duizenden euro's
Voorzieningen per 31-12-2015	63.314
Toevoegingen	9.460
Bestedingen	-8.825
Terugnemingen	0
Kosten m.b.t. verdiscontering	4.035
Actuariële verschillen opgenomen in het resultaat (anciënniteitspremies)	-581
Verwacht rendement	-3.321
Actuariële verschillen rechtstreeks in eigen vermogen geboekt	9.147
Overdracht naar activa	-6.533
Voorzieningen per 31-12-2016 waarvan:	66.696
Langlopende voorzieningen	62.224
Kortlopende voorzieningen	4.472

De voorzieningen voor personeelsbeloningen die niet worden voorgefinancierd, kennen een stijging die hoofdzakelijk het gevolg is van de daling van de actualisatievoet gebruikt in 2016 (1,03% op 10 jaar en 1,55% op 17 jaar) in vergelijking met 2015 (1,96%). De toegezegd-pensioenregelingen vertonen een overschot van de dekkingsactiva tegenover de actuariële schuld met betrekking tot de geschatte verplichtingen van de groep op 31-12-2016. Dat bedrag werd bijgevolg op het actief van de balans overgeboekt naar de rubriek 'Overige langlopende activa' (zie Toelichting 5.5) en 'Overige vlottende activa' (zie Toelichting 5.9.1). Die voorzieningen worden verder gedetailleerd in Toelichting 5.13. Deze overschotten zullen teruggevorderd worden over de looptijd van de pensioenplannen.

5.12.2. Overige voorzieningen

Voorzieningen voor:	In duizenden euro's		
	Geschillen en schadegevallen	Milieu en heraanleg van sites	Totaal overige voorzieningen
Voorzieningen per 31-12-2015	2.408	6.502	8.910
Toevoegingen	29	367	396
Bestedingen		-67	-67
Terugnemingen	0	0	0
Kosten m.b.t. verdiscontering	0	39	39
Voorzieningen per 31-12-2016 waarvan:	2.437	6.841	9.278
Langlopende voorzieningen	2.437	0	2.437
Kortlopende voorzieningen	0	6.841	6.841

De toevoegingen aan de voorzieningen in het boekjaar 2016 hebben betrekking op de te betalen kosten voor buitengebruikstellingen en voor de wederinstandstelling van de betrokken sites.

5.12.3 Bewegingen in de winst-en-verliesrekening en overzicht van de looptijden van de voorzieningen

De bewegingen van de voorzieningen in de winst-en-verliesrekening worden als volgt uitgesplitst:

Impact		In duizenden euro's		
	Toevoegingen	Bestedingen en terugnemingen	Totaal	
Bedrijfsresultaat	9.856	-8.892	964	
Financieel resultaat	4.074	-3.902	172	
Totaal	13.930	-12.794	1.136	

Looptijden van de voorzieningen per 31-12-2016		In duizenden euro's		
	Op maximum 1 jaar	Meer dan 1 jaar tot max. 5 jaar	Meer dan 5 jaar	Totaal
Geschillen en schadegevallen	0	0	2.437	2.437
Milieu en heraanleg van sites	6.841	0	0	6.841
Subtotaal	6.841	0	2.437	9.278
Personeelsbeloningen	4.472	17.888	44.336	66.696
Totaal	11.313	17.888	46.773	75.974

Looptijden van de voorzieningen per 31-12-2015		In duizenden euro's		
	Op maximum 1 jaar	Meer dan 1 jaar tot max. 5 jaar	Meer dan 5 jaar	Totaal
Geschillen en schadegevallen	0	0	2.408	2.408
Milieu en heraanleg van sites	6.502	0	0	6.502
Subtotaal	6.502	0	2.408	8.910
Personeelsbeloningen	3.533	14.132	45.649	63.314
Totaal	10.035	14.132	48.057	72.224

Verdisconteringsvoet

De voorzieningen op lange termijn worden systematisch verdisconteerd op basis van rentevoeten die – afhankelijk van de tijdhorizon – als volgt geëvolueerd zijn:

	31-12-2016	31-12-2015
Van 1 tot 5 jaar	0,13%	0,65%
Van 6 tot 9 jaar	0,89%	0,95%
Van 10 tot 12 jaar	1,03%	1,96%
Boven 12 jaar	1,55%	1,96%

Voorzieningen voor geschillen en schadegevallen

Deze voorzieningen zijn aangelegd voor waarschijnlijke betalingen in het kader van geschillen zoals de bouw van de LNG-terminal in Zeebrugge (1983).

De raming van de voorzieningen gebeurt ofwel op basis van het bedrag van de ingediende claims, ofwel op basis van het geraamde bedrag van het gelopen risico.

Voorzieningen voor milieu en wederin staatstelling van sites

Deze voorzieningen dekken in hoofdzaak uitgaven ter bescherming, sanering en wederin staatstelling van sites die momenteel worden gesloten.

Die voorzieningen worden aangelegd in overeenstemming met de regionale milieuwetgeving in België en de Gaswet. Voor de uitvoering van de werkzaamheden in kwestie moeten actieplannen worden uitgewerkt en diverse studies worden verricht in samenwerking met de verschillende beleidsniveaus en de daartoe opgerichte instellingen.

Toelichting 5.13. Voorzieningen voor personeelsbeloningen

Beschrijving van de voornaamste pensioenregelingen en aanverwante voordelen

In België worden de rechten van het personeel uit de elektriciteits- en gasector bij collectieve overeenkomsten geregeld.

Toegezegde pensioenregelingen

Deze overeenkomsten, van toepassing op het gebaremiseerd personeel dat voor 1 juni 2002 werd aangeworven en op het kaderpersoneel dat voor 1 mei 1999 werd aangeworven, geven de aangeslotenen de mogelijkheid om van een kapitaal te genieten dat volgens een formule berekend wordt die rekening houdt met het jaarsalaris aan het einde van de loopbaan en de verworven anciënniteit bij pensionering. Het gaat hier om toegezegd-pensioenregelingen.

De verplichtingen die uit die pensioenregelingen voortvloeien, worden gefinancierd bij verschillende pensioenfondsen die zijn opgezet voor de Elektriciteits- en Gasector en bij verzekeringsmaatschappijen.

De pensioenplannen worden gefinancierd door werknemers- en werkgeversbijdragen. De werkgeversbijdragen worden jaarlijks bepaald op basis van een actuariële waardering. De bedoeling ervan is om ervoor te zorgen dat aan de wettelijke verplichtingen inzake minimumfinanciering wordt voldaan en dat de financiering van de pensioenuitkeringen op lange termijn gewaarborgd is.

Beschrijving van de voornaamste actuariële risico's

In het kader van de toegezegd-pensioenregelingen wordt de groep blootgesteld aan risico's verbonden met genomen actuariële hypothesen op het vlak van investeringen, rentevoeten, levensverwachtingen en salarisevoluties.

De actuele waarde van verplichtingen met betrekking tot toegezegd-pensioenregelingen wordt vastgelegd, gebruik makend van een verdisconteringsvoet gebaseerd op obligaties van hoge kwaliteit.

Ieder jaar wordt de verdisconteringsvoet, gebruikt voor het berekenen van de financiering van de pensioenverplichtingen en de minimale financiële vereisten, vergeleken met het verwachte rendement van de dekkingsactiva. Dat laatste wordt bekomen, vertrekkend van de risicoloze rentevoeten op de financiële markten op balansdatum, de risicopremies voor elke categorie van activa in portefeuille en hun overeenkomstige volatiliteit. Indien het verwachte rendement lager is dan de verdisconteringsvoet wordt die laatste verlaagd.

De hypothesen betreffende de salarisstijgingen, de inflatie, de personeelsbewegingen en de verwachte gemiddelde pensioenleeftijd worden vastgelegd op basis van historische statistieken van de maatschappij. De gebruikte sterftetabellen zijn die gepubliceerd door het IABE (Instituut van Actuarissen in België).

De toegezegd-pensioenregelingen vertonen een overschot van de dekkingsactiva tegenover de actuariële schuld met betrekking tot de geschatte verplichtingen van de groep op 31-12-2016. Dat bedrag werd bijgevolg op het actief van de balans overgeboekt naar de rubriek 'Overige langlopende activa' en 'Overige vlottende activa.' Die overschotten zullen geleidelijk worden verrekend met een verlaging van de toekomstige te storten bijdragen.

Toegezegde-bijdrageregelingen met gegarandeerd minimumrendement

Het 'gebaremiseerde' personeel, in België aangeworven sinds 1 juni 2002, het 'kaderpersoneel', aangeworven sinds 1 mei 1999, evenals de directieleden genieten van pensioenregelingen met vaste bijdragen.

De pensioenplannen worden gevormd door de bijdragen van de werknemers en werkgevers. De bijdragen van de werkgevers zijn een veelvoud van de bijdragen van de werknemers. De verplichtingen die voortvloeien uit die pensioenplannen worden gefinancierd bij diverse pensioenfondsen opgericht voor de sector Elektriciteit en Gas en bij verzekeringsmaatschappijen.

De activa van de pensioenfondsen zijn verdeeld over de volgende diverse risicocategorieën:

- *Low risk*: de obligaties van de eurozone en/of van hoge kwaliteit.
- *Medium risk*: spreiding van de risico's over obligaties, converteerbare obligaties, onroerende goederen en eigen vermogensinstrumenten.
- *High risk*: eigen vermogensinstrumenten, onroerende goederen, ...
- *Dynamic Asset Allocation*: snelle aanpassing van de portefeuillestructuur in functie van specifieke gebeurtenissen teneinde de verliezen in de stressperiodes te beperken.

De Belgische wetgeving verplicht de werkgever de minimale rendementspercentages te waarborgen voor de regimes met vastgelegde bijdragen. Die percentages verschillen naargelang van de op de markt vastgestelde percentages.

De door de werkgever minimale gegarandeerde rendementen zijn:

- Voor premies betaald sinds 01/01/2016 is het minimale rendement variabel in functie van de OLO-rente, met een minimum van 1,75% en een maximum van 3,75%. Gezien de huidige koers werd het gegarandeerd minimumrendement in eerste instantie vastgelegd op 1,75%.

- Voor premies betaald tot 31/12/2015 is een minimaal rendement van 3,25% voor de werkgeversbijdragen en 3,75% voor de werknemersbijdrage van toepassing tot die datum. Vanaf 01-01-2016 wordt het minimumrendement berekend zoals vermeld in de voorgaande paragraaf.

De boekhoudkundige methode die door de groep wordt gebruikt om de regelingen van 'toegezegde bijdragen' met gegarandeerd minimumrendement te waarderen is identiek aan de methode gebruikt voor de regelingen 'toegezegd-pensioenregeling' (zie Toelichting 2.16).

Omschrijving van de voornaamste risico's

De pensioenregelingen met vastgelegde bijdragen stellen de werkgever bloot aan het risico van het gewaarborgd rendement van de activa van de pensioenfondsen die geen voldoende gewaarborgd rendement bieden.

Andere personeelsvoordelen op lange termijn

De groep Fluxys Belgium kent ook brugpensioenregelingen toe en verleent andere voordelen na uitdiensttreding, zoals de terugbetaling van medische kosten en tariefverminderingen, alsook andere voordelen op lange termijn (anciënniteitspremies). Die voordelen worden niet allemaal voorgefinancierd.

Toestand van de financiering van de pensioenregelingen

In duizenden euro's	Pensioenen *		Andere **	
	2016	2015	2016	2015
Actuele waarde van de verplichtingen	-180.608	-126.627	-53.376	-55.088
Reële waarde van de activa	188.694	146.340	0	0
Financiële toestand van de regelingen	8.086	19.713	-53.376	-55.088
Impact op de minimale vereiste financiering / impact van de plafonnering van de activa	0	0	0	0
Andere	0	0	0	0
Netto toestand	8.086	19.713	-53.376	-55.088
Waarvan activa	21.406	27.939	0	0
Waarvan passiva	-13.320	-8.226	-53.376	-55.088

* De pensioenen omvatten eveneens niet-voorgefinancierde verplichtingen inzake brugpensioen en voortijdig vertrek.

** De rubriek 'Andere' bevat de anciënniteitspremies, evenals andere voordelen na de tewerkstelling (terugbetaling van medische kosten en tariefvoordelen).

Mutaties in de actuele waarde van de verplichtingen

In duizenden euro's	Pensioenen *		Andere **	
	2016	2015	2016	2015
Bij het begin van de periode	-126.627	-143.198	-55.088	-60.578
Overdracht van pensioenregelingen met vaste bijdragen	-22.727	0	0	0
Kost van de geleverde diensten	-6.031	-4.198	-1.571	-2.161
Kosten van brugpensionering	-1.036	12	0	0
Financiële kost (-) / opbrengst (+)	-3.070	-2.008	-965	-856
Bijdragen van de werknemers	-823	-305	0	0
Wijzigingen in de demografische veronderstellingen	1.284	2.806	173	-618
Wijzigingen in de financiële veronderstellingen	-27.362	6.588	-4.132	2.345
Ervaringsaanpassingen	-304	4.775	6.575	5.207
Kost van verstreken diensttijd	0	0	0	0
Betaalde prestaties	6.088	8.901	1.632	1.573
Andere				
Aan het eind van de periode	-180.608	-126.627	-53.376	-55.088

Mutaties in de reële waarde van de activa van de pensioenplannen

In duizenden euro's	Pensioenen *		Andere **	
	2016	2015	2016	2015
Bij het begin van de periode	146.340	151.332	0	0
Overdracht van pensioenregelingen met vaste bijdragen	22.727			
Interestinkomsten	3.321	2.119	0	0
Rendement der activa van de pensioenplannen (uitgezonderd netto intrestopbrengsten)	15.200	-3.672	0	0
Werkgeversbijdragen	6.371	5.157	1.632	1.573
Werknemersbijdragen	823	305	0	0
Betaalde vergoedingen	-6.088	-8.901	-1.632	-1.573
Andere	0	0	0	0
Aan het eind van de periode	188.694	146.340	0	0
Werkelijk rendement van de pensioenplannen	18.521	-1.553	0	0

In België worden de pensioenregelingen van het type toegezegde bijdrageregeling, waarbij een minimum rendement wordt gewaarborgd, gewaardeerd en geboekt volgens de methode die wordt gebruikt voor de toegezegde pensioenregelingen. Sinds 1 januari 2016 worden zij opgenomen in de bovenvermelde tabellen. Ze werden in 2016 ingevoerd via een transferrubriek zonder de gepubliceerde cijfers van 2015 te wijzigen, wat de vergelijking van de gegevens tussen de twee boekjaren beïnvloedt.

In resultaat opgenomen kosten

In duizenden euro's	Pensioenen *		Andere **	
	2016	2015	2016	2015
Kost				
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten	-6.031	-4.198	-1.571	-2.161
Kosten van vervroegde pensionering	-1.036	12	0	0
Kost van verstreken diensttijd	0	0	0	0
Actuariële winst/(verlies) op de andere lange termijn personeelsbeloningen	0	0	581	2.375
Netto rentekosten				
Rentekosten op de verplichtingen	-3.070	-2.008	-965	-856
Rendement op activa van de pensioenplannen	3.321	2.119	0	0
In het resultaat opgenomen kosten	-6.816	-4.075	-1.955	-642

Actuariële verlies (winst) opgenomen in de andere componenten van het totaalresultaat

In duizenden euro's	Pensioenen *		Andere **	
	2016	2015	2016	2015
Veranderingen in demografische veronderstellingen	1.284	2.806	173	-618
Veranderingen in financiële veronderstellingen	-27.362	6.588	-4.713	-30
Ervaringsaanpassingen	-304	4.775	6.575	5.207
Rendement op de activa van de pensioenplannen (exclusief rentebaten)	15.200	-3.672	0	0
Actuariële verlies (winst) opgenomen in de andere componenten van het totaalresultaat	-11.182	10.497	2.035	4.559

Overzicht volgens het type deelnemer

In duizenden euro's	2016	2015
Actieve deelnemers	-199.845	-149.275
Niet-actieve deelnemers met uitgestelde voordelen	-4.364	-3.446
Gepensioneerden en begunstigen	-29.775	-28.994
Totaal	-233.984	-181.715

Overzicht per voordeel

In duizenden euro's	2016	2015
Pensioenen en overlijdens	-180.608	-126.627
Andere vergoedingen na einde loopbaan (gezondheidszorg en tarifaire voordelen)	-32.570	-34.255
Anciënniteitspremies	-20.806	-20.833
Totaal	-233.984	-181.715

Voornaamste toegepaste actuariële veronderstellingen

	2016	2015
Verdisconteringsvoet tussen 10 en 12 jaar	1,03%	1,96%
Verdisconteringsvoet langer dan 12 jaar	1,55%	1,96%
Verwachte gemiddelde loonstijging	1,75%	2,00%
Verwachte inflatie	1,75%	1,75%
Verwachte stijging van de ziektekosten	2,75%	2,75%
Verwachte stijging van de tarifaire voordelen	1,75%	1,75%
Verwachte gemiddelde pensioenleeftijd	63(BAR)/65(CAD)	63
Sterftetabel	IABE prospectief	IABE prospectief
Levensverwachting uitgedrukt in jaren:		
Voor een 65-jarige op balansdatum		
- Man	20	20
- Vrouw	24	24
Voor een 65-jarige binnen 20 jaar		
- Man	22	22
- Vrouw	26	26

De verdisconteringsvoet van de pensioenregelingen hangen van de gewogen gemiddelde duur van de pensioenregelingen af.

De reële waarde van de activa van de plannen is volgens volgende belangrijke categorieën onderverdeeld

	2016	2015
Beursgenoteerde participaties	88,33%	78,62%
Aandelen - Eurozone	20,87%	17,33%
Aandelen – niet-Eurozone	25,77%	13,72%
Staatsobligaties - Eurozone	0,92%	5,00%
Andere obligaties - Eurozone	21,24%	33,16%
Andere obligaties – niet-Eurozone	19,53%	9,41%
Niet beursgenoteerde participaties	11,67 %	21,38%
Verzekeringscontracten	0,04%	1,91%
Onroerende goederen	4,70%	3,91%
Kas en kasequivalenten	0,07 %	2,48%
Andere	6,86 %	13,08%
Totaal (in %)	100,00 %	100,00%
Totaal (in duizenden euro's)	188.694	146.340

Sensitiviteitsanalyse

Impact op de verplichtingen	In duizenden euro's
	Toename(-) / Afname (+)
Toename van de verdisconteringsvoet (0,5%)	13.641
Toename van de gemiddelde loonstijging – zonder inflatie (0,5%)	-16.660
Stijging van de inflatievoet (0,25%)	-7.066
Stijging van de gezondheidszorg (1%)	-5.405
Toename van de tarifaire voordelen (0,5%)	-1.615
Stijging van de levensverwachting van gepensioneerden (1 jaar)	-1.820

Gewogen gemiddelde duur van de verplichtingen

	2016	2015
Gewogen gemiddelde duur van de verplichtingen inzake toegezegde regelingen	10	13
Gewogen gemiddelde duur van de andere verplichtingen	17	13

Raming van de verwachte te storten bijdragen voor de toegezegde regelingen

	In duizenden euro's
Verwachte bijdrage in 2017	6.008

Raming van de verwachte te storten bijdragen voor de toegezegde-bijdrageregelingen met gegarandeerd minimumrendement

	In duizenden euro's
Betaalde bijdrage in 2016	2.411
Verwachte bijdrage in 2017	2.575

De te betalen bijdragen voor de regimes met toegezegde-bijdrageregelingen zijn afhankelijk van de loonmassa van de betrokken populatie.

Activa bij verzekeringsinstellingen

Bepaalde bijdragen die door de groep betaald werden aan verzekeringsinstellingen genoten een minimaal rendement, verhoogd met een winstdeelname (tak 21). Deze activa werden in 2016 naar enerzijds pensioenfondsen en anderzijds tak 23-verzekeringen overgedragen. De toekomstige bijdragen zullen in overeenstemming met deze nieuwe politiek worden gestort.

Toelichting 5.14. Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen

Uitgestelde belastingverplichtingen opgenomen in de balans	In duizenden euro's		
	31-12-2016	31-12-2015	Vershil
Waardering van de vaste activa	245.347	264.840	-19.493
Te ontvangen opbrengsten	3.028	3.881	-853
Reële waarde van de financiële instrumenten	223	489	-266
Voorzieningen voor personeelsbeloningen of niet-aanvaarde voorzieningen	29.417	35.448	-6.031
Overige normatieve verschillen	291	337	-46
Totaal	278.306	304.995	-26.689

De uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden per fiscale entiteit gecompenseerd.

De eerste belangrijke bron van uitgestelde belastingen is het verschil tussen de boekwaarde en de fiscale waarde van de materiële vaste activa. Enerzijds is dat verschil toe te schrijven aan het feit dat de materiële vaste activa op de openingsbalans worden geboekt tegen de reële waarde die overeenstemt met de veronderstelde kostprijs, en anderzijds aan de inboeking aan reële waarde van de activa en verplichtingen ontstaan uit de bedrijfscombinaties SEGEO en Distrigas & C° in 2008.

De volgens IAS 19 (Personeelsbeloningen) geboekte voorzieningen en de volgens de Belgische normen geboekte, maar volgens IFRS niet aanvaarde voorzieningen, vormen de andere belangrijke bron van uitgestelde belastingen. Deze rubriek wordt in 2016 beïnvloed door de neerwaartse herziening van de uitgestelde belastingen als gevolg van de wijziging van het belastingtarief in Luxemburg (zie Toelichting 4.5.2).

Alle uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden geboekt, behalve de uitgestelde belastinglatenties berekend op de overgedragen resultaten van de dochterondernemingen. Die uitgestelde belastinglatenties worden voor Fluxys LNG geschat op 3 KEUR aan uitgestelde belastingverplichtingen.

Beweging van de periode	In duizenden euro's	
	Toelichting	Uitgestelde belastingen
Op 31-12-2015		304.995
Uitgestelde belastingen - Resultatenrekening		-23.580
Uitgestelde belastingen - Andere componenten van het totaalresultaat		-3.109
Op 31-12-2016		278.306

Toelichting 5.15. Kortlopende handelsschulden en overige schulden

Kortlopende handelsschulden en overige schulden	In duizenden euro's		
	31-12-2016	31-12-2015	Verschil
Leveranciers	49.448	29.349	20.099
Schulden m.b.t. sociale lasten en bezoldigingen	25.339	22.650	2.689
Overige schulden	13.155	16.490	-3.335
Totaal	87.942	68.489	19.453

De stijging van de schulden ten aanzien van de leveranciers valt te verklaren door de te ontvangen facturen met betrekking tot de lopende investeringen in de LNG-terminal van Zeebrugge.

Toelichting 6. Financiële instrumenten

Principes voor het beheer van de financiële risico's

In het kader van zijn beleid is de groep Fluxys Belgium blootgesteld aan kredietrisico's en risico's verbonden aan de tegenpartij, liquiditeits- en intereustrisico's, wisselrisico's en marktrisico's. Deze risico's kunnen de activa en de verplichtingen van de groep beïnvloeden.

De administratieve organisatie, de beleidscontrole en de financiële rapportering verzekeren te allen tijde de follow-up en het beheer van de risico's.

De groep mag financiële instrumenten uitsluitend gebruiken met het oog op dekkingsdoeleinden en niet met speculatieve of onderhandelingsdoeleinden. Alle tussenkomsten en transacties die de groep uitvoert, hebben als doel tegemoet te komen aan de liquiditeitsbehoeften. Geen enkele transactie kan als enige motivatie een speculatieve winst tot doel hebben.

Beleid op het gebied van thesauriebeheer

De thesaurie van de groep Fluxys Belgium wordt beheerd in het kader van een algemeen beleid dat door de raad van bestuur werd goedgekeurd.

Dit beleid voorziet in de beleggingen van thesaurieoverschotten bij Fluxys Finance NV in het kader van de overeenkomsten op het gebied van *cash pooling*. Ter herinnering, Fluxys Finance is de vennootschap waarin het beheer van de geldmiddelen en de financiering van de groep Fluxys wordt gecentraliseerd.

Het doel van het beleid bestaat erin de thesaurieposities binnen de groep te optimaliseren. Die verrichtingen gebeuren op basis van een vergoeding tegen marktconforme voorwaarden.

Het financieel beleid van de groep preciseert dat de thesaurieoverschotten, behalve deze die hierboven worden aangehaald, worden belegd, hetzij bij eersterangs financiële instellingen, hetzij onder de vorm van financiële instrumenten uitgegeven door ondernemingen met een notering van hoog niveau, hetzij in financiële instrumenten van emittenten waarvan de meerderheid van de aandeelhouders publiek is of die aanspraak kunnen maken op de waarborg van een Europese lidstaat. Die externe beleggingen worden voor concurrentie opengesteld zowel op niveau van het aanbod als op het niveau van de producten en worden in voldoende mate gediversifieerd om de concentratie van risico's verbonden aan de tegenpartij te vermijden. Beleggingen worden permanent opgevolgd en maken individueel het voorwerp uit van een risicoanalyse.

Per 31-12-2016 bedragen de lange en korte termijn geldbeleggingen, de geldmiddelen en kasequivalenten 449.871 kEUR tegenover 471.594 kEUR op 31-12-2015.

Kredietrisico's en risico's verbonden aan de tegenpartij

De groep evalueert systematisch de financiële draagkracht van zijn tegenpartijen en past een strikt opvolgingsbeleid toe van zijn vorderingen. In het kader van zijn beleid op het gebied van risico's verbonden aan de tegenpartij, onderwerpt de groep zijn potentiële klanten of leveranciers voorafgaandelijk aan een gedetailleerde financiële analyse (liquiditeit, solvabiliteit, rentabiliteit, reputatie en risico's). De groep doet beroep op interne en externe informatiebronnen zoals officiële analyses opgesteld door gespecialiseerde ondernemingen (Moody's, Standard & Poor's en Fitch). Deze laatste evalueren de ondernemingen in functie van het risico en kennen hen een standaardnotering (rating) toe. De groep doet eveneens beroep op databanken met algemene, financiële en marktinformatie om zijn dossier over potentiële klanten of leveranciers te vervolledigen. Daarenboven kan de groep van de mogelijkheid, waarover hij in het merendeel van zijn activiteiten beschikt, gebruik maken om aan zijn tegenpartijen, op contractuele basis, een waarborg te vragen hetzij in de vorm van een bankwaarborg hetzij door een storting in geld. Op die manier beperkt de groep zijn blootstelling aan kredietrisico's zowel op het vlak van wanbetaling als op het vlak van concentratie van klanten.

Met het oog op het concentratierisico valt op te merken dat drie klanten voor 55% aan de bedrijfsopbrengsten bijdragen.

Wisselrisico

De activiteiten van de groep zijn hoofdzakelijk uitgedrukt in euro.

In principe moeten, in het kader van onze politiek, alle posities in vreemde munt gedekt zijn. Resterende posities mogen voor korte periodes ongedekt blijven op voorwaarde dat ze betrekking hebben op de belangrijkste munteenheden en in totaliteit de tegenwaarde van 1 MEUR niet overschrijden.

Een sensibiliteitsanalyse is op dit punt aldus niet relevant.

Rentevoetrisico

De schuldenlast van de groep bestaat hoofdzakelijk uit leningen met vaste rentevoet die tussen 2017 en 2034 vervallen en waarvan het saldo op 31 december 2016 1.329.480 kEUR bedraagden. Het saldo van de leningen met vaste rentevoet op 31-12-2015 bedraagt 1.351.789 kEUR.

De rentedragende verplichtingen van de groep bevatten bovendien overige financieringen en verplichtingen die aangewend moeten worden binnen het regelgevende kader. Zoals beschreven in Toelichting 5.11, hebben deze verplichtingen deels een rentevoet op 10 jaar en deels een rentevoet gelijk aan de gemiddelde Euribor op 1 jaar. De groep loopt geen rentevoetrisico's op dat niveau.

Een sensibiliteitsanalyse is op dit punt aldus niet relevant.

Als conclusie kan worden gesteld dat de blootstelling van de Fluxys Belgium groep aan rentevoetrisicos zeer beperkt is.

Liquiditeitsrisico

Het beheer van het liquiditeitsrisico is essentieel vermits een maximale liquiditeit en de aanwending van de thesaurie een belangrijk objectief vormen binnen de groep Fluxys Belgium. Bedragen en termijnen van beleggingen dekken in de mate van het mogelijke de termijnplanning van de thesauriebehoeften, rekening houdend met exploitatierisico's.

Het overzicht van de looptijd van de rentedragende passiva wordt weergegeven in Toelichting 5.11.

Overzicht van de financiële instrumenten op balansdatum.

De belangrijkste financiële instrumenten bestaan uit financiële en commerciële vorderingen en schulden, termijnbeleggingen, geldmiddelen en kasequivalenten.

De tabel hierna bevat de toestand van de financiële instrumenten op 31 december 2016:

Overzicht van de financiële instrumenten op balansdatum		In duizenden euro's		
31-12-2016	Categorieën	Boekwaarde	Reële waarde	Niveaus
I. Vaste activa				
Overige financiële activa	1 & 2	57.022	57.022	1 & 2
Vorderingen uit financiële lease	1	7.222	7.222	2
Leningen en vorderingen	1	0	0	2
II. Vlottende activa				
Vorderingen uit financiële lease	1	5.581	5.581	2
Handels- en overige vorderingen	1	88.309	88.309	2
Geldbeleggingen	1 & 2	101.209	101.209	1 & 2
Geldmiddelen en kasequivalenten	1 & 2	291.727	291.727	1 & 2
Totaal der financiële instrumenten op het actief		551.070	551.070	
I. Langlopende verplichtingen				
Rentedragende verplichtingen	1	1.765.025	1.807.920	2
II. Kortlopende verplichtingen				
Rentedragende verplichtingen	1	79.472	79.472	2
Handels- en overige schulden	1	87.942	87.942	2
Totaal der financiële instrumenten op het passief		1.932.439	1.975.334	

De categorieën stemmen overeen met volgende financiële instrumenten:

1. Financiële activa (inclusief leningen en vorderingen) of financiële verplichtingen tegen afgeschreven kostprijs.
2. Activa of verplichtingen tegen de reële waarde via de resultatenrekening.

Overzicht van de financiële instrumenten op balansdatum

In duizenden euro's

31-12-2015	Categorieën	Boekwaarde	Reële waarde	Niveaus
I. Vaste activa				
Overige financiële activa	1 & 2	48.624	48.624	1 & 2
Vorderingen uit financiële lease	1	12.805	12.805	2
Leningen en vorderingen	1	4.218	4.218	2
II. Vlottende activa				
Vorderingen uit financiële lease	1	3.836	3.836	2
Handels- en overige vorderingen	1	77.237	77.237	2
Geldbeleggingen	1 & 2	96.487	96.487	1 & 2
Geldmiddelen en kasequivalenten	1 & 2	327.061	327.061	1 & 2
Totaal der financiële instrumenten op het actief		570.268	570.268	
I. Langlopende verplichtingen				
Rentedragende verplichtingen	1	1.778.934	1.799.926	2
II. Kortlopende verplichtingen				
Rentedragende verplichtingen	1	73.329	73.329	2
Handels- en overige schulden	1	68.489	68.489	2
Totaal der financiële instrumenten op het passief		1.920.752	1.941.744	

Alle financiële instrumenten van de groep worden tegen reële waarden gewaardeerd en vallen onder niveau 1 en 2 in de hiërarchie der reële waarden. De evaluatie van hun reële waarde gebeurt op geregelde tijdstippen.

Voor reële waardebepaling op niveau 1 worden alleen genoteerde prijzen gehanteerd (niet aangepast) voor identieke activa en verplichtingen in actieve markten. Zij bestaan hoofdzakelijk uit obligaties.

Voor reële waardebepaling op niveau 2 worden andere dan de genoteerde prijzen in niveau 1 gehanteerd die waarneembaar zijn voor het actief of verplichting, hetzij direct of indirect.

De waarderingstechnieken voor de reële waarde van de financiële instrumenten van niveau 2 zijn de volgende:

- De rubrieken 'rentedragende passiva' bevatten de obligatieleningen tegen vaste rente, uitgegeven door Fluxys Belgium, waarvan de reële waarde vastgesteld wordt aan de hand van rentetarieven op actieve markten, doorgaans aangeleverd door financiële instellingen.
- De reële waarde van de overige financiële activa en passiva van niveau 2 is nagenoeg gelijk aan hun boekwaarde:
 - o hetzij omdat zij een vervaldag op korte termijn hebben (zoals commerciële vorderingen en schulden),
 - o hetzij omdat zij rente dragen tegen markttarieven op datum van afsluiting van de financiële staten.

Toelichting 7. Voorwaardelijke activa en passiva – rechten en verbintenissen van de groep

7.1. De geschillen

7.1.1. Geschillen met betrekking tot de petroleumactiviteit

Op grond van een op 9 november 1979 ondertekende overeenkomst heeft de Belgische Staat aan Fluxys Belgium nv (voorheen Distrigas) de opdracht gegeven te onderhandelen met het Koninkrijk Saoedi-Arabië over de aankoop van ruwe olie. Fluxys Belgium nv (voorheen Distrigas) heeft die opdracht aanvaard op voorwaarde dat de Belgische Staat zich borg stelde voor de dekking van alle daarmee gepaard gaande kosten, verliezen en risico's die inherent zijn aan deze opdracht.

Naar aanleiding van de beslissing om deze petroleumactiviteit stop te zetten, werden gerechtelijke stappen ondernomen tegen de Belgische Staat en Fluxys Belgium nv (voorheen Distrigas).

Het risico dat Fluxys Belgium nv (voorheen Distrigas) loopt, wordt gedekt door de waarborg van de Belgische Staat (Koninklijk Besluit van 3 februari 1981 – Belgisch Staatsblad van 17 februari 1981) en overeenkomstig het contract dat op 9 november 1979 werd afgesloten tussen de Belgische Staat en Fluxys Belgium nv (voorheen Distrigas) en de brief van 30 december 1983 van de Ministers van Financiën en Economische zaken.

7.1.2. Overige geschillen

Ghislenghien

Zoals aangekondigd sinds 2011 heeft Fluxys Belgium, in onderling akkoord met de verzekeringsmaatschappijen en de overige betrokken partijen, de private slachtoffers van het ongeval te Ghislenghien in 2004 definitief vergoed. Hoewel het grootste deel van de slachtoffers vergoed werd in 2012, zijn bepaalde dossiers nog niet afgesloten. Fluxys Belgium evalueert die dossiers naarmate ze evolueren. Geen enkele betrouwbare inschatting kan in het huidige stadium worden gemaakt. Bijgevolg werd geen voorziening aangelegd op 31-12-2016.

Vordering met betrekking tot de 'Open Rack Vaporizer'

Een vordering ter compensatie van bijkomende werken werd ingesteld door een leverancier in het kader van de investering 'Open Rack Vaporizer' door Fluxys LNG. Die laatste betwist deze vordering en een expert werd aangesteld teneinde het dossier te evalueren. Geen enkele betrouwbare

inschatting kan in het huidige stadium worden gemaakt. Bijgevolg werd geen voorziening aangelegd op 31-12-2016.

Overige zaken in beroep

Andere gerechtelijke procedures in verband met de exploitatie van onze installaties zijn aanhangig, maar de potentiële impact daarvan is verwaarloosbaar.

7.2. Goederen en waarden gehouden voor rekening en in naam van derden maar ten bate en op risico van ondernemingen die in de consolidatie zijn opgenomen

In het kader van haar activiteiten beheert de groep Fluxys Belgium aardgas dat toebehoort aan haar klanten, zowel in de opslaginstallaties in Loenhout als in de leidingen en in de tanks van de LNG-terminal in Zeebrugge.

7.3. Ontvangen zekerheden

De bankwaarborgen in het voordeel van de groep bevatten enerzijds waarborgen ontvangen van aannemers in het kader van de goede uitvoering van de werkzaamheden die ze vervullen, en anderzijds bankwaarborgen ontvangen van klanten. Per 31-12-2016 bedragen die ontvangen zekerheden 127.666 kEUR.

7.4. Zekerheden door derden gesteld voor rekening van de onderneming

De huurwaarborgen gesteld in het voordeel van de eigenaars van in België gelegen panden die door de groep worden gehuurd, bedragen 59 kEUR per 31-12-2016.

Per 31-12-2016 werden nog andere zekerheden opgebouwd ten belope van 137 kEUR.

7.5. Langlopende huurovereenkomsten en verbintenissen tot terbeschikkingstelling

De groep Fluxys Belgium beschikt over verbintenissen tot terbeschikkingstelling van sites door derden waarop installaties van de groep zijn gebouwd, meer bepaald de terminallinginstallaties in Zeebrugge, de installaties en tank in Dudzele en de gebouwen en het station van CGB. Die

overeenkomsten vervallen tussen 2017 en 2112. Het bedrag dat in resultaat werd genomen in het boekjaar is opgenomen in Toelichting 4.2.2.

7.6. Verbintenissen in het kader van de Interconnector Zeebrugge Terminal (IZT)

De leasingovereenkomst betreffende IZT voorziet een koopoptie voor de lessee (leasingnemer) op datum van 1-10-2018 ten belope van 4.593 kEUR. In het kader van die verrichting werden rechten van opstal toegekend.

7.7. Verbintenissen in het kader van de contracten voor terminallingdiensten

De capaciteitsonderschrijvende contracten (Capacity Subscription Agreements of CSA) die met de gebruikers van de LNG-terminal in Zeebrugge werden afgesloten, voorzien in de terbeschikkingstelling van 1.051 aanmeervensters (slots) van 2017 tot 2027. Bovendien hebben Yamal Trade (een 100% dochteronderneming van Yamal LNG) en Fluxys LNG een overeenkomst met een duur van 20 jaar gesloten voor de overslag van maximaal 8 miljoen ton LNG per jaar in de haven van Zeebrugge in België.

7.8. Verbintenissen in het kader van financieringen en verbintenissen jegens de Europese Investeringsbank (EIB)

De groep Fluxys Belgium heeft financieringscontracten afgesloten met de Europese Investeringsbank (EIB) die contractuele clauses (financial covenants) bevatten die werden voldaan door de groep per 31-12-2016. Die leningen bevatten ook een Pari Passu clause, net zoals de obligatieleningen.

7.9. Andere toegezegde en ontvangen verbintenissen

De groep Fluxys Belgium heeft andere verbintenissen toegezegd of ontvangen, maar de mogelijke impact ervan is te verwaarlozen.

Toelichting 8. Verbonden partijen

Fluxys Belgium en haar filialen worden gecontroleerd door de vennootschap Fluxys, zelf onder controle van Publigas.

De geconsolideerde staten omvatten de verrichtingen tussen verbonden partijen die werden geleverd door Fluxys Belgium en zijn dochterondernemingen aan niet in de consolidatie opgenomen verbonden of geassocieerde ondernemingen in het kader van hun normale activiteiten. Die transacties worden tegen marktconforme voorwaarden verricht en betreffen hoofdzakelijk transacties gerealiseerd met Fluxys (IT- en housing-diensten), Interconnector (VK) (inspectie- en reparatiediensten), IZT (leaseovereenkomst IZT en diensten voor de inwerkingstelling en het onderhoud van de installaties), Dunkerque LNG (informaticaontwikkelingen en andere diensten), Gaz-Opale (verlening van terminallingdienst), Balansys (onderneming die instaat voor de commerciële balancerings van het net) en Fluxys Finance, de onderneming waarin het beheer van de thesaurie en financieringen van de groep Fluxys gecentraliseerd is.

Verbonden partijen

In duizenden euro's

	31-12-2016				
	Moederven- nootschap	Joint ventures	Geassocieerde ondernemingen ⁴	Overige verbonden partijen	Totaal
I. ACTIVA MET VERBONDEN PARTIJEN	1.420	0	1.958	315.950	319.328
1. Overige financiële activa	0	0	0	26.118	26.118
1.1. Effecten andere dan aandelen	0	0	0	26.118	26.118
1.2. Leningen	0	0	0	0	0
2. Overige vaste activa	0	0	0	7.222	7.222
2.1. Financiële leaseovereenkomsten	0	0	0	7.222	7.222
2.2. Overige langlopende vorderingen	0	0	0	0	0
3. Handels- en overige vorderingen	1.420	0	1.958	5.951	9.329
3.1. Klanten	1.420	0	1.958	370	3.748
3.2. Financiële leaseovereenkomsten	0	0	0	5.581	5.581
3.3. Overige vorderingen	0	0	0	0	0
4. Geldmiddelen en kasequivalenten	0	0	0	276.659	276.659
5. Overige vlottende activa	0	0	0	0	0
II. PASSIVA MET VERBONDEN PARTIJEN	333	0	584	257.011	257.928
1. Kort- en langlopende rentedragende passiva	0	0	0	257.000	257.000
1.1. Leningen bij banken	0	0	0	0	0
1.2. Financiële leaseovereenkomsten	0	0	0	0	0
1.3. Bankvoorschotten in rekening courant	0	0	0	0	0
1.4. Overige leningen	0	0	0	257.000	257.000
2. Handels- en overige schulden	135	0	584	0	719
2.1. Handelsschulden	100	0	584	0	684
2.2. Overige schulden	35	0	0	0	35
3. Overige kortlopende verplichtingen	198	0	0	11	209
III. TRANSACTIES TUSSEN VERBONDEN PARTIJEN					
1. Verkopen van vaste activa	0	0	0	0	0
2. Aankopen van vaste activa (-)	0	0	0	0	0
3. Dienstprestaties en levering van goederen	2.727	0	0	6.689	9.416
4. Ontvangen dienstprestaties (-)	-1.351	0	0	0	-1.351
5. Financiële resultaten		0	0	-6.734	-6.734
6. Vergoeding aan directieleden en bestuurders				1.946	1.946
waarvan vergoedingen op korte termijn				1.723	1.723
waarvan vergoedingen na uitdiensttreding				223	223

⁴ Geassocieerde ondernemingen van Fluxys NV, moederbedrijf van de groep Fluxys Belgium.

Verbonden partijen

In duizenden euro's

	31-12-2015				
	Moederven- nootschap	Joint ventures	Geassocieerde ondernemingen ⁵	Overige verbonden partijen	Totaal
I. ACTIVA MET VERBONDEN PARTIJEN	1.537	0	1.656	348.508	351.701
1. Overige financiële activa	0	0	0	26.887	26.887
1.1. Effecten andere dan aandelen	0	0	0	26.887	26.887
1.2. Leningen	0	0	0	0	0
2. Overige vaste activa	0	0	0	12.805	12.805
2.1. Financiële leaseovereenkomsten	0	0	0	12.805	12.805
2.2. Overige langlopende vorderingen	0	0	0	0	0
3. Handels- en overige vorderingen	1.537	0	1.656	6.753	9.946
3.1. Klanten	1.537	0	1.656	2.917	6.110
3.2. Financiële leaseovereenkomsten	0	0	0	3.836	3.836
3.3. Overige vorderingen	0	0	0	0	0
4. Geldmiddelen en kasequivalenten	0	0	0	302.063	302.063
5. Overige vlottende activa	0	0	0	0	0
II. PASSIVA MET VERBONDEN PARTIJEN	205	0	67	257.223	257.495
1. Kort- en langlopende rentedragende passiva	0	0	0	257.007	257.007
1.1. Leningen bij banken	0	0	0	0	0
1.2. Financiële leaseovereenkomsten	0	0	0	0	0
1.3. Bankvoorschotten in rekening courant	0	0	0	0	0
1.4. Overige leningen	0	0	0	257.007	257.007
2. Handels- en overige schulden	193	0	67	17	277
2.1. Handelsschulden	193	0	67	17	277
2.2. Overige schulden	0	0	0	0	0
3. Overige kortlopende verplichtingen	12	0	0	199	211
III. TRANSACTIES TUSSEN VERBONDEN PARTIJEN					
1. Verkopen van vaste activa	0	0	0	0	0
2. Aankopen van vaste activa [-]	0	0	0	0	0
3. Dienstprestaties en levering van goederen	4.759	0	0	6.080	10.839
4. Ontvangen dienstprestaties [-]	-524	0	0	-22	-546
5. Financiële resultaten	0	0	0	-1.609	-1.609
6. Vergoeding aan directieleden en bestuurders				1.781	1.781
waarvan vergoedingen op korte termijn				1.574	1.574
waarvan vergoedingen na uitdiensttreding				207	207

⁵ Ondernemingen geassocieerd aan Fluxys NV, moederbedrijf van de groep Fluxys Belgium.

Toelichting 9. Vergoeding aan de bestuurders en de directieleden

In overeenstemming met artikel 11 van de statuten, bestaat de Raad van bestuur van Fluxys Belgium NV uit minstens 3 en maximum 24 leden, niet uitvoerende bestuurders. Daarnaast verleent het 'bijzonder aandeel' de Minister het recht twee vertegenwoordigers van de federale regering in de Raad van bestuur aan te stellen. Momenteel woont een vertegenwoordiger van de federale regering de vergaderingen van de Raad van bestuur en de vergaderingen van het Strategisch comité bij.

De gewone Algemene Vergadering heeft beslist om de emolumenten van de bestuurders en van de regeringsvertegenwoordigers vast te leggen op maximaal 360.000 EUR (waarde 01-01-2007) geïndexeerd, door de Raad van bestuur te verdelen onder haar leden, en een zitpenning van 250 EUR toe te kennen per vergadering van de Raad van bestuur en van de comités.

Artikel 17.5 van de statuten bepaalt dat de Raad van Bestuur gemachtigd is om bijzondere bezoldigingen te betalen aan een bestuurder die met bijzondere taken voor de vennootschap zou belast worden. De Raad heeft ook het recht om de reiskosten en onkosten van zijn leden terug te betalen.

De groep Fluxys Belgium heeft geen enkele lening toegekend aan de bestuurders; bovendien hebben de bestuurders geen enkele ongewone transactie met de groep uitgevoerd. Aan de bestuurders werden geen aandelen of opties op aandelen toegekend.

Voor meer details hierover verwijzen we de lezer naar het hoofdstuk 'Corporate Governance Verklaring' in het jaarverslag en naar Toelichting 8 'Verbonden partijen' voor wat betreft de uitsplitsing van de vergoedingen per categorie.

Toelichting 10. Gebeurtenissen na balansdatum

Op 23 maart 2017 kondigde Fluxys Belgium aan een marktbevraging te organiseren over een aangepast tariefvoorstel voor zijn vervoerdiensten. Dat houdt een tariefdaling en niet-indexering van de tarieven op 1 januari 2018 in. Naar verwachting zal de CREG dat voorstel nog voor de zomer kunnen goedkeuren. De tariefdaling zal geen daling meebrengen van het resultaat van Fluxys Belgium. Dat wordt immers grotendeels bepaald door het door de regulering toegelaten rendement.

IV. Verlag van de commissaris aan de algemene vergadering van Fluxys Belgium NV over de geconsolideerde financiële staten afgesloten op 31 december 2016

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris. Dit verslag omvat ons verslag over de geconsolideerde financiële staten, en omvat tevens ons verslag over andere door wet- en regelgeving gestelde eisen. Deze geconsolideerde financiële staten omvatten de geconsolideerde balans op 31 december 2016, de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat, het geconsolideerde mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht voor het boekjaar eindigend op die datum, alsmede een overzicht van de belangrijkste gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en toelichtingen.

Verlag over de geconsolideerde financiële staten– Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de geconsolideerde financiële staten van Fluxys Belgium NV (“de vennootschap”) en haar dochterondernemingen (samen “de groep”), opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften. De totale activa in de geconsolideerde balans bedragen 2 989 171 (000) EUR en de geconsolideerde winst (aandeel van de groep) van het boekjaar bedraagt 48 484 (000) EUR.

Verantwoordelijkheid van de raad van bestuur voor het opstellen van de geconsolideerde financiële staten

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van geconsolideerde financiële staten die een getrouw beeld geven in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften, alsook voor het implementeren van een interne controle die ze noodzakelijk acht voor het opstellen van geconsolideerde financiële staten die geen afwijking van materieel belang bevatten, die het gevolg is van fraude of van fouten.

Verantwoordelijkheid van de commissaris

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze geconsolideerde financiële staten tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens de internationale controlestandaarden (International Standards on Auditing - ISA) zoals deze in België werden aangenomen. Die standaarden vereisen dat wij aan de deontologische vereisten voldoen alsook de controle plannen en uitvoeren teneinde een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de geconsolideerde financiële staten geen afwijking van materieel belang bevatten.

Een controle omvat werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de in de geconsolideerde financiële staten opgenomen bedragen en toelichtingen. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de beoordeling door de commissaris, met inbegrip van diens inschatting van de risico's van een afwijking van materieel belang in de geconsolideerde financiële staten als gevolg van fraude of van fouten. Bij het maken van die risico-inschatting neemt de commissaris de interne controle van de groep in aanmerking die relevant is voor het opstellen van geconsolideerde financiële staten die een getrouw beeld geven, teneinde controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet gericht zijn op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne controle van de groep. Een controle omvat tevens een evaluatie van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving, de redelijkheid van de door de raad van bestuur gemaakte schattingen, alsmede de presentatie van de geconsolideerde financiële staten als geheel. Wij hebben van de aangestelden en van de raad van bestuur van de groep de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om daarop ons oordeel te baseren.

Oordeel zonder voorbehoud

Naar ons oordeel geven de geconsolideerde financiële staten van Fluxys Belgium NV een getrouw beeld van het vermogen en van de financiële toestand van de groep per 31 december 2016, en van haar resultaten en kasstromen over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

Verslag over andere door wet- en regelgeving gestelde eisen

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen en voor de inhoud van het jaarverslag over de geconsolideerde financiële staten.

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde internationale controlestandaarden, is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, de naleving van bepaalde wettelijke en reglementaire verplichtingen na te gaan. Op grond hiervan doen wij de volgende bijkomende verklaring die niet van aard is om de draagwijdte van ons oordeel over de geconsolideerde financiële staten te wijzigen:

- Het jaarverslag over de geconsolideerde financiële staten behandelt de door de wet vereiste inlichtingen, stemt overeen met de geconsolideerde financiële staten en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van ons mandaat.

Antwerpen, 3 april 2017

De commissaris

DELOITTE Bedrijfsrevisoren

BV o.v.v.e. CVBA

Vertegenwoordigd door Jurgen Kesselaers

3.4. Statutaire jaarrekening van Fluxys Belgium NV volgens de Belgische normen

Rekening houdend met het belang van het eigen vermogen en de omzet van de moedermaatschappij binnen de geconsolideerde rekeningen, zou de gedetailleerde publicatie van de statutaire jaarrekening en haar toelichtingen grotendeels overlappen met de informatie die bij de geconsolideerde financiële staten wordt gegeven.

Conform artikel 105 van het wetboek van vennootschappen werd beslist om een ingekorte versie van de statutaire jaarrekening van de vennootschap Fluxys Belgium NV te publiceren.

De Commissaris heeft een verslag zonder voorbehoud uitgebracht over de statutaire jaarrekening van Fluxys Belgium NV.

De statutaire jaarrekening van Fluxys Belgium NV en het verslag van de Commissaris werden neergelegd bij de nationale Bank van België. Ze zijn beschikbaar op de website van Fluxys Belgium (www.fluxys.com/belgium) en zijn ook op aanvraag kosteloos verkrijgbaar op het volgende adres:

Fluxys Belgium NV
Departement Communication
Kunstlaan 31 - 1040 Brussel

I. Balans

Activa	In duizenden euro's	
	31-12-2016	31-12-2015
Vaste activa	2.033.590	2.141.468
Oprichtingskosten	1.454	1.720
Immateriële vaste activa	52.082	60.793
Materiële vaste activa	1.895.106	1.993.516
Financiële vaste activa	84.948	85.439
Vlottende activa	255.683	213.948
Vorraden en bestellingen in uitvoering	21.198	25.804
Vorderingen op ten hoogste één jaar	85.501	79.030
Geldbeleggingen	0	1.275
Liquide middelen	137.603	92.576
Overlopende rekeningen	11.381	15.263
Totaal	2.289.273	2.355.416

Passiva	In duizenden euro's	
	31-12-2016	31-12-2015
Eigen vermogen	672.327	728.539
Kapitaal	60.272	60.272
Uitgiftepremies	38	38
Herwaarderingsmeerwaarden	486.538	530.954
Reserves	40.932	50.937
Overgedragen winst	33.564	30.924
Kapitaalsubsidies	50.983	55.414
Vorzieningen en uitgestelde belastingen	37.612	38.475
Vorzieningen voor risico's en kosten	9.878	8.408
Uitgestelde belastingen	27.734	30.067
Schulden	1.579.334	1.588.402
Schulden op meer dan één jaar	1.042.148	1.087.006
Schulden op ten hoogste één jaar	182.941	182.245
Overlopende rekeningen	354.245	319.151
Totaal	2.289.273	2.355.416

II. Resultatenrekening

Resultatenrekening	In duizenden euro's	
	31-12-2016	31-12-2015
Bedrijfsopbrengsten	499.422	551.012
Bedrijfskosten	416.616	432.755
Bedrijfsresultaat	82.806	118.257
Financiële opbrengsten	24.817	29.694
Financiële kosten	40.416	58.023
Financieel resultaat	-15.599	-28.329
Winst uit de gewone bedrijfsuitoefening vóór belastingen	67.207	89.928
Onttrekking aan de uitgestelde belastingen	2.333	2.420
Belastingen op het resultaat	-35.877	-43.099
Winst van het boekjaar	33.663	49.249
Onttrekking aan de belastingvrije reserves	100	103
Te bestemmen winst van het boekjaar	33.763	49.352

III. Resultaatverwerking

Resultaatverwerking	In duizenden euro's	
	31-12-2016	31-12-2015
Te bestemmen winstsaldo	64.687	89.020
Te bestemmen winst van het boekjaar	33.763	49.352
Overgedragen winst van het vorige boekjaar	30.924	39.668
Onttrekking aan het eigen vermogen	53.193	43.170
Aan de reserves	53.193	43.170
Toevoeging aan het eigen vermogen	0	16.950
Aan de wettelijke reserve	0	0
Aan de overige reserves	0	16.950
Over te dragen resultaat	33.564	30.924
Over te dragen winst	33.564	30.924
Uit te keren winst	84.316	84.316
Vergoeding van het kapitaal	84.316	84.316
Indien de hierboven vermelde verdeling wordt aanvaard en rekening houdend met de fiscale voorschriften, wordt het bedrag van het jaarlijks nettodividend vastgelegd op:	0,84€	0,88€

In 2016 werd er geen voorschot op het dividend uitgekeerd. Het te verdelen bruto eenheidsdividend voor het boekjaar 2016 bedraagt 1,20€ per aandeel (0,84€ netto). Het zal betaalbaar zijn vanaf 18 mei 2017.

IV. Overzicht van het kapitaal per einde boekjaar

Overzicht van het kapitaal per einde boekjaar				
				31-12-2016
Geplaatst kapitaal (in duizenden euro's)				
Per einde van het vorige boekjaar				60.272
Per einde van het boekjaar				60.272
Samenstelling van het kapitaal				
Aandelen op naam				62.211.399
Gedematerialiseerde aandelen				8.052.102
Aandeelhoudersstructuur				
Aangever	Aangifte datum	Aandelencategorie	Aantal aangegeven stemrechten	%
Fluxys	31-08-2016	B/D	63.217.100	89,97

De Belgische Staat beschikt over één bijzonder aandeel.

V. Belastingen op het resultaat

Belastingen op het resultaat	In duizenden euro's
	31-12-2016
Detail van de rubriek 670/3 *	
Belastingen op het resultaat van het boekjaar	36.279
Verschuldigde of betaalde belastingen en voorheffingen	33.250
Geraamde belastingoverschotten	0
Geraamde belastingssupplementen	3.029
Belastingen op het resultaat van voorgaande boekjaren	0
Verschuldigde of betaalde belastingssupplementen	0
Belastingssupplementen (geraamd of waarvoor voorzieningen zijn aangelegd)	0
Verschil tussen winst vóór belastingen en geraamde belastbare winst	
Winst vóór belastingen	67.207
Fiscale elementen	39.528
Definitief belaste inkomsten	-19.201
Verworpen uitgaven	8.500
Notionele interesten	0
Belastbare reserves	47.796
Waardeverminderingen op financiële vaste activa	0
Onttrekking aan de belastingvrije reserves	100
Onttrekking aan uitgestelde belastingen	2.333
Totaal	106.735

** De regularisatie van belastingen (rekeningen 77) ten belope van -402k€ in 2016 werd niet opgenomen in deze rubriek.*

VI. Sociale balans

Nr RSZ: 030012851238

Nr Paritair comité: 326

Staat van de tewerkgestelde personen

A. Werknemers ingeschreven in het personeelsregister

1a. Tijdens het boekjaar			
	Totaal	Mannen	Vrouwen
Gemiddeld aantal werknemers			
Voltijds	780,75	670,33	110,42
Deeltijds	124,92	62,00	62,92
Totaal in voltijds equivalenten (VTE)	875,21	716,98	158,23
Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren			
Voltijds	1.165.683,47	1.006.513,08	159.170,39
Deeltijds	139.087,40	68.023,40	71.064,00
Totaal	1.304.770,87	1.074.536,48	230.234,39
Personeelskosten			
Voltijds	€96.200.321	€82.236.545	€13.963.776
Deeltijds	€11.078.838	€6.054.203	€5.024.635
Totaal	€107.279.159	€88.290.748	€18.988.411
Bedrag van de voordelen bovenop het loon	€1.531.647	€1.260.545	€271.102

1b. Tijdens het vorige boekjaar			
	Totaal	Mannen	Vrouwen
Gemiddeld aantal werknemers in VTE	911,9	743,8	168,1
Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren	1.350.415,97	1.106.624,25	243.791,72
Personeelskosten	€114.332.655	€97.182.757	€17.149.898
Bedrag van de voordelen bovenop het loon	€1.585.674	€1.347.823	€237.851

** in voltijdse equivalenten*

2.Op de afsluitingsdatum van het boekjaar

	Voltijds	Deeltijds	Totaal VTE*
a. Aantal werknemers ingeschreven in het personeelsregister	769	124	862,58
b. Volgens de aard van de arbeidsovereenkomst			
Overeenkomst voor een onbepaalde tijd	743	124	836,58
Overeenkomst voor een bepaalde tijd	26	0	26,0
Overeenkomst voor een duidelijk omschreven werk	0	0	0,0
Vervangingsovereenkomst	0	0	0,0
c. Volgens het geslacht en het studieniveau			
Mannen	664	59	708,90
Lager onderwijs	0	0	0,0
Secundair onderwijs	292	29	314,30
Hoger niet-universitair onderwijs	166	13	176,10
Universitair onderwijs	206	17	218,50
Vrouwen	105	65	153,68
Lager onderwijs	0	0	0,0
Secundair onderwijs	24	21	39,35
Hoger niet-universitair onderwijs	44	34	69,73
Universitair onderwijs	37	10	44,60
d. Volgens de beroepscategorie			
Directiepersoneel	248	24	266,00
Bedienden	521	100	596,58
Arbeiders	0	0	0,0
Andere	0	0	0,0

** in voltijdse equivalenten*

B. Uitzendkrachten en ter beschikking van de onderneming gestelde personen

Tijdens het boekjaar	Uitzendkrachten	Ter beschikking van de onderneming gestelde personen
Gemiddeld aantal tewerkgestelde personen	2,86	0,0
Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren	5.682,95	0
Kosten voor de onderneming	€148.568	0

Tabel van het personeelsverloop tijdens het boekjaar

	Voltijds	Deeltijds	Totaal VTE *
Ingetreden			
a. Aantal werknemers die tijdens het boekjaar in het personeelsregister werden ingeschreven	34	1	34,80
b. Volgens de aard van de arbeidsovereenkomst			
Overeenkomst voor een onbepaalde tijd	11	1	11,80
Overeenkomst voor een bepaalde tijd	23	0	23,00
Overeenkomst voor een duidelijk omschreven werk	0	0	0,0
Vervangingsovereenkomst	0	0	0,0
Uitgetreden			
a. Aantal werknemers met een in het personeelsregister opgetekende datum waarop hun overeenkomst tijdens het boekjaar een einde nam	68	4	70,30
b. Volgens de aard van de arbeidsovereenkomst			
Overeenkomst voor een onbepaalde tijd	44	4	46,30
Overeenkomst voor een bepaalde tijd	24	0	24,00
Overeenkomst voor een duidelijk omschreven werk	0	0	0,0
Vervangingsovereenkomst	0	0	0,0
c. Volgens de reden van beëindiging van de overeenkomst			
Pensioen	14	0	14,00
Brugpensioen	0	0	0,0
Afdanking	6	1	6,80
Andere reden	48	3	49,50
Waarvan: het aantal werknemers dat als zelfstandige ten minste op halftijdse basis diensten blijft verlenen aan de onderneming	0	0	0,0

* totaal in voltijdse equivalenten

Inlichtingen over de opleidingen voor de werknemers tijdens het boekjaar

	Mannen	Vrouwen
Totaal van de formele voortgezette beroepsopleidingsinitiatieven voor de werknemers ten laste van de werkgever		
Aantal betrokken werknemers	686	160
Aantal gevolgde opleidingsuren	22.011,80	3.588,70
Nettokosten voor de onderneming	€3.146.688	€503.910
Waarvan brutokosten rechtstreeks verbonden met de opleiding	€3.146.688	€503.910
Waarvan betaalde bijdragen en stortingen aan collectieve fondsen	0,00	0,00
Waarvan ontvangen tegemoetkomingen (in mindering)	0,00	0,00
Totaal van de minder formele en informele voortgezette beroepsopleidingsinitiatieven voor de werknemers ten laste van de werkgever		
Aantal betrokken werknemers	282	56
Aantal gevolgde opleidingsuren	4.176,00	572,16
Nettokosten voor de onderneming	€403.844	€49.562
Totaal van de initiële beroepsopleidingsinitiatieven ten laste van de werkgever		
Aantal betrokken werknemers	0,00	0,00
Aantal gevolgde opleidingsuren	0,00	0,00
Nettokosten voor de onderneming	0,00	0,00

RAAD VAN BESTUUR

Daniël Termont, *voorzitter van de raad van bestuur en ondervoorzitter van het strategisch comité*

Claude Grégoire, *ondervoorzitter van de raad van bestuur en voorzitter van het strategisch comité*

Jos Ansoms

Marianne Basecq *

Patrick Côté

Valentine Delwart *

Hélène Deslauriers *

Andries Gryffroy

Luc Hujoel

Ludo Kelchtermans, *voorzitter van het auditcomité*

Monique Lievens *, *voorzitter van het corporate governance comité*

Renaud Moens

Walter Nonneman *

Josly Piette

Nele Roobrouck

Henriette Van Caenegem *

Christian Viaene, *voorzitter van het benoemings- en vergoedingscomité*

Sandra Wauters *

Luc Zabeau

François Fontaine, *vertegenwoordiger van de federale regering met raadgevende stem*

Pascal De Buck, *voorzitter van het directiecomité en CEO, genodigde met raadgevende stem*

Het secretariaat van de raad van bestuur wordt verzorgd door Nicolas Daubies, Company Secretary & Legal Manager.

• *Onafhankelijke bestuurders volgens de Gaswet.*

STRATEGISCH COMITÉ

Claude Grégoire, *voorzitter*

Daniël Termont, *ondervoorzitter*

Jos Ansoms

Patrick Côté

Valentine Delwart

Luc Hujoel

Walter Nonneman

Sandra Wauters

Christian Viaene, *waarnemer met raadgevende stem*

François Fontaine, *vertegenwoordiger van de federale regering met raadgevende stem*

Pascal De Buck, *voorzitter van het directiecomité en CEO, genodigde met raadgevende stem*

Het secretariaat van het strategisch comité wordt verzorgd door Nicolas Daubies, Company Secretary & Legal Manager.

AUDITCOMITÉ

Ludo Kelchtermans, *voorzitter*

Marianne Basecq

Patrick Côté

Renaud Moens

Henriette Van Caenegem

Sandra Wauters

Het secretariaat van het auditcomité wordt verzorgd door Nicolas Daubies, Company Secretary & Legal Manager.

CORPORATE GOVERNANCE VERKLARING

CORPORATE GOVERNANCE COMITÉ

Monique Lievens, *voorzitter*
Valentine Delwart
Hélène Deslauriers
Andries Gryffroy
Henriette Van Caenegem
Luc Zabeau

Het secretariaat van het corporate governance comité wordt verzorgd door Nicolas Daubies, Company Secretary & Legal Manager.

BENOEMINGS- EN VERGOEDINGSCOMITÉ

Christian Viaene, *voorzitter*
Marianne Basecq
Valentine Delwart
Hélène Deslauriers
Luc Hujoel
Walter Nonneman
Nele Roobrouck

Het secretariaat van het benoemings- en vergoedingscomité wordt verzorgd door Anne Vander Schueren, Director Human Resources.

DIRECTIE VAN DE ONDERNEMING

De operationele leiding van de onderneming, inclusief het dagelijks bestuur en de vertegenwoordiging ervan ten aanzien van derden, is toevertrouwd aan het directiecomité, dat de volgende samenstelling heeft:

Pascal De Buck, Voorzitter van het directiecomité en Chief Executive Officer
Arno Büx, Lid van het directiecomité en Chief Commercial Officer
Paul Tummers, Lid van het directiecomité en Chief Financial Officer
Peter Verhaeghe, Lid van het directiecomité en Chief Technical Officer

Het directiecomité wordt bijgestaan door de volgende directieleden en gezamenlijk vormen ze het *executive committee*:

Huberte Bettonville, Director Commercial Regulated
Gérard Kimus, Director Planning & ICT
Anne Vander Schueren, Director Human Resources
Rafael Van Elst, Director Installations & Grid
Carlo van Eysendyck, Director Construction, Engineering & Gas Flow

Het secretariaat wordt verzorgd door Nicolas Daubies, Company Secretary & Legal Manager.

CORPORATE GOVERNANCE VERKLARING: INHOUDSTAFEL

4.1.	Evolutie van de samenstelling van de raad van bestuur in 2016	189
4.2.	Regels voor de benoeming en vervanging van de leden van de raad van bestuur en voor de wijziging van de statuten	190
4.3.	Raad van bestuur	191
4.3.1.	Samenstelling van de raad van bestuur	191
4.3.2.	Activiteitenverslag	198
4.3.3.	Toekenning van een lening van Fluxys Finance aan Fluxys LNG: toepassing van artikel 524 van het Wetboek van Vennootschappen	201
4.4.	Comités samengesteld door de raad van bestuur	203
4.4.1.	Strategisch comité	203
4.4.2.	Auditcomité	207
4.4.3.	Benoemings- en vergoedingscomité	211
4.4.4.	Corporate governance comité	214
4.5.	Evaluatie van de raad van bestuur en de raadgevende comités	216
4.6.	Directie van de vennootschap in 2016	217
4.7.	Remuneratieverslag	219
4.7.1.	Raad van bestuur: procedures, principes en emolumenten	219
4.7.2.	Directiecomité: procedures, principes en bezoldiging	223
4.7.3.	Remuneratiebeleid voor de komende twee boekjaren	226
4.8.	Stemrechten en bijzondere zeggenschapsrechten	227
4.9.	Wettelijke of statutaire beperkingen bij overdracht van effecten	228
4.10.	Transacties en andere contractuele banden	229
4.11.	Inkoop of uitgifte van aandelen	230

4.12.	Commissaris	231
4.13.	Dochterondernemingen	231
4.14.	Openbaarmaking van belangrijke deelnemingen	231
4.15.	Risicobeheer	232
4.15.1.	Interne controle- en risicobeheersystemen	232
4.15.2.	Marktrisico	235
4.15.3.	Tegenpartijrisico	236
4.15.4.	Risico's op aantasting van de integriteit van of incidenten op het netwerk	237
4.15.5.	Beschikbaarheid, betrouwbaarheid en beveiliging van ICT	239
4.15.6.	Verzekeringen en bankgaranties	239

Fluxys Belgium heeft de Belgische Corporate Governance Code 2009 ('Code 2009') aangenomen als referentie-code. Daarnaast is eveneens regelgeving over deugdelijk bestuur van toepassing op Fluxys Belgium voorzien in de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen, zoals later gewijzigd ('Gaswet'), en de Europese Richtlijn 2009/73/EG betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas en tot intrekking van Richtlijn 2003/55/EG ('Richtlijn'). De door Fluxys Belgium toegepaste regelgeving vindt u via internet:

- Code 2009: www.corporategovernancecommittee.be
- Gaswet: www.just.fgov.be
- Richtlijn: eur-lex.europa.eu

Fluxys Belgium past de regels voor de duurtijd van de bestuursmandaten van de Code 2009 niet toe. De leden van de raad van bestuur worden benoemd voor een periode van 6 jaar en niet, zoals § 4.6 van de Code 2009 naar voor schuift, voor 4 jaar. Die duur is echter verantwoord in het licht van de technische, financiële en juridische eigenheid en complexiteit van de taken en verantwoordelijkheden die aan de netbeheerder voor aardgas worden toevertrouwd.

4.1. Evolutie van de samenstelling van de raad van bestuur in 2016

Tijdens de gewone algemene vergadering van 10 mei 2016 werd het mandaat van bestuurder van Renaud Moens hernieuwd voor een periode van 6 jaar, tot aan de gewone algemene vergadering van 2022, en werd het mandaat van bestuurder van Christian Viaene hernieuwd voor een periode van 1 jaar, tot aan de gewone algemene vergadering van 2017.

Daarnaast heeft de gewone algemene vergadering van 10 mei 2016 beslist om op voorstel van de raad van bestuur en na advies van het benoemings- en vergoedingscomité Jos Ansoms te benoemen tot bestuurder ter vervanging van Patrick Moenaert en Nele Roobrouck te benoemen tot bestuurder ter vervanging van Mireille Deziron. Het mandaat van Jos Ansoms eindigt na afloop van de gewone algemene vergadering van 2022 en dat van Nele Roobrouck na afloop van de gewone algemene vergadering van 2017.

Het mandaat van bestuurder van André Farber is verstreken na afloop van de gewone algemene vergadering van 2016. Zijn mandaat werd niet opnieuw ingevuld.

Patrick Côté werd, na advies door het benoemings- en vergoedingscomité, gecoöpteerd door de raad van bestuur van 25 januari 2017 om het mandaat verder te zetten van Eric Lachance, ontslagnemend met ingang op 31 december 2016. De eerstvolgende algemene vergadering spreekt zich over zijn definitieve benoeming.

De procedure voor hernieuwing van mandaten en nieuwe benoemingen bij het benoemings- en vergoedingscomité werd nageleefd.

4.2. Regels voor de benoeming en vervanging van de leden van de raad van bestuur en voor de wijziging van de statuten

Benoeming en vervanging van bestuurders. De bestuurders worden benoemd door de algemene vergadering voor hoogstens 6 jaar en kunnen door de algemene vergadering worden ontslagen.

Artikel 11 en 12 van de statuten bepalen dat de vennootschap bestuurd wordt door een raad van bestuur bestaande uit niet uitvoerende bestuurders, die voor hoogstens zes jaar worden benoemd en door de algemene vergadering kunnen worden ontslagen. De mandaten van de aftredende bestuurders die niet herkozen zijn eindigen onmiddellijk na de gewone algemene vergadering. In geval van vacature van één of verschillende bestuurdersmandaten, kunnen de overblijvende bestuurders, met gewone meerderheid van stemmen, voorlopig in de vacature voorzien. In zulk geval zal de algemene vergadering in haar eerstvolgende bijeenkomst de definitieve benoeming doen. In geval van vacature voor het vervallen van de termijn van een mandaat, beëindigt de nieuw benoemde bestuurder het mandaat van de bestuurder die hij vervangt.

Wijziging van de statuten. De statuten van de onderneming kunnen gewijzigd worden door de algemene vergadering en worden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Bij beraadslaging over een wijziging aan de statuten kan de algemene vergadering slechts geldig beraadslagen en beslissen over de wijziging aan de statuten als degenen die op de vergadering aanwezig zijn of vertegenwoordigd zijn minstens de helft van het maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigen. Er wordt geen enkele wijziging toegelaten die geen drie vierden van de stemmen haalt.

4.3. Raad van bestuur

4.3.1. Samenstelling van de raad van bestuur

Artikel 11 van de statuten bepaalt dat de raad van bestuur minstens 3 en maximaal 24 niet-uitvoerende bestuurders telt, zonder de vertegenwoordiger(s) van de federale regering mee te tellen.

Om te beantwoorden aan de voorwaarden gesteld in de Gaswet zijn minstens één derde bestuurders onafhankelijk volgens de Gaswet. Zij zijn gekozen ten dele op basis van hun kennis inzake financieel beheer, ten dele omwille van hun nuttige technische kennis en vooral op basis van hun relevante kennis van de energiesector; één derde bestuurders van een ander geslacht dan de overige leden.

Ten minste de helft van de bestuurders hebben een courante kennis van het Nederlands en ten minste de andere helft een courante kennis van het Frans.

Tevens verleent het 'bijzonder aandeel' de federale Minister voor Energie het recht twee vertegenwoordigers van de federale regering in de raad van bestuur te benoemen.

De bestuurders van de vennootschap kunnen niet tegelijkertijd lid zijn van de raad van toezicht, van de raad van bestuur, of van organen die het bedrijf juridisch vertegenwoordigen, van een onderneming die werkzaam is in de productie of levering van aardgas, en kunnen ook geen rechten uitoefenen op zulk een onderneming.

Bestuurders

Daniël Termont voorzitter van de raad van bestuur en ondervoorzitter van het strategisch comité

Daniël Termont is burgemeester van de stad Gent en voorzitter van Publigas. Hij werd als bestuurder aangesteld in mei 1998 op voorstel van Publigas en zijn huidig mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2021.

Jos Ansoms bestuurder (sedert 10 mei 2016)

Jos Ansoms is licentiaat politieke en sociale wetenschappen aan de KUL. Hij was van 1972 tot 2012 onafgebroken burgemeester van Wuustwezel en Loenhout. Tijdens die periode was hij onder meer voorzitter van Intermixt, Iveka, Igean en ondervoorzitter van Eandis. Hij was gedurende 23 jaar lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, waar hij onder meer het ambt van Voorzitter van de Commissie Bedrijfsleven en Energie waarnam. Hij werd als bestuurder aangesteld in mei 2016 op voorstel van Publigas en zijn huidig mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2022.

Patrick Côté bestuurder (sinds 1 januari 2017)

Patrick Côté is licentiaat handel met specialisatie in professionele boekhouding aan de Université HEC Montréal. Hij is houder van de titel CPA CMA (*Chartered Professional Accountant*). Van 2008 tot 2013 heeft hij gewerkt als Investment Analyst bij CDPQ, waar hij bij talrijke transacties in de infrastructuursector was betrokken. Sinds 2013 bekleedt hij er de functie van Director Asset Management Infrastructure in Parijs. Hij werd gecoöpteerd als bestuurder door de raad van bestuur met ingang van 1 januari 2017 op voorstel van CDPQ. Zijn definitieve verkiezing zal worden uitgesproken op de eerstvolgende algemene vergadering. Zijn huidig mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2017.

Mireille Deziron bestuurder (tot 10 mei 2016)

Mireille Deziron is de zaakvoerder van TRigger-M. Ze werd als bestuurder aangesteld in juni 2009 op voorstel van Publigas en haar mandaat is verstreken na afloop van de gewone algemene vergadering van mei 2016.

Claude Grégoire bestuurder, ondervoorzitter van de raad van bestuur en voorzitter van het strategisch comité

Claude Grégoire is burgerlijk ingenieur en gedelegeerd bestuurder van Socofe. Hij werd als bestuurder aangesteld in oktober 1994 op voorstel van Publigas. Zijn huidig mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2018.

Andries Gryffroy bestuurder

Andries Gryffroy is Industrieel Ingenieur E.M. en master in de Marketing. Hij heeft verschillende bijscholingen gevolgd in de energiesector en ook verschillende functies uitgeoefend in die sector alvorens een ingenieurbureau gespecialiseerd in energieprojecten op te richten. Recent verkocht hij zijn onderneming en is nu consultant in

techniek en energie. Hij is tevens Vlaams volksvertegenwoordiger en deelstaatsenator. Hij werd als bestuurder aangesteld in mei 2015 op voorstel van Publigas en zijn huidig mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2021.

Luc Hujoel bestuurder

Luc Hujoel is master in economische wetenschappen. Hij is directeur-generaal van de intercommunale Sibelga en Brussels Network Operations. Hij werd als bestuurder aangesteld in mei 2009 op voorstel van Publigas en zijn huidig mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2021.

Ludo Kelchtermans bestuurder, voorzitter van het auditcomité

Ludo Kelchtermans is licentiaat Economische Wetenschappen en maakt als vennoot/accountant deel uit van Foederer DFK België, een onafhankelijk kantoor van revisoren, accountants, fiscalisten en consultants. Hij is algemeen directeur van de N.V. Nutsbedrijven Houdstermaatschappij (NUHMA) en lid van het auditcomité van Aspiravi. Hij werd als bestuurder aangesteld in juni 2012 op voorstel van Publigas. Zijn mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2020.

Eric Lachance bestuurder (tot 31 december 2016)

Eric Lachance heeft een bachelordiploma handel, financiën en economie behaald aan de McGill University en is sinds 2000 erkend financieel analist. Hij is momenteel ondervoorzitter Finance van Gaz Metro. Eric Lachance werd op voorstel van CDPQ gecoöpteerd als bestuurder door de raad van bestuur met ingang van 24 september 2014 en heeft zijn ontslag ingediend met ingang van 31 december 2016.

Patrick Moenaert bestuurder (tot 10 mei 2016)

Patrick Moenaert studeerde politieke en sociale wetenschappen (sociologie) aan de KUL, is ere-burgemeester van de stad Brugge, oprichter en gewezen voorzitter van de Vlaamse Centrumsteden (VMSG), en gewezen voorzitter van de intercommunale Finiwo. Hij werd als bestuurder aangesteld in mei 1998 en zijn mandaat is verstreken na afloop van de gewone algemene vergadering van mei 2016.

Renaud Moens bestuurder

Renaud Moens behaalde een diploma handelsingenieur aan de Ecole de Commerce Solvay van de ULB. Hij is directeur-generaal van de intercommunale IGRETEC en bestuurder van Sambrinvest. Hij werd gecoöpteerd als bestuurder door de raad van bestuur van 24 september 2014 op voorstel van Publigas en zijn huidig mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2022.

Josly Piette bestuurder

Josly Piette is gegradueerde sociale arbeidswetenschappen en licentiaat economische en sociale wetenschappen. Hij is burgemeester van Bassenge, eresecretaris-generaal van CSC (Confédération des Syndicats Chrétiens) en bestuurder van Socofe en Publigas. Hij werd als bestuurder aangesteld in juni 2009 op voorstel van Publigas. Zijn huidig mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2020.

Nele Roobrouck bestuurder (sedert 10 mei 2016)

Nele Roobrouck is licentiaat in rechten aan de KUL en ook houder van een Master in Energy and Environmental Law. Momenteel is zij adjunct kabinetchef Energie bij Vice Minister-President Bart Tommelein en expert bij Vice-Premier Alexander De Croo. Zij is sinds januari 2013 ook regeringscommissaris bij Elia NV. Ze werd als bestuurder aangesteld in mei 2016 op voorstel van Publigas en haar huidig mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2017.

Christian Viaene bestuurder, voorzitter van het benoemings- en vergoedingscomité

Christian Viaene is handelsingenieur en licentiaat in de toegepaste economische wetenschappen. Hij is directeur-generaal van de Brusselse intercommunales voor gas en elektriciteit en secretaris-generaal van Publigas. Hij werd als bestuurder aangesteld in maart 2005 op voorstel van Publigas. Zijn huidig mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2017.

Luc Zabeau bestuurder

Luc Zabeau is handelsingenieur en licentiaat handels- en financiële wetenschappen. In 2003 trad hij in dienst bij Sibelga waar hij momenteel de functie bekleedt van directeur Financiën. Hij werd als bestuurder aangesteld in juni 2009 op voorstel van Publigas. Zijn huidig mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2017.

Onafhankelijke bestuurders in de betekenis van de Gaswet:

Marianne Basecq bestuurder

Marianne Basecq is licentiate zakelijke administratie met een aanvullende opleiding openbaar beheersrecht. Ze is algemeen raadgever van de holding Socofe NV. Ze werd als onafhankelijk bestuurder aangesteld in mei 2007 op voorstel van Publigas. Haar mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2019.

Valentine Delwart bestuurder

Valentine Delwart is licentiate in de rechten en heeft een Master in Europees recht gevolgd. Ze is schepen van Sociale Zaken in Ukkel en sinds maart 2011 bekleedt ze de functie van secretaris-generaal van de Mouvement Réformateur. Ze is ook bestuurder bij de NMBS. In mei 2013 werd ze aangesteld als onafhankelijk bestuurder op voorstel van de raad van bestuur en na het advies van de betrokken raadgevende comités. Haar mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2019.

Hélène Deslauriers bestuurder

Hélène Deslauriers heeft rechten gestudeerd aan de universiteit van Montréal en heeft daarna een LL.M behaald aan het University College van Londen. Ze is lid van de balie van Québec en van de International Bar Association. Ze was gedurende 13 jaar ondervoorzitter van Bombardier Transport. In mei 2011 werd ze aangesteld als onafhankelijk bestuurder op voorstel van de raad van bestuur en na het advies van de betrokken raadgevende comités. Haar mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2017.

André Farber bestuurder, voorzitter van het corporate governance comité (tot 10 mei 2016)

André Farber was doctor in de toegepaste economische wetenschappen en professor emeritus aan de Université Libre de Bruxelles. Hij werd aangesteld als bestuurder in december 2003 en als onafhankelijk bestuurder door de buitengewone algemene vergadering van januari 2004. Zijn mandaat als onafhankelijk bestuurder werd door de raad van bestuur bevestigd op voorstel van het benoemings- en vergoedingscomité. Zijn mandaat liep af op de gewone algemene vergadering van mei 2016.

Monique Lievens voorzitter van het corporate governance comité

Monique Lievens is licentiate economische wetenschappen met een specialisatie in bedrijfseconomie. Ze is Human Resources Advisor bij de Nationale Bank van België en werd als onafhankelijk bestuurder aangesteld in mei 2007 op voorstel van Publigas. Haar huidig mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2019.

Walter Nonneman bestuurder

Walter Nonneman is professor emeritus economie aan de Universiteit Antwerpen. Hij is bestuurder van financiële instellingen en van verschillende verenigingen. Hij behaalde een doctoraat in de toegepaste economische wetenschappen aan de UFSIA en studeerde aan de Harvard Graduate School of Business Administration. Walter Nonneman werd als onafhankelijk bestuurder aangesteld in mei 2009 op voorstel van het benoemings- en vergoedingscomité en zijn huidig mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2021.

Henriette Van Caenegem bestuurder

Henriette Van Caenegem is licentiate in de rechten en was tot eind 2013 Chief Legal Officer van Tessengerlo Group, een chemische multinational met hoofdzetel in België. Zij is sindsdien onder meer actief als onafhankelijk juridisch adviseur en projectmanager voor acquisitie- en desinvesteringprojecten. Ze werd als onafhankelijk bestuurder aangesteld in mei 2006 en haar mandaat van onafhankelijk bestuurder werd bevestigd door de raad van bestuur na het advies van de betrokken raadgevende comités. Haar mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2018.

Sandra Wauters bestuurder

Sandra Wauters heeft een Doctoraat Burgerlijk Ingenieur Scheikunde behaald aan de universiteit van Gent. Ze is momenteel werkzaam als Manager Energiebeleid bij BASF Antwerpen, en ze is verantwoordelijke voor de coördinatie binnen BASF Antwerpen m.b.t. energie- en klimaatgerelateerde thema's. In mei 2013 werd ze aangesteld als onafhankelijk bestuurder op voorstel van de raad van bestuur en na het advies van de betrokken raadgevende comités. Haar mandaat loopt af op de gewone algemene vergadering van mei 2019.

Vertegenwoordiger van de federale regering

François Fontaine

François Fontaine is licentiaat in de rechten en in fiscaal recht. Hij is algemeen adviseur van de Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij. Hij werd op 4 februari 2009 tot vertegenwoordiger van de federale regering benoemd door de minister van Energie voor de Franse taalrol. Hij heeft bijzondere bevoegdheden zoals bepaald in de wetten van 26 juni 2002 en 29 april 1999 en de Koninklijke Besluiten van 16 juni 1994 en 5 december 2000, beschreven in artikel 21 van de statuten en in het Corporate Governance Charter. Het mandaat van François Fontaine als vertegenwoordiger van de federale regering in de raad van bestuur van Fluxys Belgium werd hernieuwd bij Koninklijk Besluit van 14 december 2012 met inwerkingtreding op 14 januari 2013.

De vertegenwoordiger van de federale regering zetelt met raadgevende stem op de vergaderingen van de raad van bestuur en het strategisch comité.

Aanwezigheid van de voorzitter van het directiecomité

Pascal De Buck was in 2016 als voorzitter van het directiecomité permanent uitgenodigd op de vergaderingen van de raad van bestuur en de raadgevende comités met raadgevende stem.

Secretariaat

Het secretariaat van de raad van bestuur wordt verzorgd door Nicolas Daubies, Company Secretary & Legal Manager.

4.3.2. Activiteitenverslag

Onderwerpen van beraadslagingen

De leden van de raad van bestuur beogen in hun besluitvorming een consensus. De voornaamste behandelde punten zijn:

- De strategie van Fluxys Belgium met inbegrip van de Europese ontwikkelingen
- Het budget 2016
- Het investeringsprogramma op 10 jaar (2017-2026)
- Plan op middellange termijn
- Het HSEQ-beleid
- Het risicobeheer
- De voorbereiding van de jaarlijkse en halfjaarlijkse rekeningen van de onderneming en haar dochterondernemingen en de persberichten over die rekeningen
- Het opstellen van het jaarlijks financieel verslag van het boekjaar 2015 en van het halfjaarlijks financieel verslag op 30 juni 2016
- Projecten of het onderzoek van projecten gericht op de verdere ontwikkeling van de activiteiten in België, met onder meer:
 - o Marktintegratieprojecten
 - o Leidingen Kraainem-Haren/Overijse-Jezus-Eik
 - o Conversie L-gas naar H-gas
 - o De aanleg van de 2de aanlegsteiger in Zeebrugge en de vergunningsprocedures voor de 3de steiger
 - o De bouw van de 5de opslagtank voor LNG in Zeebrugge
- De evolutie van het wettelijk en regulerend kader, met onder meer:
 - o De tarieven, evolutie tariefbesprekingen en de tarifaire afrekening 2016
 - o Opvolging van de geschillen en vorderingen ingediend om de belangen van de vennootschap te verdedigen
 - o *Tariff Network Code* en Netwerkkode voor capaciteitstoewijzing
 - o De energiemix
 - o Veiligheidsmachtiging voor de bestuurders
- De commerciële activiteiten, met onder meer de markt voor aardgasopslag, *sales* 2015, de vraag om vermindering van transitcapaciteit, de vervoerstarieven en terminalling
- De oproeping voor de gewone en buitengewone algemene vergaderingen

- De wijzigingen in de samenstelling van de raad van bestuur en van de raadgevende comités
- Het onderzoek van de verslagen van het strategisch comité, het auditcomité, het benoemings- en vergoedingscomité en het corporate governance comité
- Het onderzoek van het verslag van de raad van bestuur van Fluxys LNG met inbegrip van het Advies van het comité 524 betreffende de lening Fluxys LNG – Fluxys Finance
- De organisatie binnen Fluxys Belgium
- De evaluatieprocedure van de raad van bestuur en de comités

Werking

De raad van bestuur kan slechts beraadslagen en beslissingen nemen indien ten minste de helft van de bestuurders aanwezig of vertegenwoordigd zijn. De beslissingen van de raad van bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen van de aanwezige of vertegenwoordigde bestuurders. In 2016 nam de raad van bestuur al zijn beslissingen met eenparigheid van stemmen van de aanwezige of vertegenwoordigde bestuurders.

Periodiciteit van de vergaderingen en deelnemingsgraad

De raad van bestuur is 6 keer bijeengekomen in 2016. De deelneming van de bestuurders aan de vergaderingen van de raad van bestuur in 2016 ziet er als volgt uit:

	Deelname zittingen
Daniël Termont	6 op 6 uitnodigingen
Claude Grégoire	6 op 6 uitnodigingen
Jos Ansoms	3 op 3 uitnodigingen
Marianne Basecq	5 op 6 uitnodigingen
Valentine Delwart	2 op 6 uitnodigingen
Hélène Deslauriers	5 op 6 uitnodigingen
Mireille Deziron	1 op 3 uitnodigingen
André Farber	2 op 3 uitnodigingen
Andries Gryffroy	4 op 6 uitnodigingen
Luc Hujuel	5 op 6 uitnodigingen
Ludo Kelchtermans	5 op 6 uitnodigingen
Eric Lachance	6 op 6 uitnodigingen
Monique Lievens	6 op 6 uitnodigingen
Patrick Moenaert	3 op 3 uitnodigingen
Renaud Moens	6 op 6 uitnodigingen
Walter Nonneman	6 op 6 uitnodigingen
Josly Piette	5 op 6 uitnodigingen
Nele Roobrouck	2 op 3 uitnodigingen
Henriette Van Caenegem	6 op 6 uitnodigingen
Christian Viaene	6 op 6 uitnodigingen
Sandra Wauters	6 op 6 uitnodigingen
Luc Zabeau	6 op 6 uitnodigingen

4.3.3. Toekenning van een lening van Fluxys Finance aan Fluxys LNG: toepassing van artikel 524 van het Wetboek van Vennootschappen

Fluxys LNG heeft als een niet-beursgenoteerde dochtervennootschap van Fluxys Belgium een langetermijnlening afgesloten met zusterbedrijf Fluxys Finance. Om de verrichting voor te bereiden tussen de verbonden ondernemingen werd in de schoot van de raad van bestuur van Fluxys Belgium een comité opgericht van onafhankelijke bestuurders volgens artikel 524 van het Wetboek van Vennootschappen.

Het advies van het comité bevestigde dat de lening niet nadelig is voor de vennootschap. Op basis van dat advies gaat de raad van bestuur akkoord met de beslissing. De commissaris heeft een oordeel verleend over de getrouwheid van de gegevens die vermeld staan in het advies van het comité van onafhankelijke bestuurders en in de notulen van de raad van bestuur.

Besluit van het comité van onafhankelijke bestuurders. "Na onderzoek van de betrokken documentatie, rekening houdende met de adviezen van de financiële en juridische experts, en na evaluatie van de financiële gevolgen van de verrichtingen voor de vennootschap en haar aandeelhouders, besluit het comité dat de verrichting niet van die aard is de Vennootschap, in haar hoedanigheid van moederbedrijf van Fluxys LNG, enig onrechtmatig nadeel te berokkenen in het licht van het beleid dat de Vennootschap voert.

Het comité geeft de raad van bestuur een positief advies met betrekking tot de bovenvermelde en voornoemde verrichting.

Het advies van het comité is gebaseerd op de informatie waarover het beschikt op datum van 21 maart 2016.

Opgesteld te Brussel op 21 maart 2016."

Uittreksel uit de notulen van de raad van bestuur. “De raad van bestuur neemt akte van het advies van het Comité 524 en gaat akkoord met de toekenning van de lening van Fluxys Finance aan Fluxys LNG volgens de gekende voorwaarden.”

Ordeel van de commissaris. “In het kader van onze opdracht hebben wij volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- a) wij hebben de notulen van de raad van bestuur van 30 maart 2016 bekomen en de conclusie vergeleken met de conclusie opgenomen in het advies van het comité van onafhankelijke bestuurders;
- b) wij zijn nagegaan of de financiële gegevens die vermeld zijn in het advies van het comité van onafhankelijke bestuurders en in de notulen van de raad van bestuur getrouw zijn weergegeven.

Op basis van bovenstaande werkzaamheden kunnen wij besluiten dat:

- a) de conclusie opgenomen in de notulen van de raad van bestuur van 30 maart 2016 overeenstemt met de conclusie in het advies van het comité van onafhankelijke bestuurders;
- b) de financiële gegevens die vermeld staan in het advies van het comité van onafhankelijke bestuurders en in de notulen van de raad van bestuur getrouw zijn weergegeven. Dit betekent evenwel niet dat wij de leningsvoorwaarden noch de opportuniteit van de beslissing van de raad van bestuur beoordeeld hebben.

De raad van bestuur en het comité van onafhankelijke bestuurders hebben bij haar beslissing gesteund op de omstandige verslagen van onafhankelijke financiële en juridische experts.

Ons verslag kan enkel gebruikt worden in het kader van de hierboven beschreven transactie en kan niet voor andere doeleinden aangewend worden. Dit verslag heeft enkel betrekking op de gegevens die hierboven vermeld werden en niet op andere gegevens.

Antwerpen, 9 september 2016

De commissaris

DELOITTE Bedrijfsrevisoren

BV o.v.v.e. CVBA

Vertegenwoordigd door Jurgen Kesselaers”

4.4. Comités samengesteld door de raad van bestuur

4.4.1. Strategisch comité

Samenstelling van het strategisch comité

Het strategisch comité bestaat uit acht niet-uitvoerende bestuurders, onder wie ten minste één derde onafhankelijk moet zijn conform de Gaswet.

Voorzitter

Claude Grégoire

Ondervoorzitter

Daniël Termont, voorzitter van de raad van bestuur

Leden

Jos Ansoms *(sedert 10 mei 2016)*

Patrick Côté *(sedert 1 januari 2017)*

Valentine Delwart*

Luc Hujjel

Eric Lachance *(tot 31 december 2016)*

Patrick Moenaert *(tot 10 mei 2016)*

Walter Nonneman*

Sandra Wauters*

** Onafhankelijke bestuurders volgens de Gaswet.*

Vertegenwoordiger van de federale regering met raadgevende stem

François Fontaine

Genodigden met raadgevende stem

Pascal De Buck was in 2016 als voorzitter van het directiecomité permanent uitgenodigd op de vergaderingen van het strategisch comité.

Christian Viaene, bestuurder

Secretariaat

Het secretariaat van het strategisch comité wordt verzorgd door Nicolas Daubies, Company Secretary & Legal Manager.

Onderwerpen van beraadslagingen

Het strategisch comité is opgericht in de schoot van de raad van bestuur, overeenkomstig artikel 17.3 van de statuten. Het comité heeft geen beslissingsbevoegdheid, maar heeft de taak om de beslissingen voor te bereiden die ter goedkeuring aan de raad van bestuur zullen worden voorgelegd, met inachtneming van de toepasselijke wettelijke, reglementaire en statutaire bepalingen. In hetzelfde kader ziet het ook toe op de uitvoering van de beslissingen van de raad van bestuur. De leden van het strategisch comité beogen in hun besluitvorming een consensus. In 2016 heeft het strategisch comité de volgende dossiers onderzocht:

- De strategie van Fluxys Belgium met inbegrip van de Europese ontwikkelingen
- Het investeringsprogramma op 10 jaar (2017-2026)
- Plan op middellange termijn
- Het HSEQ-beleid
- Het budget 2017
- Projecten of het onderzoek van projecten gericht op de verdere ontwikkeling van de activiteiten in België, met onder meer:
 - o Marktintegratieprojecten
 - o Leidingen Kraainem-Haren/Overijse-Jezus-Eik
 - o Conversie L-gas naar H-gas
 - o De aanleg van de 2de aanlegsteiger in Zeebrugge en de vergunningsprocedures voor de 3de steiger
 - o De bouw van de 5de opslagtank voor LNG in Zeebrugge

- De evolutie van het wettelijk en regulerend kader, met onder meer:
 - o De tarieven, evolutie tariefbesprekingen en de tarifaire afrekening 2016
 - o Opvolging van de geschillen en vorderingen ingediend om de belangen van de vennootschap te verdedigen
 - o *Tariff Network Code* en Netwerkkode voor capaciteitstoewijzing
 - o De energiemix
 - o Veiligheidsmachtiging voor de bestuurders
- De commerciële activiteiten, met onder meer de markt voor aardgasopslag, *sales* 2015, de vraag om vermindering van transitcapaciteit, de vervoerstarieven en terminalling
- De commerciële activiteiten en de exploitatie van het net
- Informatie in verband met exploitatie en veiligheid
- De financiële situatie van de vennootschap

Werking

De beslissingen van het strategisch comité worden met meerderheid van stemmen van de aanwezige of vertegenwoordigde leden genomen, en dit binnen de toegekende competenties. In 2016 nam het strategisch comité al zijn beslissingen met eenparigheid van stemmen van de aanwezige of vertegenwoordigde leden. Voor gedetailleerde informatie over de werking van het comité: Bijlage IV van de Corporate Governance Charter – huishoudelijk reglement strategisch comité (www.fluxys.com/belgium).

Periodiciteit van de vergaderingen en deelnemingsgraad

Het strategisch comité is 9 keer bijeengekomen in 2016. De deelneming van de bestuurders aan de vergaderingen van het strategisch comité in 2016 ziet er als volgt uit:

	Deelname zittingen
Claude Grégoire	8 op 9 uitnodigingen
Daniël Termont	9 op 9 uitnodigingen
Jos Ansoms	5 op 5 uitnodigingen
Valentine Delwart	9 op 9 uitnodigingen
Luc Hujoel	9 op 9 uitnodigingen
Eric Lachance	8 op 9 uitnodigingen
Patrick Moenaert	4 op 4 uitnodigingen
Walter Nonneman	9 op 9 uitnodigingen
Christian Viaene	7 op 9 uitnodigingen
Sandra Wauters	7 op 9 uitnodigingen

4.4.2. Auditcomité

Samenstelling van het auditcomité

Het auditcomité bestaat uit zes niet-uitvoerende bestuurders, waarvan de meerderheid onafhankelijk is. Sedert het verstrijken van het mandaat van André Farber, die niet werd vervangen als lid van het auditcomité worden drie van de zes leden als onafhankelijk bestuurder volgens de Gaswet beschouwd. Toch wordt de situatie waarbij de helft van de bestuurders onafhankelijke bestuurders zijn gezien als toereikend voor de werking van het auditcomité. Dat rechtvaardigt een afwijking van principe 5.2/4 van de Corporate Governance Code. Het auditcomité bezit een collectieve deskundigheid op het gebied van de activiteiten van de vennootschap en ten minste één onafhankelijke bestuurder beschikt over de nodige deskundigheid op het gebied van boekhouding en audit.

Voorzitter

Ludo Kelchtermans

Leden

Marianne Basecq*

Patrick Côté *(sedert 1 januari 2017)*

André Farber* *(tot 10 mei 2016)*

Eric Lachance *(tot 31 december 2016)*

Renaud Moens

Henriette Van Caenegem*

Sandra Wauters*

** Onafhankelijke bestuurders volgens de Gaswet.*

Deskundigheid van de onafhankelijke bestuurders van het auditcomité op het gebied van boekhouding en audit

Marianne Basecq:

- Licentie in Zakelijke Administratie (handels- en beheerswetenschappen) aan de ULG, met een specialisatie in financiën en een bijkomende opleiding in consolidatie van maatschappelijke rekeningen.
- Ze is lid van verschillende auditcomités en benoemings- en vergoedingscomités.
- Ze is bestuurder bij verschillende ondernemingen in de milieusector en de sector van hernieuwbare energie.

Henriette Van Caenegem:

- Licentiate in de rechten Universiteit Gent, Master of Laws (LL.M. Cantab, Cambridge)
- Als bedrijfsjurist is risicobeheer steeds één van haar kerntaken geweest en als voormalige General Counsel van UCB en Chief Legal Officer van Tessenderlo Group en projectmanager op het gebied van fusies en acquisities heeft ze een goede kennis van de financiële aspecten van het bedrijfsleven, mede door het behandelen van veelvuldige overnamedossiers.

Sandra Wauters:

- Diploma Doctoraat Burgerlijk Ingenieur Scheikunde
- In haar functie binnen Operations bij BASF Antwerpen heeft zij ervaring opgedaan op het vlak van HAZOP studies en technical risk assessments.

Secretariaat

Het secretariaat van het auditcomité wordt verzorgd door Nicolas Daubies, Company Secretary & Legal Manager.

⁴ In overeenstemming met het Wetboek van Vennootschappen (art. 96) moet de verantwoording van de onafhankelijkheid en deskundigheid op het gebied van boekhouding en audit van ten minste één lid van het auditcomité worden opgenomen in het jaarverslag.

Onderwerpen van beraadslagingen

Het auditcomité is opgericht in de schoot van de raad van bestuur met de bedoeling bijstand te verlenen aan de raad van bestuur. Dat comité heeft de bevoegdheden die de wet toekent aan een auditcomité alsook de andere bevoegdheden die hem kunnen worden toegekend door de raad van bestuur. De leden van het auditcomité beogen in hun besluitvorming een consensus. In 2016 boog het auditcomité zich voornamelijk over volgende onderwerpen:

- De rekeningen op 31 december 2015 en op 30 juni 2016 en de persberichten over die rekeningen (financieel gedeelte)
- Het jaarlijks financieel verslag van het boekjaar 2015 en het halfjaarlijks financieel verslag op 30 juni 2016
- De principes voor de afsluiting van de rekeningen
- Het onderzoek van de werkzaamheden van de commissaris
- De herbenoeming van de commissaris
- Het onderzoek van het systeem van interne controle en risicobeheer
- De doelstellingen, planning en activiteiten van de interne audit voor 2016
- De interne auditplanning voor 2017
- De opvolging van de door de interne audit geformuleerde aanbevelingen in 2015
- De aanbevelingen van ESMA (*European Securities and Markets Authority*) en van FSMA (*Financial Services and Markets Authority*)
- De validatie van het charter van interne audit
- De opvolging van de externe analyse uitgevoerd in 2014 door E&Y
- Transfer reserves TAK 21 naar pensioenfondsen
- De operaties voor de financiering van Fluxys Belgium en zijn dochterondernemingen
- Het risicobeheer

Werking

De beslissingen van het auditcomité worden met meerderheid van stemmen van de aanwezige of vertegenwoordigde leden genomen, en dit binnen de toegekende competenties. In 2016 nam het auditcomité al zijn beslissingen met eenparigheid van stemmen van de aanwezige of vertegenwoordigde leden. Voor gedetailleerde informatie over de werking van het comité: Bijlage II van de Corporate Governance Charter – huishoudelijk reglement auditcomité (www.fluxys.com/belgium).

Periodiciteit van de vergaderingen en deelnemingsgraad

Het auditcomité is 5 keer bijeengekomen in 2016. De deelneming van de bestuurders aan de vergaderingen van het auditcomité in 2016 ziet er als volgt uit:

	Deelname zittingen
Ludo Kelchtermans	5 op 5 uitnodigingen
Marianne Basecq	4 op 5 uitnodigingen
André Farber	3 op 3 uitnodigingen
Eric Lachance	5 op 5 uitnodigingen
Renaud Moens	5 op 5 uitnodigingen
Henriette Van Caenegem	5 op 5 uitnodigingen
Sandra Wauters	4 op 5 uitnodigingen

4.4.3. Benoemings- en vergoedingscomité

Samenstelling van het benoemings- en vergoedingscomité

Het benoemings- en vergoedingscomité bestaat uit zeven niet-uitvoerende bestuurders, onder wie de meerderheid onafhankelijk moet zijn. Het comité beschikt over de nodige deskundigheid op het gebied van remuneratiebeleid.

Voorzitter

Christian Viaene

Leden

Marianne Basecq*

Valentine Delwart*

Hélène Deslauriers*

Mireille Deziron *(tot 10 mei 2016)*

Luc Hujjel

Walter Nonneman*

Nele Roobrouck *(sedert 10 mei 2016)*

** Onafhankelijke bestuurders volgens de Gaswet.*

Secretariaat

Het secretariaat van het benoemings- en vergoedingscomité wordt verzorgd door Anne Vander Schueren.

Onderwerpen van beraadslagingen

Het benoemings- en vergoedingscomité is opgericht in de schoot van de raad van bestuur om deze bij te staan in alle zaken met betrekking tot de benoeming en vergoeding van de bestuurders en de directieleden. Dat comité heeft de bevoegdheden die de wet toekent aan een remuneratiecomité alsook de andere bevoegdheden die hem kunnen worden toegekend door de raad van bestuur. In 2016 behandelde het benoemings- en vergoedingscomité voornamelijk volgende punten:

- Het opstellen van het ontwerp van remuneratieverslag
- Het opstellen van het advies aan de raad van bestuur met betrekking tot de benoeming van nieuwe bestuurders
- De voorbereiding van de doelstellingen van de voorzitter en de leden van het directiecomité
- De voorbereiding van de evaluatie van de voorzitter en de leden van het directiecomité
- Het opstellen van aanbevelingen met betrekking tot de bezoldiging van de voorzitter van het directiecomité (vaste en variabele bezoldiging).
- Het opstellen van aanbevelingen met betrekking tot de bezoldiging van de andere leden van het directiecomité (vaste en variabele bezoldiging) op voorstel van de voorzitter van het directiecomité.
- De vorderingstaat van de bedrijfsdoelstelling 2016.
- Het onderzoek van de evaluatievragenlijst voor de raad van bestuur, comités en bestuurders.

Werking

De beslissingen van het benoemings- en vergoedingscomité worden met meerderheid van stemmen van de aanwezige of vertegenwoordigde leden genomen, en dit binnen de toegekende competenties. De leden van het benoemings- en vergoedingscomité beogen in hun besluitvorming een consensus. In 2016 nam het benoemings- en vergoedingscomité al zijn beslissingen met eenparigheid van stemmen van de aanwezige of vertegenwoordigde leden. Voor gedetailleerde informatie over de werking van het comité: Bijlage III van de Corporate Governance Charter – huishoudelijk reglement benoemings- en vergoedingscomité (www.fluxys.com/belgium).

Periodiciteit van de vergaderingen en deelnemingsgraad

Het benoemings- en vergoedingscomité is 4 keer bijeengekomen in 2016. De deelneming van de bestuurders aan de vergaderingen van het comité in 2016 ziet er als volgt uit:

	Deelname zittingen
Christian Viaene	4 op 4 uitnodigingen
Marianne Basecq	4 op 4 uitnodigingen
Valentine Delwart	4 op 4 uitnodigingen
Hélène Deslauriers	3 op 4 uitnodigingen
Mireille Deziron	1 op 2 uitnodigingen
Luc Hujoel	3 op 4 uitnodigingen
Walter Nonneman	4 op 4 uitnodigingen
Nele Roobrouck	2 op 2 uitnodigingen

4.4.4. Corporate governance comité

Samenstelling van het corporate governance comité

Het corporate governance comité bestaat uit zes niet-uitvoerende bestuurders, onder wie ten minste twee derden onafhankelijk moeten zijn overeenkomstig de Gaswet.

Voorzitter

Monique Lievens*

André Farber* *(tot 10 mei 2016)*

Leden

Valentine Delwart*

Hélène Deslauriers*

Andries Gryffroy

Henriette Van Caenegem*

Luc Zabeau

** Onafhankelijke bestuurders volgens de Gaswet.*

Secretariaat

Het secretariaat van het corporate governance comité wordt verzorgd door Nicolas Daubies, Company Secretary & Legal Manager.

Onderwerpen van beraadslagingen

Het corporate governance comité is opgericht in de schoot van de raad van bestuur teneinde de taken te volbrengen die krachtens de Gaswet aan dit comité zijn opgedragen. De leden van het corporate governance comité beogen in hun besluitvorming een consensus. In 2016 boog het corporate governance comité zich voornamelijk over de voorbereiding van het jaarverslag 2015 van het corporate governance comité opgesteld op basis van artikel 8/3 § 5, 3° van de Gaswet.

Werking

De beslissingen van het corporate governance comité worden met meerderheid van stemmen van de aanwezige of vertegenwoordigde leden genomen, en dit binnen de toegekende competenties. In 2016 nam het corporate governance comité al zijn beslissingen met eenparigheid van stemmen van de aanwezige of vertegenwoordigde leden. Voor gedetailleerde informatie over de werking van het comité: Bijlage I van de Corporate Governance Charter – huishoudelijk reglement corporate governance comité (www.fluxys.com/belgium).

Periodiciteit van de vergaderingen en deelnemingsgraad

Het corporate governance comité is 1 keer bijeengekomen in 2016. De deelneming van de bestuurders aan de vergadering van het corporate governance comité in 2016 ziet er als volgt uit:

	Deelname zittingen
André Farber	1 op 1 uitnodiging
Valentine Delwart	1 op 1 uitnodiging
Hélène Deslauriers	0 op 1 uitnodiging
Andries Gryffroy	1 op 1 uitnodiging
Monique Lievens	1 op 1 uitnodiging
Henriette Van Caenegem	1 op 1 uitnodiging
Luc Zabeau	1 op 1 uitnodiging

4.5. Evaluatie van de raad van bestuur en de raadgevende comités

Het Corporate Governance Charter voorziet onder meer dat de raad van bestuur, onder leiding van zijn voorzitter

- regelmatig, en minstens één keer elke drie jaar, zijn eigen doelmatigheid en de efficiëntie van de beheersstructuur van de onderneming en van haar comités (grootte, samenstelling) onderzoekt en beoordeelt, en in het bijzonder de rol en de missie van de verschillende comités van de raad van bestuur;
- zijn interactie met het directiecomité jaarlijks onderzoekt, in afwezigheid van de voorzitter van het directiecomité.
- regelmatig de bijdrage van elke bestuurder onderzoekt en beoordeelt om de samenstelling van de raad van bestuur te kunnen aanpassen aan de veranderende omstandigheden en in het kader van de herbenoemingsprocedure.

Voor 2016 heeft de raad van bestuur zijn interactie met het directiecomité onderzocht op basis van een vragenlijst die door elk lid individueel werd ingevuld. De vragenlijst omspande volgende onderwerpen:

- de evaluatie van de interactie tussen de niet-uitvoerende bestuurders en het management; (doorstroming van informatie, supervisie, rolverdeling, beleid, ...);
- de wijze van toezicht van de raad van bestuur op het directiecomité op diens werkwijze en efficiëntie;
- de wijze van beraadslaging over de benoeming van de leden van het directiecomité en over hun contractuele relaties met de vennootschap;
- de criteria opgesteld voor de evaluatie van het directiecomité en de evaluatie zelf.

Na analyse van de antwoorden op de vragenlijst werd geconcludeerd dat de leden van de raad van bestuur in zijn geheel tevreden tot erg tevreden zijn over de interactie tussen de raad van bestuur en het directiecomité.

De doelmatigheid en de efficiëntie van de beheersstructuur van de raad van de onderneming en van haar comités zullen worden onderzocht en beoordeeld in 2017. In dit kader zal ook de bijdrage van elke bestuurder worden onderzocht en beoordeeld.

4.6. Directie van de vennootschap in 2016

Het directiecomité van Fluxys Belgium is samengesteld uit maximaal zes leden, onder wie één voorzitter.

Pascal De Buck, Voorzitter van het directiecomité en Chief Executive Officer

Arno Büx, Lid van het directiecomité en Chief Commercial Officer

Paul Tummers, Lid van het directiecomité en Chief Financial Officer

Peter Verhaeghe, Lid van het directiecomité en Chief Technical Officer

Het secretariaat van het directiecomité wordt verzorgd door Nicolas Daubies, Company Secretary & Legal Manager.

Het directiecomité is belast met het operationele en dagelijkse beheer van de onderneming met inbegrip van het beheer van de commerciële, technische, financiële, regulatoire en HR-aspecten. Het comité vergadert zo vaak ze het nodig acht en, tenzij verhinderd, wekelijks. De voorzitter roept de leden en de eventuele genodigden bijeen en legt de agenda vast. In 2016 heeft het directiecomité – naast de onderwerpen die aan de raad van bestuur werden voorgelegd (zie p. 198-199) - ook bijzondere aandacht besteed aan onder meer:

- **Strategie:** objectieven 2016-2018 en *balanced score cards*, indicatief investeringsprogramma 2017-2026, plaats van aardgas in de energiemix, analyse van de impact van Brexit
- **Commerciële activiteiten:** opvolging evolutie verhandelde volumes en liquiditeit op de gashandelsplaatsen ZTP en Zeebrugge Beach, opvolging evolutie capaciteitsverkoop, analyse van de competitiviteit van de diensten, gasaankopen voor de balancerings van het netwerk, nieuwe aansluitingen voor industriële afnemers, versterking infrastructuur ten behoeve van de distributienetbeheerders
- **Finance:** jaarlijkse en halfjaarlijkse financiële resultaten, efficiënt beheer van de kosten, auditbeleid, opvolging van subsidiedossiers (TEN-T), uitwerking en opvolging van het budget
- **Wettelijk en regulatorisch kader:** opvolging en implementatie van de Europese netwerkcodes, tariefmethodologie, regulerend kader voor hubdiensten, opvolging van de wijzigingen aan de Gaswet

- **Infrastructuur en operaties:** veiligheid van het netwerk, analyse van incidenten, bijna-incidenten en arbeidsongevallen, investeringsprojecten (leidingprojecten Ravels – Oud-Turnhout, Destelbergen, Merelbeke, Houthulst – Langepark-Poelkapelle en Tessenderlo – Diest, werken 2de steiger en bouw 5de tank LNG-terminal Zeebrugge), bestellingen tot €20 miljoen, bekomen van de nodige vergunningen voor investeringsprojecten of exploitatie-activiteiten, stand van zaken van het uit gebruik nemen van leidingen, acties voor het verbeteren van de cybersecurity, verdere debriefing van het incident met het LNG-schip Al-Oraiq in 2015, opvang van incidentschepen op de LNG-terminal in Zeebrugge
- **Personeelsbeleid:** competentiebeheer, efficiëntieprogramma, sociale teambuildings, engagementsbevraging bij medewerkers
- **Sociale verkiezingen**
- **Opvolging van de activiteiten van de dochterondernemingen**
- **Vorbereiding van de dossiers voor de raad van bestuur en de verschillende comités**

4.7. Remuneratieverslag

4.7.1. Raad van bestuur: procedures, principes en emolumenten

Het remuneratiebeleid

In het kader van de procedure voor het uittekenen van het remuneratiebeleid voor de bestuurders van Fluxys Belgium stelt het benoemings- en vergoedingscomité aanbevelingen op voor de raad van bestuur. Op basis daarvan maakt de raad van bestuur een voorstel voor het remuneratiebeleid van de bestuurders. Vervolgens wordt het remuneratiebeleid vastgelegd door de algemene vergadering.

Het remuneratieniveau

Tijdens het afgelopen boekjaar werd het remuneratieniveau van de bestuurders op hetzelfde niveau als het vorige boekjaar vastgelegd op basis van de principes die zijn opgesomd in de statuten en in het Corporate Governance Charter.

De algemene vergadering legt het totaalbedrag op jaarbasis van de emolumenten van de bestuurders en de vertegenwoordigers van de regering vast op een geïndexeerd jaarbedrag van maximaal € 360.000 (bedrag op 01-07-2007 namelijk € 422 952 op 31-12-2016). De raad van bestuur verdeelt het totaalbedrag onder de bestuurders rekening houdend met de werklast die gepaard gaat met hun functie in de vennootschap. Bovendien wordt ook presentiegeld van € 250 per vergadering van de raad van bestuur en van de comités toegekend aan de bestuurders en de regeringsvertegenwoordiger(s).

Binnen de perken van het maximumbedrag wordt het volgende ook toegekend:

- Een geïndexeerd deel van € 8.000 (bedrag op 01-01-2006) voor de leden van de raad van bestuur en de regeringsvertegenwoordiger(s) en een extra deel wordt toegekend aan de voorzitter van de raad van bestuur;
- Een extra half deel voor de leden van de bijzondere comités (met inbegrip van de regeringsvertegenwoordiger(s) bij het strategisch comité en voor de bestuurders uitgenodigd voor de comités zonder stemrecht) en de voorzitter van het strategisch comité.

Bij onvolledige prestatie wordt voor het jaar in kwestie een verdeling *pro rata temporis* toegepast.

De bestuurders ontvangen noch prestatiegebonden vergoedingen zoals bonussen of aandelengerelateerde incentiveprogramma's op lange termijn, noch voordelen in natura of voordelen die verbonden zijn aan pensioenplannen.

Op het einde van het eerste semester wordt een voorschot op de emolumenten en presentiegelden aan de bestuurders betaald. Dat voorschot wordt berekend op basis van de geïndexeerde basisvergoeding en in evenredige verhouding met de duur van het bestuurdersmandaat in het semester. In december van het lopende jaar wordt een afrekening gemaakt.

Emolumenten van de bestuurders

Voor hun prestaties binnen de raad van bestuur en de verschillende comités van Fluxys Belgium hebben de bestuurders in 2016 de volgende emolumenten bruto en presentiegelden ontvangen:

Naam	Brutototaal in euro
Daniël Termont	€ 27.809,52
Jos Ansoms (sinds 11.05.2016)	€ 11.268,83
Marianne Basecq	€ 22.497,61
Renaud Moens	€ 17.185,71
Valentine Delwart	€ 28.059,51
Eric Lachance ⁽³⁾	€ 23.997,61
Hélène Deslauriers	€ 21.247,61
Mireille Deziron (tot 10.05.2016)	€ 5.916,88
André Farber (tot 10.05.2016)	€ 9.639,17
Claude Grégoire ⁽¹⁾	€ 22.747,62
Andries Gryffroy	€ 15.685,71
Luc Hujoel ⁽²⁾	€ 23.497,61
Ludo Kelchtermans ⁽⁴⁾	€ 16.935,71
Monique Lievens	€ 17.435,71
Patrick Moenaert (tot 10.05.2016)	€ 6.916,88
Walter Nonneman	€ 25.247,61
Josly Piette ⁽¹⁾	€ 10.873,81
Nele Roobrouck (sinds 11.05.2016)	€ 10.268,83
Henriette Van Caenegem	€ 22.247,61
Christian Viaene ⁽⁵⁾	€ 23.497,61
Sandra Wauters	€ 23.497,61
Luc Zabeau ⁽²⁾	€ 16.185,71
François Fontaine	€ 16.685,71
Totaal	€ 419.346,19

Op vraag van enkele bestuurders wordt melding gemaakt van het feit dat ze afstand doen van hun emolumenten en presentiegelden:

- (1) Deze bestuurders deden afstand van hun emolumenten en presentiegelden ten voordele van SOCOFE.
- (2) Deze bestuurders deden afstand van hun emolumenten en presentiegelden ten voordele van Interfin.
- (3) Deze bestuurder deed afstand van zijn emolumenten en presentiegelden ten voordele van Caisse de dépôt et placement du Québec.
- (4) Deze bestuurder deed afstand van zijn emolumenten en presentiegelden ten voordele van NUHMA.
- (5) Deze bestuurder deed afstand van zijn emolumenten en presentiegelden ten voordele van Eandis Assets.

De vertegenwoordiger van de federale regering die de raad van bestuur en het strategisch comité bijwoont met raadgevende stem, is François Fontaine, van wie het mandaat werd vernieuwd bij Koninklijk Besluit op 14 december 2012 dat in werking trad op 14 januari 2013:

De leden van de raad van bestuur van Fluxys Belgium hebben geen bezoldigde bestuursmandaten in andere vennootschappen uit de consolidatiekring van de vennootschap. Ter informatie, het moederbedrijf Fluxys heeft op 12 mei 2015 beslist om een presentiegeld toe te kennen aan de leden van de raad van bestuur per vergadering van de raad van bestuur en de comités van Fluxys. Pascal De Buck, als gedelegeerd bestuurder en Chief Executive Officer van Fluxys in 2016, deed afstand van zijn presentiegelden ten voordele van Fluxys.

⁵ Koninklijk Besluit houdende de benoeming van de commissarissen van de federale regering in de raad van bestuur van de aangewezen beheerders, zoals bedoeld in artikel 8/3, § 1/3, van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen

4.7.2. Directiecomité: procedures, principes en bezoldiging

Het remuneratiebeleid

In het kader van de procedure voor het uittekenen van het remuneratiebeleid voor de leden van het directiecomité van Fluxys Belgium stelt het benoemings- en vergoedingscomité aanbevelingen op voor de raad van bestuur. Op basis daarvan keurt de raad van bestuur het remuneratiebeleid van het directiecomité goed. Het benoemings- en vergoedingscomité heeft op basis van een extern benchmarkingonderzoek, de internationaal erkende HAY-methodologie, een remuneratiebeleid ontwikkeld en voorgesteld aan de raad van bestuur. In het remuneratiebeleid wordt gestreefd naar een vast basissalaris in verhouding tot het verantwoordelijkheidsniveau en in overeenstemming met het referentieloon in de algemene markt, en een variabele vergoeding als beloning voor de persoonlijke prestaties en de prestaties van de onderneming.

De leden van het directiecomité leveren prestaties voor zowel Fluxys Belgium als voor de moedermaatschappij Fluxys. Bijgevolg wordt een deel van hun basissalaris en variabele vergoeding betaald voor hun prestaties en verwezenlijkingen bij Fluxys Belgium en een ander deel voor hun prestaties en verwezenlijkingen bij Fluxys.

Het remuneratieniveau

Basissalaris. De evolutie in het basissalaris is afhankelijk van de positionering van elk lid van het directiecomité ten opzichte van het referentieloon in de algemene markt en van de beoordeling van de individuele verwezenlijkingen. De HAY-methodologie (externe benchmark) wordt toegepast om het gewicht van elke directiefunctie te bepalen en een marktconforme verloning toe te kennen.

Prestatiegebonden vergoeding. De prestatiegebonden vergoeding is het resultaat van het realisatieniveau van de ondernemings- en individuele doelstellingen. De ondernemingsdoelstellingen worden jaarlijks vastgelegd voor de volgende jaren in een *Management Balanced Score Card* op basis van een op lange termijn vastgelegde strategie. Uit de Management Score Card worden voor elk lid van het directiecomité individuele *Balanced Score Cards* afgeleid. In die individuele *Score Cards* staan zowel collectieve doelstellingen, persoonlijke doelstellingen zoals de uitvoering van het investeringsplan, de veiligheidsprestaties en de financiële prestaties (deels transversaal, deels individueel), als doelstellingen met de bedrijfswaarden als leidraad. Op basis van de *Score Cards* wordt de graad van verwezenlijking van de doelstellingen voor elk lid van het directiecomité jaarlijks gemeten.

Voor de variabele vergoeding voor 2016 valt Fluxys Belgium onder de wettelijke afwijking voor wat de spreiding over meerdere jaren betreft, omdat de *on target* variabele vergoeding van de leden van het directiecomité niet hoger is dan 25% van de totale jaarlijkse vergoeding.

Bezoldiging van de leden van het directiecomité

Vaststelling van de bezoldiging. Pascal De Buck werd als voorzitter van het directiecomité en CEO van Fluxys Belgium geëvalueerd door de raad van bestuur voor het betreffende jaar, na advies van het benoemings- en vergoedingscomité, op basis van het realisatieniveau van de doelstellingen. Het benoemings- en vergoedingscomité heeft ook een toelichting gekregen van Pascal De Buck als voorzitter van het directiecomité en CEO van Fluxys Belgium over de evaluatie van de andere leden van het directiecomité in 2016.

De raad van bestuur is samengekomen om over de bezoldiging van de voorzitter en de leden van het directiecomité van de onderneming te beslissen. De raad van bestuur heeft:

- de prestaties en verwezenlijkingen bij Fluxys Belgium voor 2016 goedgekeurd
- het bedrag vastgelegd van de variabele bezoldiging 2016 van Pascal De Buck als voorzitter van het directiecomité en CEO van Fluxys Belgium in 2016, op voorstel van het benoemings- en vergoedingscomité, en het totaalbedrag vastgelegd van de variabele bezoldigingen 2016 van de andere leden van het directiecomité van Fluxys Belgium, op voorstel van Pascal De Buck

De bezoldiging toegekend aan de leden van het directiecomité bestaat uit

- een basissalaris,
- een prestatiegebonden verloning in functie van de realisatie van de jaarlijks vastgelegde doelstellingen (ondernemingsdoelstellingen en individuele doelstellingen),
- een pensioenplan (regeling 'vaste premies') volgens de regels die van toepassing zijn op de bedrijven in de gas- en elektriciteitssector en
- overige componenten: kosten voor verzekeringen en voor voordelen in natura, waaronder voordelen van de gas- en elektriciteitssector.

De leden van het directiecomité ontvangen geen aandelen of aandelenopties van de onderneming als onderdeel van hun basissalaris of prestatiegebonden vergoeding.

De variabele verloning voor de voorzitter van het directiecomité wordt deels in cash uitbetaald en deels gestort in de vorm van een groepsverzekering. Voor de andere leden van het directiecomité wordt de variabele verloning volledig uitbetaald in cash.

Bezoldiging toegekend aan de leden van het directiecomité in 2016:

Bezoldiging toegekend aan Pascal De Buck als voorzitter van het directiecomité en CEO	
Basissalaris	210.000
Variabele bezoldiging	123.900
Pensioen	72.233
Overige componenten	17.720
Totaal	423.853

Bezoldiging toegekend aan de andere leden van het directiecomité samen	
Basissalaris	445.444
Variabele bezoldiging	164.242
Pensioen	151.102
Overige componenten	60.523
Totaal	821.311

In het kader van het multi-employer contract zijn de leden in kwestie deels vergoed voor de prestaties uitgevoerd bij Fluxys Belgium en deels voor de prestaties uitgevoerd bij Fluxys NV.

Contractuele bepalingen. Alle leden van het directiecomité in 2016 hebben het statuut van werknemer. Voor hen past Fluxys Belgium de wet op de arbeidsovereenkomsten toe. De leden van het directiecomité oefenen onbezoldigde mandaten uit of mandaten met retrocessie naar Fluxys Belgium in andere vennootschappen van de consolidatiekring van Fluxys Belgium.

Wanneer zou blijken dat een bewuste fout aanleiding heeft gegeven tot onjuiste financiële gegevens en de op die basis toegekende variabele bezoldiging, zal Fluxys Belgium de fout in rekening brengen in het evaluatieproces van de betrokkene in het jaar waarin de fout wordt vastgesteld.

4.7.3. Remuneratiebeleid voor de komende twee boekjaren

Er wordt niet voorzien om het remuneratiebeleid voor de bestuurders en de leden van het directiecomité te wijzigen voor de komende twee boekjaren.

4.8. Stemrechten en bijzondere zeggenschapsrechten

De aandeelhoudersvergadering vertegenwoordigt alle aandeelhouders, ongeacht wat hun categorie is. De aandeelhoudersvergadering heeft de meest uitgebreide macht om de handelingen die de vennootschap aangaan te verrichten, te verlijden of te bekrachtigen. Haar rechtsgeldig en met de vereiste meerderheid genomen beslissingen zijn bindend voor alle aandeelhouders, zelfs voor zij die afwezig zijn of hier niet mee instemmen.

Elk aandeel geeft recht op één stem. Overeenkomstig het Koninklijk Besluit van 16 juni 1994, en conform de statuten waarin die wettelijke bepalingen zijn omgezet, zijn aan het bijzonder aandeel van de Belgische staat in Fluxys Belgium bijzondere rechten toegekend, naast de gemene rechten verbonden aan alle overige aandelen. Die bijzondere rechten worden uitgeoefend door de federale minister bevoegd voor energie en kunnen als volgt worden samengevat:

- het recht om zich te verzetten tegen elke overdracht, elke zekerheidsstelling of elke verandering van bestemming van de strategische activa van Fluxys Belgium waarvan de lijst is toegevoegd aan het voormelde Koninklijk Besluit van 16 juni 1994, indien de federale minister bevoegd voor Energie van oordeel is dat deze verrichting de nationale belangen op energiegebied schaadt;
- het recht om twee vertegenwoordigers van de federale regering met raadgevende stem in de raad van bestuur en in het strategisch comité van Fluxys Belgium te benoemen;
- het recht van de vertegenwoordigers van de federale regering om binnen vier werkdagen beroep aan te tekenen bij de federale minister bevoegd voor Energie, op basis van objectieve, niet-discriminatoire en transparante criteria, zoals gedefinieerd in het Koninklijk Besluit van 5 december 2000, tegen elke beslissing van de raad van bestuur of advies van het strategisch comité van Fluxys Belgium (daaronder mee inbegrepen het investerings- en activiteitenplan alsook het bijbehorende budget) welke zij strijdig achten met de richtlijnen van 's lands energiebeleid, met inbegrip van de doelstellingen van de regering inzake de energie bevoorrading van het land. Het beroep heeft schorsende werking. Heeft de federale minister bevoegd voor Energie binnen een termijn van acht werkdagen na dit beroep de betrokken beslissing niet vernietigd, dan wordt deze definitief;
- een bijzonder stemrecht in geval van blokkering in de algemene vergadering over een aangelegenheid die de doelstellingen van het federale energiebeleid aanbelangt.

De bijzondere rechten die verbonden zijn aan het bijzonder aandeel van de Belgische staat worden vermeld in artikelen 11, 15, 17 en 21 van de statuten van Fluxys Belgium. Die rechten blijven verbonden met het bijzonder aandeel zo lang dit aandeel eigendom is van de Belgische staat en de artikelen 3 tot 5 van het Koninklijk Besluit van 16 juni 1994 tot invoering ten voordele van de Staat van een bijzonder aandeel in Fluxys Belgium of de bepalingen die ze zouden vervangen, van kracht zijn.

Bovenop die wettelijke bijzondere rechten geeft het 'bijzonder aandeel' aan zijn eigenaar ook het recht om een deel te ontvangen dat honderd maal hoger ligt dan het deel dat verbonden is aan elk aandeel van categorie B en categorie D van alle uitkeringen van dividenden en alle andere uitkeringen die de vennootschap doet aan haar aandeelhouders.

4.9. Wettelijke of statutaire beperkingen bij overdracht van effecten

De volgende overdrachten van effecten zijn vrij:

- de overdrachten van aandelen, inschrijvingsrechten en afknipbare of autonome rechten die het mogelijk maken aandelen te verwerven (hierna gezamenlijk "effecten" te noemen) tussen een aandeelhouder en vennootschappen die aan hem verbonden zijn in de zin van het Wetboek van Vennootschappen;
- elke overdracht van aandelen van categorie D.

In alle overige gevallen moet de aandeelhouder die de overdracht van effecten, op welke manier dan ook, aan een andere aandeelhouder of aan een derde overweegt, de overige aandeelhouders, met uitzondering van die van categorie D en van het 'bijzonder aandeel', de mogelijkheid geven, volgens onderstaande modaliteiten, naar rata van hun deelneming, de effecten waarvan de overdracht wordt overwogen, bij voorkeur te verwerven.

De aandeelhouder die de overdracht overweegt, dient de vennootschap schriftelijk met ontvangstbewijs ter kennis te brengen van het aantal effecten dat hij voorstelt over te dragen, de naam van de cessionaris(sen) te goeder trouw benaderd alsook de door hen onherroepelijk geboden prijs en het bod aan de aandeelhouders om die effecten bij voorkeur tegen dezelfde voorwaarden te verwerven. De raad van bestuur informeert op dezelfde manier binnen twee weken de overige aandeelhouders over dit bod. Elk van de aandeelhouders beschikt over een termijn van zestig dagen vanaf de ontvangst van

bovengenoemd schrijven om de overdragende aandeelhouder en de vennootschap schriftelijk met ontvangstbewijs ter kennis te brengen of hij al dan niet kandidaat-koper is en zo ja, het aantal effecten dat hij wenst te verwerven.

Indien de aanvraag het aantal aangeboden effecten overschrijdt, zal de raad van bestuur overgaan tot een verdeling van de effecten onder de aanvragers, naar rata van de effecten die ze bezitten en binnen de perken van hun vraag.

Ingeval na afloop van bovengenoemde termijn van zestig dagen, geen aandeelhouder zijn beslissing ter kennis zou hebben gebracht de aangeboden effecten te willen kopen of indien het aantal door de aandeelhouders gevraagde effecten lager zou liggen dan het aantal aangeboden effecten, kan de aandeelhouder die zijn voornemen tot overdracht ter kennis heeft gebracht overeenkomstig de bepalingen van dit artikel, de geplande overdracht realiseren met de derde vermeld in zijn kennisgeving en tegen de voorwaarden die erin vermeld zijn.

4.10. Transacties en andere contractuele banden

De bestuurders en leden van het directiecomité dienen te waken over de naleving van de wettelijke en deontologische verplichtingen in hun hoofde, inzonderheid wat belangenconflicten betreft naar luid van het bepaalde in artikel 523 van het Wetboek van vennootschappen.

Het Corporate Governance Charter voorziet een procedure die van toepassing is voor transacties of andere contractuele betrekkingen tussen de bestuurders of leden van het directiecomité en de vennootschap of haar dochterondernemingen en die buiten het toepassingsgebied van artikel 523 van het Wetboek van vennootschappen vallen.

Die procedure gaat als volgt:

De bestuurder of het lid van het directiecomité dient te waken over de naleving van de wettelijke en deontologische verplichtingen in zijn hoofde. Hij moet zijn privé- en beroepsaangelegenheden derwijze organiseren dat voor zover mogelijk geen situaties ontstaan waarbij in zijn hoofde een persoonlijk belangenconflict met de vennootschap of haar dochterondernemingen zou ontstaan.

Indien de bestuurder of lid van het directiecomité naar eigen inzicht twijfelt over het bestaan van een persoonlijk belangenconflict, dient hij dat kenbaar te maken aan de voorzitter van het corporate governance comité.

In geval van persoonlijk belangenconflict dient de bestuurder of het lid van het directiecomité zich uit eigen beweging terug te trekken uit het gedeelte van de zitting van de raad van bestuur waarop de kwestie aan de orde wordt gesteld en neemt hij niet deel aan de stemming, ook niet bij volmacht. Zijn stemonthouding moet met redenen worden omkleed conform het Wetboek van vennootschappen.

Indien blijkt dat er sprake is van een belangenconflict deelt de voorzitter van de raad van bestuur het onderwerp en de voorwaarden van de transactie of andere contractuele betrekking ter informatie mee aan de raad van bestuur, die ze dient goed te keuren (of ter goedkeuring door te verwijzen naar de raad van bestuur van de desbetreffende dochteronderneming) voor zover het bedrag van de afzonderlijke verrichting of van de als geheel genomen verrichtingen over een periode van drie maanden groter is dan € 25.000.

De raad van bestuur heeft gedurende het boekjaar 2016 de procedure niet moeten inschakelen.

4.11. Inkoop of uitgifte van aandelen

De statuten van Fluxys Belgium machtigen de algemene vergadering om eigen aandelen te verkrijgen, conform de wettelijke bepalingen. Geen enkele beslissing in die zin werd genomen door de algemene vergadering in 2016. Wanneer de vennootschap eigen aandelen verkrijgt met het oog op de uitkering aan haar personeel, is het besluit van de algemene vergadering evenwel niet vereist.

Ingeval het kapitaal wordt verhoogd, moeten de aandelen waarop in geld wordt ingeschreven bij voorkeur worden aangeboden aan de aandeelhouders naar evenredigheid van het deel van het kapitaal door hun aandelen vertegenwoordigd. Het staat de vergadering evenwel vrij, in het belang van de vennootschap, het voorkeurrecht te beperken of op te heffen in overeenstemming met de wettelijke bepalingen.

4.12. Commissaris

Het mandaat van Deloitte CVBA, Bedrijfsrevisoren werd op de gewone algemene vergadering van 2016 hernieuwd voor een periode van 3 jaar tot de gewone algemene vergadering van 2019.

Emolumenten. De gewone algemene vergadering heeft zich uitgesproken over de jaarlijkse emolumenten van Deloitte CVBA, Bedrijfsrevisoren. Voor zijn mandaat als commissaris bij de groep Fluxys Belgium heeft Deloitte in 2016 bezoldigingen ontvangen ten belope van € 160.455. Daarnaast heeft Deloitte ook andere opdrachten uitgevoerd voor een totaalbedrag van € 33.903.

4.13. Dochterondernemingen

In het raam van de rapportering over de geconsolideerde resultaten (jaarlijks en halfjaarlijks) ziet de raad van bestuur minstens 2 keer per jaar toe op de evolutie van de activiteiten bij de dochterondernemingen Flux Re en Fluxys LNG. De raad van bestuur wordt ook regelmatig en punctueel geïnformeerd over belangrijke gebeurtenissen of ontwikkelingen bij die dochterondernemingen.

4.14. Openbaarmaking van belangrijke deelnemingen

Op 31 augustus 2016 werd de periodieke kennisgeving volgens artikel 74 §8 van de wet van 1 april 2007 verstuurd. Op datum van de notificatie bezat Fluxys 63.217.100 effecten met stemrecht in Fluxys Belgium. Publigas bezat geen effecten met stemrecht in Fluxys Belgium. Fluxys en Publigas bevestigen dat zij van 31 augustus 2015 (datum van de vorige notificatie) tot 31 augustus 2016 geen effecten met stemrecht in Fluxys Belgium hebben verworven of overgedragen.

4.15. Risicobeheer

4.15.1. Interne controle- en risicobeheersystemen

Referentiekader. Fluxys Belgium gebruikt het COSO-model (gebaseerd op ISO 31000) als referentiekader voor de interne controle en het risicobeheer. Het risicobeheerproces is een continu en cyclisch proces om op die manier de risico's steeds vollediger in kaart te brengen en beter onder controle te krijgen.

Het Risk Charter beschrijft de organisatie, het uitwerken en het beheer van het risicomangementproces van Fluxys Belgium en zijn dochterondernemingen. Het charter omvat de identificatie, de analyse, de evaluatie en de behandeling van de risico's om het management bij te staan in het realiseren van de bedrijfsdoelstellingen. In het charter worden ook de principes, de procedures, de rollen en verantwoordelijkheden binnen het risicobeheer gedefinieerd.

Rollen en verantwoordelijkheden. De raad van bestuur bepaalt, op voorstel van het directiecomité, de mate van risico's die de onderneming bereid is te nemen, in overeenstemming met de waarden, de strategie en de fundamentele beleidslijnen. De raad van bestuur keurt dan ook het referentiekader goed voor de interne controle en het risicobeheer en beoordeelt de implementatie van het referentiekader. Het auditcomité brengt daarover advies uit aan de raad van bestuur.

Minstens één maal per jaar onderzoekt het auditcomité de systemen voor interne controle en risicobeheer die door het directiecomité worden opgezet. Op die manier vergewist het comité zich ervan dat de belangrijkste risico's op de gepaste wijze worden onderscheiden, beheerd en gecommuniceerd. De uitvoering van het risicobeheer is de verantwoordelijkheid van het directiecomité. In die hoedanigheid evalueert het directiecomité de risico's en de mitigerende maatregelen.

Fluxys Belgium heeft om efficiënte interne controles te kunnen waarborgen een scheiding van functies georganiseerd in de processen en in de IT-systemen om het risico op fouten en fraude in de rekeningen te beperken. Daarnaast bestaan er ook een aantal controlefuncties binnen de belangrijkste departementen die op een regelmatige basis hun risico's en controles evalueren, bijsturen en rapporteren. Ook wordt een budgettaire opvolging georganiseerd op kwartaalbasis in het kader van de financiële rapportering. Die opvolging richt zich op de vergelijking van het budget met de reële cijfers en met forecasts. De opvolging wordt opgesteld voor de hele groep en per kwartaal worden de resultaten gerapporteerd aan het directiecomité. Fluxys Belgium gebruikt SAP als systeem voor de financiële rapportering.

Fluxys Belgium stelt ook *Key Performance Indicators* (KPI) op. De belangrijkste KPI's van de onderneming zijn verbonden met de ondernemingsdoelstellingen zoals die vastgelegd zijn in de *Balanced Score Card* (onder meer op vlak van veiligheid, continuïteit van de gasstromen, marketing, marktontwikkeling, budgettair evenwicht en personeelsbeleid).

Risicoregister. De geïdentificeerde risico's worden ofwel kwantitatief, ofwel kwalitatief geëvalueerd in termen van de kans van voorkomen en de ernst. Op die manier wordt het risicoprofiel van de onderneming periodiek bijgewerkt.

De risico's worden op een risicomatrix uitgezet. Fluxys Belgium onderscheidt hier drie niveaus van risico's:

- onaanvaardbare risico's zijn risico's waarvoor altijd maatregelen worden getroffen om het risico te verkleinen. Voor die categorie legt elke directie een voorstel van maatregelen voor met op zijn minst een beschrijving van de te nemen acties, de inschatting van de impact op de opbrengsten en de kosten, de aanduiding van een verantwoordelijke voor de implementatie en actie-planning. Daarna wordt een eerste ronde georganiseerd van risico-identificatie, waarna een consolidatie van de risico's gebeurt. Daaropvolgend worden de maatregelen door het directiecomité goedgekeurd.
- risico's waarvoor wel maatregelen worden genomen om ze te verkleinen volgens het ALARP-principe (*as low as reasonably possible*). Dit wil zeggen de technologische middelen, de economische beperkingen en de haalbaarheid van de maatregelen zorgvuldig worden afgewogen tegen het risicoreducerend effect. De verschillende directies volgen de risico's van nabij op.

- risico's waarvoor niet noodzakelijk onmiddellijk bijkomende maatregelen moeten worden genomen, maar wel als de gelegenheid zich voordoet.

Controlemaatregelen. Het risicoprofiel zoals dat blijkt uit het risicoregister wordt vergeleken met de risicotolerantie en waar nodig worden bijkomende maatregelen getroffen met de bedoeling alle risico's binnen aanvaardbare grenzen te brengen. Die maatregelen zijn per activiteitssector vertaald in een beleid, procedures, instructies en een regelmatige evaluatie via externe en interne audits, technische audits en kwaliteitscontroles van de uitvoering van de maatregelen. Op die manier wordt het aanwezige risicobewustzijn binnen de organisatie versterkt.

Departement interne audit. Het departement Interne Audit is een onafhankelijke en objectieve borgingsafdeling binnen de Fluxys-organisatie. In zijn functie van dienstverlener aan alle managementniveaus heeft het departement tot doel om met een systematische en rigoureuze aanpak de doeltreffendheid van het risicobeheer, de risicocontrole en de governanceprocessen te evalueren en verbeteren.

Op basis van een driejaarlijks roterend auditplan wordt ieder jaar een jaarlijks auditplan opgesteld. Verschillende belanghebbenden zijn betrokken in dat planningsproces en bij de innovaties in het auditeren van de processen. De betrokkenheid van de business en van het risicobeheer in het planningsproces biedt het voordeel dat de audit wordt toegespitst op de relevante en dringende risico's en controles.

4.15.2. Marktrisico

Nieuwe marktmechanismen leiden ertoe dat klanten meer en meer op korte termijn de precieze capaciteit boeken die ze op dat moment nodig hebben. Zo worden nauwelijks nog langetermijncontracten voor vervoer of opslag afgesloten, maar voornamelijk kortetermijncontracten (dagcontracten of zelfs binnen-de-dag contracten). Op die manier wordt het risico groter dat investeringen niet meer voldoende door de inkomsten worden gedekt. Daarnaast kan ook de toekomstige stopzetting van de L-gasproductie in Nederland en de daaraan gekoppelde conversie van de Belgische en Franse L-gasmarkten naar H-gas ertoe leiden dat er minder doorvoercapaciteit wordt geboekt, aangezien er meerdere mogelijkheden bestaan om die markten te bevoorraden via alternatieve routes.

Die evolutie wordt bovendien nog versterkt door een stagnerende vraag, toegenomen competitie op de doorvoersassen, een overaanbod aan LNG-invoercapaciteit in Europa, de tendens naar een verkleind aandeel van aardgas in de energiemix, een lager verbruik als gevolg van meer energie-efficiëntie en de Europese Netwerkcodes waardoor de commerciële bewegingsvrijheid wordt beperkt en het steeds moeilijker wordt innovatieve en gediversifieerde diensten aan te bieden. Fluxys Belgium reduceert dat risico zoveel mogelijk door de markt nauwkeurig op te volgen en zo opportuniteiten te grijpen in een steeds meer volatiele markt, door gerichte marketingacties te organiseren zoals het ontwikkelen van innovatieve producten, door competitieve tarieven te hanteren en via een aangepast afschrijvingsbeleid. Ook de activiteiten van de zusterbedrijven in de Fluxys-groep hebben een risicobeperkend effect: hun inspanningen om de stromen in de vervoersassen van het Belgische net stroomop- en stroomafwaarts zo hoog mogelijk te houden, hebben een gunstig effect op de stromen in het Belgische net zelf.

4.15.3. Tegenpartijrisico

De groep evalueert systematisch de financiële draagkracht van zijn tegenpartijen en past een strikt opvolgingsbeleid toe van zijn vorderingen. In het kader van zijn beleid inzake risico's verbonden aan de tegenpartij, onderwerpt de groep zijn potentiële klanten of leveranciers voorafgaandelijk aan een gedetailleerde financiële analyse (liquiditeit, solvabiliteit, rentabiliteit, reputatie en risico's). De groep doet beroep op interne en externe informatiebronnen zoals officiële analyses door gespecialiseerde ondernemingen (Moody's, Standard & Poor's en Fitch). Zij evalueren de ondernemingen in functie van het risico en kennen hen een standaardnotering (rating) toe. De groep doet eveneens beroep op databanken met algemene, financiële en marktinformatie om zijn dossier over de potentiële klant of leverancier te vervolledigen. Daarboven kan de groep voor het merendeel van zijn activiteiten van de mogelijkheid gebruik maken om aan zijn tegenpartijen, op contractuele basis, een waarborg te vragen hetzij in de vorm van een bankwaarborg hetzij door een storting in geld. Op die manier beperkt de groep zijn blootstelling aan kredietrisico's zowel op het vlak van wanbetaling als op het vlak van concentratie van klanten.

De thesaurieoverschotten van de groep Fluxys Belgium worden belegd bij zusterbedrijf Fluxys Finance in het kader van *cash pooling* overeenkomsten. Fluxys Finance belegt die overschotten hetzij bij eersterangs financiële instellingen, hetzij in de vorm van financiële instrumenten uitgegeven door emittenten met een hoge rating, hetzij in financiële instrumenten van emittenten waarvan een kredietwaardige overheid meerderheidsaandeelhouder is of die genieten van een garantie van een kredietwaardige Europese staat, hetzij in leningen aan dochterondernemingen van Fluxys. De monitoring uitgeoefend door Fluxys op zijn dochterondernemingen maakt dat het tegenpartijrisico op de dochterondernemingen beperkt en beheerst is.

4.15.4. Risico's op aantasting van de integriteit van of incidenten op het netwerk

De voornaamste activiteiten van Fluxys Belgium hebben betrekking op het vervoer en de opslag van aardgas en op de LNG-terminaling van vloeibaar aardgas in Zeebrugge. Door de aard van het product dat Fluxys Belgium vervoert, voert de onderneming een omvattend veiligheidsbeleid.

Risico's in verband met Seveso-vestigingen. In 2016 exploiteerden Fluxys Belgium en Fluxys LNG twee Seveso-vestigingen: de LNG-terminal in Zeebrugge en de ondergrondse opslag in Loenhout. Conform de Seveso-wetgeving voeren Fluxys Belgium en Fluxys LNG een proactief beleid om de risico's op het vlak van welzijn op het werk, industriële veiligheid en milieu te beheersen. De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg voert op beide Seveso-sites ook specifieke inspecties uit in samenwerking met het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie van de Vlaamse regering.

Beschadiging infrastructuur door derden. Ernstige incidenten met pijpleidingen zijn hoofdzakelijk het gevolg van beschadigingen door derden. Om zulke beschadigingen te voorkomen, is iedereen die werken plant of wil uitvoeren in de nabijheid van aardgasvervoersinfrastructuur wettelijk verplicht die voorafgaandelijk te melden aan Fluxys Belgium. Fluxys Belgium, op zijn beurt, beantwoordt iedere melding met een bevestiging of er zich al dan niet in de nabijheid van de werken aardgasvervoersinfrastructuur bevindt. Is dat inderdaad het geval, dan ontvangt de aanvrager alle nodige gegevens en de verdere procedure om de werken in alle veiligheid te kunnen uitvoeren. Fluxys Belgium draagt bovendien actief bij tot initiatieven om de drempel voor de meldingsplicht zo laag mogelijk te houden. Samen met het zorgvuldig optreden van alle medewerkers leidde dat ertoe dat er in 2016 geen beschadigingen door derden geweest zijn waarbij gas ontsnapte of waarbij we onze diensten moesten onderbreken.

Op het terrein zelf inspecteren Fluxys Belgium-patrouilleurs regelmatig de leidingtracés en begeleiden ze aannemers die werken uitvoeren in de nabijheid ervan. Daarnaast houden ze in het oog of er onder meer in de buurt van de leidingen geen onaangekondigde werken van start gaan.

Fluxys Belgium evalueert geregeld de manier waarop die gecombineerde administratieve en operationele aanpak van werken door derden kan worden verbeterd. Ook voert de onderneming rond de veiligheid van zijn aardgasvervoersinfrastructuur een actief sensibiliseringsbeleid naar de lokale overheden en al wie betrokken is bij werken in de buurt ervan.

Fluxys Belgium waakt zowel bij het ontwerp, de bouw, de indienststelling, de inspectie en exploitatie als bij het buiten dienst stellen van zijn installaties over de publieke veiligheid, het milieu en het welzijn van zijn medewerkers. Om dat gestructureerd en doeltreffend te kunnen doen, heeft Fluxys Belgium voor de vervoersactiviteit een veiligheidsbeheerssysteem ontwikkeld en geïmplementeerd. In 2016 heeft de onderneming zich daarvoor extern laten auditeren en certificeren. Voor de opslag- en LNG-activiteiten is het beheerssysteem eigen aan de Seveso-wetgeving en staat het onder toezicht van de bevoegde overheden.

Beschadiging infrastructuur door Fluxys Belgium-werken. Beschadigingen kunnen zich ook voordoen bij werken van Fluxys Belgium om infrastructuur in gebruik te nemen of te herstellen. Elk incident of bijna-incident wordt grondig onderzocht en er wordt onmiddellijk actie ondernomen om herhaling te vermijden.

Corrosie voorkomen. Waar mogelijk worden de leidingen systematisch van binnenuit gecontroleerd met zogeheten 'intelligente schrapers' en van buitenaf door elektrische metingen. De ondergrondse leidingen zijn uitwendig afgewerkt met een bekleding om corrosie te voorkomen. Daar bovenop past Fluxys Belgium een systeem van kathodische bescherming toe waardoor een bijkomende elektrische bescherming bij bekledingsfouten wordt verzekerd.

Beheersing van crisissituaties. Competente teams staan in voor het beheer en de beheersing van crisissituaties als gevolg van mogelijke incidenten of ongevallen in een installatie die Fluxys Belgium of Fluxys LNG exploiteert. Alle teamleden volgen specifieke crisismanagementopleidingen en Fluxys Belgium organiseert op zeer regelmatige basis crisisoefeningen om de reactiviteit van de organisatie te verzekeren.

4.15.5. Beschikbaarheid, betrouwbaarheid en beveiliging van ICT

De afhankelijkheid van de activiteiten van Fluxys Belgium en Fluxys LNG van de beschikbaarheid van ICT en ICS (Industriële Controle Systemen) neemt toe met de tijd. Die systemen kunnen storingen vertonen door gebeurtenissen buiten de controle van Fluxys Belgium. Fluxys Belgium heeft maatregelen genomen om de beschikbaarheid van zijn informaticasystemen af te stemmen op de noden. Zo zijn er voor een aantal systemen, zoals die voor het beheer van de aardgasstromen in het netwerk, back-up faciliteiten die operationeel worden als er zich een storing voordoet om voor een continue exploitatie te kunnen zorgen.

Fluxys Belgium blijft in contact met de Belgische autoriteiten om eventuele dreigingen voor de onderneming te beoordelen, en ook de maatregelen die in dat geval moeten worden genomen. Bovendien heeft Fluxys Belgium aandacht voor de beveiliging van zijn informaticasystemen en de strijd tegen de cybercriminaliteit om alle pogingen tot indringing te vermijden die ernstige schade kunnen berokkenen aan zijn activiteiten.

4.15.6. Verzekeringen en bankgaranties

Fluxys Belgium evalueert de waarschijnlijkheid van de belangrijkste risico's die gepaard gaan met zijn activiteiten en maakt een inschatting van de mogelijke financiële gevolgen in het geval dat die risico's realiteit zouden worden. Naargelang van de mogelijkheden en de marktvoorwaarden dekt de groep die risico's grotendeels door een beroep te doen op de verzekeringsmarkt. In sommige gevallen worden risico's gedeeltelijk herverzekerd bij Flux Re dat een 100%-dochteronderneming is van Fluxys Belgium of blijft een gedeelte van het risico behouden, bijvoorbeeld door te werken met een aangepaste vrijstelling.

Het feit dat Flux Re volledig wordt geconsolideerd in de rekeningen van de groep heeft als gevolg dat de kosten van ongevallen die gedekt zijn door haar herverzekeringprogramma ten laste komen van het geconsolideerd resultaat. Daarnaast herverzekert Flux Re sommige risico's van andere bedrijven van de Fluxys-groep. Vergoedingen voor ongevallen van die partijen zullen in voorkomend geval een impact hebben op het IFRS geconsolideerd resultaat van de groep Fluxys Belgium.

De algemene dekking is in lijn met de Europese praktijken terzake en heeft betrekking op de verschillende domeinen waarin risico's zich kunnen voordoen:

- bescherming van de installaties tegen vormen van materiële schade; voor specifieke gevallen bestaat daarnaast een bijkomende dekking voor exploitatieverliezen;
- bescherming van de aansprakelijkheid tegenover derden door een algemene dekking samengesteld uit verschillende rangen;
- programma voor het personeel: dekking door verplichte verzekeringen (wetsverzekering voor arbeidsongevallen) en een programma voor het personeel inzake gezondheidszorg;
- bescherming van het wagenpark door aangepaste verzekeringen.

In het kader van zijn beleid in verband met de risico's verbonden aan zijn commerciële activiteiten, heeft Fluxys Belgium voor de meeste van zijn activiteiten de mogelijkheid op contractuele basis aan zijn tegenpartijen een garantie te vragen indien deze niet aan de vooropgestelde kredietwaardigheidsvereisten voldoen, hetzij in de vorm van een bankgarantie, hetzij in de vorm van een garantie gegeven door een kredietwaardig moederbedrijf, hetzij in de vorm van een storting in geld. Fluxys Belgium past een strikt opvolgingsbeleid toe van zijn handelsvorderingen en evalueert systematisch de financiële capaciteit van zijn tegenpartijen. Het risico dat de partijen in gebreke blijven, is daardoor beperkt, maar Fluxys Belgium kan dat risico en de eventuele negatieve gevolgen op zijn financiële situatie niet uitsluiten.

Verklarende woordenlijst

Andere investeringen in materiële vaste activa niet in de RAB

Het gemiddelde van de gecumuleerde investeringen in de uitbreidingen van de LNG-terminal van Zeebrugge en in de niet aan de regulering onderworpen activiteiten.

EBIT

Winst/verlies vóór financieel resultaat en winstbelastingen

EBITDA

Winst/verlies vóór financieel resultaat en winstbelastingen en vóór afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen

Netto financiële schuld

Rentedragende verplichtingen na aftrek van de regulatoire schulden en 75% van de geldmiddelen en kasequivalenten en de geldbeleggingen op lange en korte termijn

RAB

Average Regulated Asset Base of gemiddelde van het jaar van de waarde van de gereguleerde activa

WACC

Weighted Average Cost of Capital of gewogen gemiddelde kost van kapitaal

	In duizenden euro's	
	Toelichting	31-12-2016
Bedrijfsopbrengsten	4.1	509.490
Verkoop van gas voor balancing en operationele behoeften	4	47.245
Overige exploitatiebaten	4	13.607
Grondstoffen en gebruikte hulpstoffen	4.2.1	-3.837
Aankoop van gas voor balancing en operationele behoeften	4	-47.138
Diensten en diverse goederen	4.2.2	-121.894
Personeelslasten	4.2.3	-113.436
Overige exploitatielasten	4.2.4	-7.332
EBITDA		276.705
Netto toevoegingen aan de afschrijvingen	4.2.5	-159.141
Netto toevoegingen aan de voorzieningen	4.2.6	-964
Waardeverminderingen	4.2	2.007
EBIT		118.607

	In duizenden euro's	
	Toelichting	31-12-2016
Rentedragende verplichtingen (langlopende)	5.11	1.765.025
Rentedragende verplichtingen (kortlopende)	5.11	79.472
Overige financieringen (langlopende)	5.11.3	-102.953
Overige financieringen (kortlopende)	5.11.3	-4.423
Overige schulden (langlopende)	5.11.4	-382.503
Overige schulden (kortlopende)	5.11.4	-25.138
Geldbeleggingen (75%)	5.8	-75.907
Geldmiddelen en kasequivalenten (75%)	5.8	-218.795
Financiële activa tegen reële waarde door de winst-en verliesrekening (75%)	5.3.1	-42.701
Netto financiële schuld		992.077

Vragen over boekhoudkundige gegevens

Geert Hermans

Tel 32 2 282 75 66

Fax 32 230 75 43

geert.hermans@fluxys.com

Perscontacten

Rudy Van Beurden

Tel 32 2 282 72 30

Fax 32 2 282 79 43

rudy.vanbeurden@fluxys.com

Laurent Remy

Tel 32 2 282 74 50

Fax 32 2 282 79 43

laurent.remy@fluxys.com

Deze publicatie is ook verkrijgbaar in het Frans en het Engels. Wilt u een exemplaar ontvangen, neem dan contact op met het departement Communicatie:

Tel 32 2 282 77 32

Fax 32 2 230 79 43

communication@fluxys.com

FLUXYS

Fluxys Belgium NV

Zetel van de vennootschap – Kunstlaan 31 – B-1040 Brussel
Tel 32 2 282 72 11 – **Fax** 32 2 230 02 39 – www.fluxys.com/belgium
BTW BE 0402.954.628 **RPR** Brussel – D/2017/9484/3

Fotografie: ©Fluxys Belgium - David Samyn

